

GAZDASÁGI LAPOK

Alapította KORZMOS LÁSZLÓ
1849-ben.

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

VEZÉRELV: Hozunk meséi gazdaságunkba helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre 20 kor.
Fél évre 10 „
Negyed évre 5 „

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.
A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz oszímendők.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatala vess fel.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.
Hirdetési mellékletek jutányos árbán fogadtatnak el.

Előfizetési felhívás.

Azon nagyfokú bizalom, melyben boldogult atyám Ordódy Lajos elhunytá óta a nagyérdemű gazdaközönség részesíteni sziveskedett, azon reményt ébresztette bennem, hogy ezen immár 1914-ben 66-ik évfolyamába lépő lapok iránt a jövőben is bizalommal s elismeréssel fog lenni t. olvasóink mindinkább szaporodó serege. Csekélységemnek, mint a „Gazdasági Lapok” kiadótulajdonosának pedig legfőbb kötelességem lesz a folyó évben előlegezett bizalmat a legnagyobb fokban kiérdemelni s lapjaimat azon magas niveau fenntartani, melyben azok atyám alatt és annak halála után állottak, sőt azok jószágát, tartalmasságát, szellemi színvonalát emelni, legelső feladatomnak tekintem. A lapnak szellemi része nem apadt, sőt növekedett és illusztrációkban is gazdagodott, úgyhogy a lapok iránt több oldalról nyilvánított elismerésnek hatása alatt, jövőben még gazdagabb tartalommal s több és szebb ábrákkal fogom lapjaimat kiadni. Az eddigi szerkesztőség mint eddig is változatlan buzgalommal fogja törekvésemet előmozdítani s a munkatársak nagyszámu gárdáját sikerült oly kipróbált gazdasági erőkből összehozni, kiknek már névsora is biztosítékot nyújt arra, hogy az csak jó és hasznos lehet, amit gazdag tapasztalataik tárházából papírra vetve a nagyközönség elé visznek, hogy a gazdasági ismereteket terjesszék s a gazdaközönséget előrehaladásra buzdítsák. A változatosság élvezetét nyújt, mondja a latin példaszó, ezt tartom én is s azért legfőbb törekvésem lapjaim tartalmát minél változatosabbá és bővebb tartalmúvá tenni s minél több oldalúvá fejleszteni.

Az immár a XIV-ik évfolyamba lépő „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok”-ra nézve külön előfizetést is nyitok, s ezzel a több oldalról hangoztatott kíváncsúnak is egyuttal eleget teszek, mert hisz a mai viszonyok között mindenki elismeri, miszerint az állattenyésztés és tejgazdaság az agrikultura legjövődélmezőbb, tehát legnépszerűbb ága, így tehát e melléklet oly kimagasló fontossággal bír, hogy annak — szövegét és illusztrációit tetemesen áldozatok árán is kibővítve — a lehető legnagyobb elterjedést biztosítsam.

A „Gazdasági Lapok” előfizetői azonban továbbra is mint ingyen mellékletet megkapják.

Végül van szerencsém tudatni, hogy az 54-ik évfolyamát élő Kodolányi-féle Gazdasági Zsebnaptár kiadása továbbra is tulajdonomban marad és kiadóhivatalomnál beszerezhető.

Különböző vállalataimat a magyar gazdaközönség szives jóindulatába s pártfogásába ajánlva

Budapest, 1913. deczember havában.

gazdatársi üdvözléssel maradok

ORDODY LÁSZLÓ

a „Gazdasági Lapok” az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” és a „Kodolányi-féle Gazdasági Zsebnaptár” kiadótulajdonosa.

Előfizetési feltételek.

A „GAZDASÁGI LAPOK”

66-ik évfolyamára az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” mellékletével (XIV-ik évfolyam) együtt:

Egész évre 20 korona
Fél évre 10 korona
Negyed évre 5 korona

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” külön

Előfizetési ára:

Egész évre 10 korona
Fél évre 5 korona

Ajánljuk egyben a lapunk kiadásában megjelenő közkezdveltségnek örvendő Kodolányi-féle Gazdasági Zsebnaptárt, mely az idén 54-ik évfolyamában jelenik meg, melyet bérmentve, ajánlott postai szétküldéssel 3 K 25 fillérért, utánvétellel 3 K 45 fillérért küld meg a

„Gazdasági Lapok” kiadóhivatala

Budapest, VIII., József-utca 15.

SZEMLE.

(Visszapillantás az 1913. évről.)

Ha visszapillantunk az 1913. évről méltán konstatálhatjuk, hogy az nevéhez, illetve számjegyéhez méltóan viselkedett. Peches volt a mezőgazdaságra nézve. De még milyen. A mikor vártuk a gabonát fejlesztő jó májusi esőket akkor a szárazság dult. Aratás és cséplés idején pedig zuhogott az eső, mely a buza minőségét megrontotta, dacára, hogy gazdáink a szárogatáshoz folyamodtak. Az árpánál ez fokozódottabb mértékben mutatkozott. Némely helyen haszn maradt, másutt sok sarjuhajtást adott, mely be nem érett. De a sok eső miatt nem lett sárga, sőt barna hegyű. A zabra reámondhattuk, hogy: »megjárja«, jobb idő járt ki neki, sőt a késői esők némi hasznára is voltak. Némileg a rozs kárpótolta a gazdákat, mely kielégítő vala. A kukorica elég szép lett, be is érett, a mi az októberi szárazságnak volt köszönhető. A cukorrépának kitünő munka jutott ki. Jó termése volt, a szedés és beszállítás is jó időben történt. De, minthogy egy gazdánk tréfásan megjegyezte, a cukorgyárak mégis 99%-ot levontak. A burgonya bizony sok helyen megrothadt s a mi maradt, az nem állandó, nem eltartható. A szőlőt is sok baj érte. Végül beérett. Minőségében elég jó a bor, de bizony mennyiségben nem elégitette ki a gazdákat s az árak sem igen megfelelők. Gyümölcs az volt bőven, de azt sem lehet télire eltartani.

Az sok csapadék következtében, mely a folyók medreit megdagasztotta és áradásra kényszerítette egyes még pediglen alföldi export megyék termését teljesen tönkretette. Erdély, a szegény szép Erdély pedig valóságos kinszenvedésen ment át.

Ez a hü tükre az 1913-ik évről. Mennyiségileg tehát a gabonák a becsléseknek nem megfelelően viselkedtek s az árdepressziós esztendőben a töke hiánya és abból folyó spekuláció gyengélkedései, a malmok és a nagyfőkések baisse spekulációi miatt a gabnaárak estek, estek és estek.

Az év végén végre láthatóvá lett, hogy nincs oly mennyiség, melyet a tőzsdén vártak és reméltek s így némi árjavulás állott be. De mi lesz az 1914-iki campagne kezdetéig, azt csak a jó Isten tudná megmondani, mert a korán arató egyenlítőn alóli államok termése felől az igazat, a valót megtudni nem lehet. A világforgalomban most ezen államokat is az északamerikai Unió dirigálja.

Az előbbiekből láthattuk, hogy mennyi küzdelmen esett át a gazda. Mindenféle termelvénye tehát rosszul értékesült. Rosszak valának a

HAZAI valamint **POROSZ**

SZENÉKEKET

a **MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETE**
BUDAPEST, V., ALKOTMÁNY-UTCZA 29.

a legjobb minőségben és legelőnyösebb árbán

szállít.

Kérjünk árajánlatot. Téli szükségletünket már most rendeljük meg.

gabonaárak, mert 1912 végétől ugyszólván 1913 harmadik negyedéig két háboru dulta a Balkánt

100-ik ábra. Többcsövíű pignoletto tengeri 1912. évben (7 csöves).

s természetes, hogy háborus időkben a közgazdaság is pang. Az állandó magas kamatláb a gazdasági fejlődés kerékkötője. Az osztrák-magyar bank állandóan 6%-os rátája, mely csak november végén enyhített 5½%-ra, mely lezállítást befolyásolt előbb az angolok és francziák, utóbb a németek kamatlábleszállítása, mely utóbbit egy második 5%-ra enyhített ráta követett, megakasztotta a kereskedelmet, ipart és mezőgazdaságot egyaránt. A wieni piac pedig óriás tőkéjével volt ugyszólván a magyar termelvények egyedüli vevője, ugyszintén mint már előbb említék a legtökeerősebb néhány magyar vállalkozó. A gabonaárak óriás mérvben lezökentek. Ugyanez áll a marha- és sertésárakról is. Egyedül csak az év végén tengeri árak hoztak némi javulást, melynek kihatása a többi árura váltakozva is kiterjeszkedett.

Gazdáink közül sokan különösen a keleti megyékben tönkrementek, mások gazdaságaikban befektetéseket alig eszközölhettek. Ez a helyzet Signaturája és éppen a tönkremenés és befektetés hiánya vet némi rossz fényt a jövőre.

Hogy miképpen fog 1914 viselkedni ki tudja? De hogy több őszi vetésünk van mint tavaly, az konstatalható és mely elég jól fejlődik, mert gazdáink az idén az őszi mívelést be is fejezhettek és ha jó időt kapunk Isten segedelmével pótolható lesz a mit a 13 szám vétett.

A Balkán szerződés megváltoztatásának ellensúlyozása foglalkoztatta leginkább ez évben a gazdatársadalmat. Darányi Ignác élén, nagy dicséretére legyen volt földmívelésügyi miniszterünknek mondva, ugy a kassai »Gazdaszövetség« által rendezett gazdagülésen, nemkülönben az OMGE-ben és GEOSz ban is az összes számottevő faktorokkal és gazdákkal egyemben hatalmasan tiltakozott a Balkán szerződések megváltoztatása ellen; de már most is igen élénk a sürgés-forgás az 1917-iki kereskedelmi szerződések körül. A osztrák gazdatársadalom e célból teljesen egyöntetű eljárást követ a mienkkel s ugylátszik kormányunk is egyetért, hogy a Balkán veszedelmet elhárítsa földmívelésünk felvirágoztatásának szempontjából. De különben is Szerbia Romániával egyesülve, mindenféle a monarchiát érintő főleg osztrák ipar áru beöznlése ellen mindent elkövet s így sokkal könnyebb lesz a kellemetlen

idegenektől megszabadulni. A magyar mezőgazdasági vámpolitikai központ megalakult s

101-ik ábra. Többcsövíű pignoletto tengeri 1912. évben (12 csöves).

TARCZA.

András gazdász és szerelmes lesz.

Irta: Klaszok Ödön.

Már hullottak az aranyra vált levelek az ágról, mikor újra bevonultam a kis dunántuli városba, hogy beiratkozzam az Akadémiára. Mindennap több az ismerős arc, a tavalyról visszajött breeches s extra szabásu vadász-kabát. Egy-egy mosolygó leányarcz üdvözl a vasutról befelé siető gazdasznépet, a kis város egyetlen hangadó ifjuságát. Nem volna azonban szép megfelekedni az ott állomásozó honvédhuszárezred két svadron tisztikaráról, kik bár kevesen voltak, de ami fő, barátságos együttérzéssel táncolták végig a téli bálakat és a nyári multságokat a breechesben járó gazdászokkal.

A lakáskeresés fáradalmait pihentem ki, mikor egy reggel nagy dörömbölésre ébredek fel s a »Bujj be« kiáltásra a várt gazdász-arczok helyett — nagy meglepetésemre — András mosolygó arcját látom befelé nyomulni. Jobbról, balról, Lili, Loli, szépen kifésült orosz-

agár ugrott nekem s örülve a viszontlátásnak, nagy csaholással nyalnak körül, majd felugrálva az ágyamra, igyekeznek kényelembe helyezkedni. Utánuk Sándor, a soffőr, az inas, lakáj, a »majdnem családtag« czipeltnagy erőködéssel egy pár bőrdönt s alaposan elbarrikádozva a bejáratot, felült a ládák tetejére.

— Itthon volnánk, mondja nem nagy szerénységgel.

— Érthetetlen s bamba képpel nézegetek, miközben a nadrágomba igyekszem belemászni, de ezt a tehetetlenségemet András csuful felhasználva, össze-vissza ölelgetett s hátba veregetett; nem tudván palástolni jókedvét bámulásom fölött.

— Beszélj, kérlek, mi van veletek? Nem értem a dolgot, hisz a mult héten mikor idejöttem, te »Bécsbe« mentél s most...

— Hát kérem, csak essünk át a dolgon — kezdte Sándor a ládák tetejéről a helyzetet tisztázni. — A konzulátusi akadémián megbuktunk, most már tetszik tudni? ... Otthon meg aztán alaposan, nem valami válogatott

formában megmondták... nem nekem, hanem az András ifiurnak, mert velem nagyon finomak szoktak lenni a hölgyek... hogy az Uristennek sem adnak tovább »Bécsbe« egy krajczárt sem. Összepakoltak bennünket a nagyságos András ittiurral, aztán gyöngéden kilöktek bennünket... engem nem, mert velem mindig finoman... s mondták, hogy menjünk a pokol mélységes fenekére... Így jöttünk aztán ide.

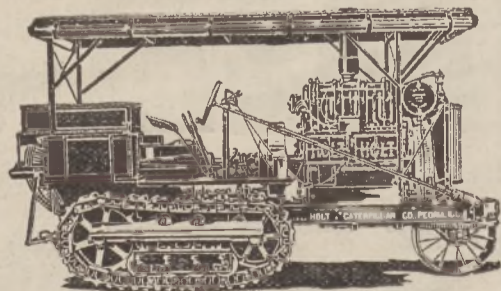
— Sándor, ne szemtelenkedj megint, hanem kotródj s mondd meg a kocsisnak, hogy hazamehet, a lovakra vigyázzon hazafelé, kezeit csókoltatom a nővéreimnek.

Mivel azonban Sándor nem nagy hajlandóságot mutatott a mozgásra, András felkelt az ágyam széléről, ahová előbb leült, de Sándor erre a nem épp biztató mozdulatra nagy sietve lecsuszott a ládák tetejéről s a következő pillanatban már az ajtót csukta be... kívülről. (Hihetetlen, hogy tudott ez az ember ilyenkor sietni!)

— Hát bizony — kezdte András — nagy dolgok történtek. Egész nyáron autóztunk, vadásztunk s így a pótvizsgára nem igen

A CATERPILLAR a legmegbízhatóbb, leggazdaságosabb üzemű egyetlen traktor, mely tartós esőzés után, mé'yen felázott talajon vagy laza futóhomokon, sőt lápföldeken, hol kerekes traktor még csak megmozdulni sem tud, sőt ökör- vagy lófogát is csak sok bajjal vergődik át, fennakadás nélkül dolgozik.

A CATERPILLAR egyaránt beválik szántásnál, tárcsásboronák, aratógépek vagy más munkaeszközök vontatásánál és fuvarozásnál. * * * * *

HOLT CATERPILLAR COMPANY VEZÉRKÉPVISELETE, Budapest, V., Hold-utca 15.

ennek dolga leszen a gazda ideális érdekeinek megvédése, természetesen nem a gazdák meghallgatása nélkül.

Az ország mezőgazdaságát borzasztó csapások érték. Békés munka és többtermelés céljából, hathatós kormánytámogatások kellenek. Czelt úgy érhetünk el, ha nagy befektetések eszközöltnének s a földművelésügyi budget rohamosan emeltetik és nem hogy kisebbitetik. Utjaink és víziutainkat javítani kell, a folyószabályozásoknál nagy befektetések eszközzendők, egyes folyók vízelraktározása mellett, a legelők javítását istápolni kell, az állattenyésztést fel kell lendíteni és megvédeni stb. Mindmennyi százféle és bokros bajaink orvoslása előtt állunk, de szükséges, hogy a békés fejlődés és fellendítés gyógyeszközeit felismerjük. Nem mindent a militarizmusnak, mely hathatós eszköze ugyan a vagyon megvédésének és az ezzel összefüggő ipar és nagytőke levezető csatornájának áldozni, hanem felhasználni minden elképzelhető eszközt, mely a földművelő Magyarországot aktívá teszi.

A kartellintézmények ez évben is alaposan sújtották a földművelő Magyarországot. A fogyasztók teljesen ki vannak szolgáltatva a kartelleknek és a közvetítőkereskedelemnek. Örvedetes, hogy a GEOSz-ban szóba hozták a kartellek jogi rendezését. Kellett is végre ezen darázs'észekbe nyulni, mert a kartellek ötlesterüen és a bankok kapzsisága révén keletkeznek, melyek azután súj'ják a fogyasztókat. Mindig az ellenfél részéről azon elvet hangoztatják, hogy a gazda nem fogyasztó. Dehogy is nem. Kezdve az épületekhez szükséges anyagtól, a gazdasági gépektől, egészen az utolsó varrótüig nem a fogyasztáson alapul a gazdaságok berendezkedése, az élelmezésen át, a ruházatig?

És mindez körül kartelliroztatott. A finanszírozó főleg osztrák bankok, a magyar bankok által támogatva, újabb kartellek létesítésére törekednek. Ujabbban a szeszfinomítókat akarják kartellbe sorakoztatni. Az osztrák bankok a malefactorok, mi-

tudtam elkészülni, de ami még nagyobb baj volt, hogy meg is buktam. Mikor meg tudta a dolgot a nagyobbik nővérem, rögtön haza parancsolt, hogy úgy sem látja célravezetőnek az én konzuli törekvéseimet, ellenben mivel már nagyobb parádéval élek... Igazán nem tudom, mit tart ő nagy parádénak, talán azt a rongyos kis autót... mondom, azaz hogy ő mondja, hogy nagyobb parádéval élek, mint az osztrák-magyar nagykövet, s így lassan, de biztosan tönkre megyünk, jöj'jek haza gazdászna — s talán egyszer visszaszereshetem, amit az ispánjaink összeleptak. Aztán így jöttem ide gazdászna, csak Sándort hoztam magammal, aki takarítani fog ránk s a két agarat... mert hát elvégre mindenről nem mondhatok le, mert lopnak az ispánok... Mondd, nem kaphatnám meg itt ezt a mellékszobát?

Igy aztán el is helyezkedtünk. Mi az egymás melletti szobában, Sándor az agarakkal az előszobában. Itt megint némi bajok voltak Sándorral. Ugyanis az előszoba nagyon kicsi volt, hát úgy oldtuk meg ezt a fogas-

velhogy Ausztriában a szesz drágább s így a magyar szesz oda özőnlík, a mi nekik odaát károkat okoz. A szerencse az, hogy immár szeptember óta vajudik a kartell, mivelhogy egyes nagyobb szeszfinomítók maguknak óriás nagy kontingest követelnek. Mivelhogy éppen a szeszfinomításnál a mezőgazdasági szeszgyárak produktumát dolgozzák fel s a gazdák bőrét viszik vásárra, az árakat lenyomják és a kartellel még jobban lenyomhatják, érthető ha a gazdák szempontjából nem is kívánandó a kartell létrejötte. Nehéz is nyélbe ütni mint fentebb említünk, mert például egy oly szeszfinomító, mely tavaly 12.500 hektolitert dolgozott fel a kartell létrejöttével 45.000-t kíván azon

hihetetlen megokolás mellett magának biztosítani, hogy ő nagyobb gyár. Ezzel a kisebbeket egyszerűen tönkre akarja tenni. Hogy mit jelentene a kartell létrejötte a gazdákra nézve és hány milliós jövedelmet biztosítana a finomítók részére az is sejthető. Örömmel konstatálhatjuk, hogy a terminusok e kartell létrejötte miatt hónapról-hónapra kitolódnak s azon reményünknek adunk kifejezést, hogy requiescat in pace, nem fog létrejöhetni.

Rubinek Gyula egyik művével remekelt. A Magyar Mezőgazdasági vámpolitikai központ kiadványaként „Örlesi Engedély és Beviteli Jegyek» czimén, egy vámpolitikai tanulmányt

102-ik ábra. Többszöves pignoletto tengeri 3 és 4 csöves tövei, 1913. évi termés.

kérdést, hogy Sándornak egy függő ágyban kellett aludnia. Aztán ilyenkor — mint másnap mindig panaszkodott — tengerésznek érezte magát s hányingerei voltak. Néha néha mint a fuldokló ordított s egyszer így álmában jobban kihajolva a függő ágyból, a kutyákra esett. Lett erre olyan patália, hogy az egész Lázár-pensió (laktunk itt vagy tizenhárman) felugrott tüzet oltani. Azt hitük, hogy a ház ég. De hát mindenhez hozzá szokik az ember. Sándor is egész jó tengerész lett álmában.

A beiratásokon tulesve, vagáltunk a városban, mikor egyszer ránk csörtet ám a monoklis Kuthy főhadnagy. Itt állomásozott Keszthelyen a fia. Nagy örömmel konstatáltuk, hogy nem csalódtunk.

— Hajha, hát mégis te vagy az? Szervusz, de pompás színben vagy!

— Kolosszális! Piramidális! ez aztán találkozás! — örült Kuthy.

De az örömünk csak fokozódott, mikor a nagyobbik Györffy fiuval találkoztunk. Ő is úgy hirtelen jött ide gazdászna, még a mult

héten nem tudott róla. Azt gondolom, ő is bizonyos szerzési szándékkal igyekezett az ispánjuk lopását ellensúlyozni s azért jött gazdászna. Ez a fiu különben az eleganciájáról lett később nevezetes. Most is gyönyörű lakkesizmái voltak, valóságos bőrköltemény, s egy tollkönnyű iramszarvas-bőrkabát rajta s a soha el nem hagyott agarász-ostor a hóna alatt.

Na de már ezt a nagy találkozást meg kell ünnepelni. Sándort elszalasztottuk a csendőrhadnagyért is, aki aztán egy jóképű gazdászvendégével, akinek még lakása nem volt, érkezett hozzánk.

— Ifj. Elefántovics Dusán vagyok a Bácskából — mutatkozott be a jövevény.

Elefántovics, Eltántovics! Ejnye, de ismerős név... gondolkodtam.

— Ugyan kérlek, melyik Elefántovics családból való vagy, kolléga?

— A Herczegferenczfalvi Elefántovicsok közül való vagyok.

— Brávó, nagyszerű kis társaságunk lesz — sietett András leszögezni a dolgot.

CASE 40 HP. szántótraktor

nem gyorsjáratu automobil-motorral, hanem lassujáratu, tehát tartós fekvő motorral bir. Ennélfogva olcsó motorbenzint és olcsó motorolajat

használ. A galántai bemutató legolcsóbb üzemű és legolcsóbb áru motorja volt.

Vezérképviselő: HAHN ARTHUR és TÁRSAI, BUDAPEST, VIII., Üllői-ut 52/G.

irt, melyben a beviteji jegyek intézmény képtelenségeit tárja elénk és oly egyszerűen, kézzelfoghatóan és statisztikai bő adatokkal fűszerezve, hogy az intézmény, melyet főleg a budapesti malmok sürgetnek, csak légvárnak bizonyul. Behatóan foglalkozik a kikészítési eljárásokkal úgy nálunk, mint Német- és Franciaországban azok törvényeivel és alaposan visszaveri Bacher Emil a Viktoria Gőzmalom r.-t. igazgatójának helytelen logika és csak kiszakított statisztikai adatok alapján készült lehetetlenségeit, melyekkel a buza áráról Budapest, Berlin és New-York-ban regél. Bacher érveit összefűzve, a kikészítési eljárás kritikáját, a gazdatársadalom állásfoglalását, végül a jövő eljárását közli és a magyar mezőgazdasági vámpolitikai központ állásfoglalásának, határozati javaslatával zárja le művét.

Rubinek Gyula megkapóan és a gazdák érde-

keinek szemmel tartásával írta meg művét. Véghetetlenül örvendünk, hogy ezen művével elhárította azon gyanút, mintha ő valamiképpen is a beviteji jegyeket óhajtana, mert éppen néhány év előtt egyik a »Molnárok Lapja«-ban megjelent cikke arra következtetett, amikor élesen felszólaltunk lapjaink ugyanezen rovatában ellene. Elvártuk tőle, hogy akkor tanusított ad hoc conciliáns voltát alapos tanulmányai révén, ő, a ki a vámtarifát és lisztkérdését boldogult Ordódy Lajos után a legalaposabb ismeri, kiigazítja. E művével remekel, mely minden gazda könyvtárának csekély 2 korona ára mellett diszét képezheti. Az 1913-iki válságos rossz mezőgazdasági esztendő zártát egy fénysugár, a szebb jövőnek sugara aranyozza be. Ende gut, Alles gut!

— ix.

Mezőgazdasági forradalom.

Írta: Andrássovich Géza.

Lavergue Leonce mesteri tollal varázsolja elénk az angol mezőgazda szívós küzdelmét abban a változott helyzetben, a mikor az agrárvámokat Sir Robert Peel eltörölte és a mikor kénytelen volt a versenyt fölvenni a világ exporteur-államaival. Ez a tudomány és a tőke minden fegyverével megvívott hosszú harc, mint tudjuk, az angol mezőgazdaság fényes diadalával végződött. Mert elérte, hogy kisebb területen többet bír termelni, mint annak előtte.

Magyarország mezőgazdasága kétharmad évszázaddal később érkezett el ilyen válságos kimeneteli küzdelem elé.

Igen t. gazdaközönség, mihamarább reánk virrad az a nap, a magyar horizonton is, a mikor legjobbjaink legjobbjaihoz vezetőre lesz szüksége gazdáinknak, hogy teherviselőképességünk közeli próbája balul ne üssön ki. Mert akkor a »fuss vagy fizess« rideg jelszava kérésselhetlenül végre fog hajtatni fölöttünk.

Mert a magyar föld hozadéka talán lépést tart a fokozódó közterhekkel? Az előbbi néhány tizedes törttel emelkedik, az utóbbi meg majdnem a hatvány arányait ölti magára.

Az angol mezőgazdasági forradalommal egyidejűleg mi 48-ban valóságos revolúciót viseltünk s azt jobbágyaink felszabadításával vezettük be. Ezzel a szabadság-énnyel természetesen óriási előhaladást tett mezőgazdaságunk. Montesquieu szerint: »Az országokat nem termékenységük, hanem szabadságuk arányában művelik«.

El is uszkált országunk hajója e lökéssel immár 64 esztendőn át. A kezdősebességből azonban nyomról-nyomra veszítettek a mozgó testek. Ma már a másszini lobogók alatt haladó hajók mellett a mi hajónk haladása szinte stagnálásnak tűnhetik fel.

103-ik ábra. Többesöves pignoletto tengeri 4 és 5 csöves tövei, 1913. évi termés.

Csaptunk aztán, Kuthy szerint, olyan »piramidális« mulatságot, hogy a Sándor, aki csak felszolgált — s mint ő becsületszavára állította, hogy nem ivott — a szekrénybe nyitott be az ajtó helyett. Az Elefántovics kezdetben remekül startolt, de a finish felé egyszerre makacskodni kezdett, már vagy az ötödik poharat verte a falhoz s örökké egy szerb nótát ordított, úgy, hogy az összhangot állandóan elrontotta. Így aztán elhatároztuk, hogy a lakásunkról átvonulunk a kis város egyetlen, de rosszul világított kávéházába.

Utközben megint az Elefántovicsal volt baj. A különben bikaerős fiut alig tudtuk lefogni, a főtéren, ahol áthaladtunk. Minden különös ok nélkül sirva fakadt s a téren álló Szentháromság szobor talpazatára igyekezett felmászni, mint mondta: »nem nézheti, hogy ebben a kutya őszi hidegben kabát nélkül legyenek a kőszentek, ő rájuk adja a magáét«. Csak nagynehezen tudtuk a kávéház felé elcipelni.

Bent a kávéházban hangos volt az élet. A környéken gyakorlatozó bakatisztek ural-

ták a helyzetet. S amint futólag ráértem megfigyelni, az egyik sarokasztalnál ült egy »szibill« társaság, köztük egy szőkehajú szépséggel, akinek aztán tisztes távolból ugyan, de rendíthetetlen kitartással huzatták a bakatisztek egyik nótát a másik után s sóvárgó szemekkel nézegettek a sarokasztal felé.

Mi azonban az Elefántovicsal voltunk elfoglalva, aki megint megbicsakolta magát, hogy ő, mint mondta, a világ minden kincséért nem tartózkodik bakatisztekkel egy fedél alatt, csak a csendőr hadnagygyal kénytelen kivételt tenni, mivel annak az ágyában is alszik, míg nem kap egy elegáns lakást... Menten kitagadnák a családfájából, ha ő, ne adj Isten, de esetleg véletlenül szóba találna állni egygyel is. Azért ő inkább kiveri őket a kávéházból.

Láttuk, hogy ezzel a fiuval ma már nem bírnak boldogulni, elcsalogattuk a csendőrhadnagy lakására, ahol aztán levetkőztettük, daczára a nagy rugkapálásnak (Kuthy úgy dolgozott, mint egy uszómester) s bedugtuk az ágyba. De miután megesküdött a család-

fájára, hogy ha bezárjuk az ajtót, az ablakon jön utánunk, Guszti, a csendőrhadnagy, kénytelen volt két próbaéves csendőrt beállítani a szobába.

— A nagyságos urnak az ágyból nem szabad felkelni. Megértették! Aztán egy óra múlva oda jön a kávéházba jelenteni, hogy elaludt-e!

Igy megnyugodva már vissza mehettünk volna, előbb azonban tekintettel a bakatisztekre, akiknek azért sohasem árt eszükbe hozni a gyalogos mivoltukat, a csendőr hadnagy is breeches-t s lakkeszimat huzott, s így lovasitva aztán nagy kardcsörtetéssel, nagy »felzés« közepette vonultunk be a kávéházba.

A cigány is egyszerre halkabban kezdett játszani s éreztük, hogy sikerült a közfigyelmet felkelteni, amit aztán az elől haladó monoklis Kuthy ki is használt alaposan. A pillanatnyi csendet felhasználva, oly művészettel pengette sarkantyuit, hogy megmernék esküdni, minden bakatiszt epéje felkivánczozott. A jobban leeresztett szabályájával finoman belecsörgetve, haladtunk át a nagytermen, ter-

BENZINMOTOROS MAGÁNJÁRÓK

cséplési és vontatási célra.

:: 12-től 25 lóerőig ::

Nagyobb gazdaságokban megbecsülhetetlen vonóerő. A legrosszabb utakon is óriási terneket képes vonatni. Mint cséplőmotor is megfizethetetlen és felülmúlja az összes eddig létező magánjáró motorokat. Üzemük absolute biztos és olcsó. Szerkezeük rendkívül egyszerű és tartós.

Kérjen arajánlatot: **MAGYAR MOTOR- és GÉPGYÁR R.-T.**

SZOMBATHELY. — BUDAPEST, VI., VÁCZI-KÖRUT 61.

A földadó eddigelé minden közzgazdánk és politikuskunk előtt nöle me tangere volt. Vajjon az marad-e? Vajjon akad-e olyan pénzügyi talentum, a mely ennek a kényes pontnak az elkerülésére képes lesz jóllakatni a hatványozódó közigenyeket?

És tisztelt olvasóközönség, még ha a földadó közzgazdasági és nemzeti alapokon igazságos progresszivitással reformáltatnék is meg, még akkor is előáll egész valóságában a változott helyzet.

C'est la guerre! Mely mezőgazdaságunk jelen alapjait megrenditené. Ez az a dübörgő közeledő rém, melyet ha nem fogadunk előkészülettel, minden létezőt összetapos. Ha ellenben hozzája készülődünk jóelőre, akkor azt a lökerőt képviseli, amely már-már stagnáló hajónkat sebesebb tempóban viszi majd előbbre a közzgazdaság világtengerén.

A magyar mezőgazdaság szolgáltatóképessége inánt támasztott igények kielégítése, mostani mezőgazdaságunk vitelét, illetőleg egész agrikulturpolitikánk megváltoztatását teszi szükségessé. Igénytelen véleményem ezt a reformot következőképen képzeli el. Röviden és egész őszinteséggel. Abból a magaslatból nézve, ahol közzgazdaságunk és benne a mezőgazdaság összes kérdései egy oromban, a magyar nemzeti közérdek bazaltsziklájában egyesülnek.

1. A szűkebb értelemben vett Magyarország a 36 és 1/2 millió katasztrális hold gazdasági területből 16 és 1/2 millió hold korlátolt forgalmu birtok foglal helyet. Horribilis arány, minden közzgazdasági tantétellel szemben! Hogyha ehhez a gazdasági complexumhoz hozzáképzjük a majdnem 12 millió katasztrali holdat kitevő nagybirtok kategóriákat, mint a melyekkel üzemi eredményekben hasonlatos, akkor kitűnik, hogy a 36 és 1/2 millió hold gazdasági területből 28 millió nem megy minden ugy, amiként jövedelmezőség szempontjából mennie kellene. Miért? Azért, mert ismerünk 10.000 hold haszonélvezetéből nélkülöző püspököt és számtalan latifundium-tulajdonost, akinek 1%-ot sem hoz a birtoka. És sajnos, az ország gazdasági

területének, tehát majdnem egyetlen jövedelmi tényezőnknek, a 80%-áról van szó. Itt tehát változtatni kell.

És különösen a házi kezelésben levő kötött forgalmu és nagybirtokok jövedelmezősége ellen emelhető panasz. Az ezer holdon fölüli birtokterületeknek 53%-a a tulajdon, 13% haszonélvezeti, 16% haszonbéres és 17% vegyes jellegű kezelésben gyümölcsözik.

Tehát legnagyobb részt olyan formák közt, melyek hasznosítás szempontjából kifogás alá esnek. Még hátrányosabb az arány a korlátolt forgalmu birtoknál, hol 3 millió hold haszonbéres területtel szemben 13 1/2 millió van házi kezelés alatt.

A legtöbb esetben a tényállás ezen házi kezelés alatt levő gazdasági területeken a következő: A nagybirtokos és a korlátolt

forgalmu birtok erkölcsi testülete kezén levő földbirtok 10%-ot jövedelmez. Mig ha az jó bérlő kezébe kerül, 5%-nak megfelelő bérösszeget ér el. Emellett a bérlő is megkeresi a maga 3-4%-át és nagyobb, sokszor jobban dotált személyzetet tart el. Végül a föld termő erejét is érintetlenül hagyja, illetőleg megjavítja. Mert belefekszik az üzembe pénzzel, ami a tulajdonosnak erre a célra legtöbbnyire nincsen.

Addig tehát, amig néhai Beksics és Darányi eszméjét, a parcellázást, nemzeti és közzgazdasági kényszerűségből kénytelen nem lesz a nemzet megcsinálni, csak örvendhetünk, ha a nagy és korlátolt forgalmu birtokok hosszú bérletek alá kerülnek.

2. A középbirtokok fűntartása, illetőleg a korlátolt forgalmu birtokokon középbirtok

104-ik ábra. Többcsöves pignoletto tengeri 4, 5 és 8 csöves tövei, 1913. évi termés.

mésztesen amerre hölgyeket láttunk, a sarokasztal felé.

Már majdnem elvonultunk az asztal előtt, mikor hirtelen ismerősökre akadunk. (Már nem én, hanem Kuthy) aki hirtelen frontot változtatván, utánozhatatlan meghajlással (kifordított könyökkel s összevert sarkantyukkal) üdvözli a sarokasztalnál ülő hölgyeket.

— Csókolom a kezeiket, nagyságos asszonyom! (igazi nemzeti asszony volt), kezeit csókolom, Emyke! (s oly szemtelen áhitattal fogta meg Emyke kicsi kacsóit, hogy nem állhattam meg, hogy diszkrétan oldalba ne nyomintsam.)

— Ah, Kuthy, maga az! Igazán maga az! Hiszen ez nagyszerű, hogy örülök, hogy jönnek, már éppen el akartunk menni, — bugott a kicsike gerle. — A mama unatkozik... foglaljanak helyet...

S parba kezdődnek a bemutatkozások s egy sár hangos csókolom a kezét »örvendek«, »szervusz« után elcsendesülve ülünk le az asztal körül, csak az egymás után kibontott

Moet Chandon kedves zenéje mellett kerekedett mindig hangosabb kedv.

András, a szemtelen András már ott ült a szőke szépség, Emyke mellett. (Most láttam csak, hogy mily enivalóan szép volt ez a nő.) Guszti, a csendőrhadnagy halkán meg is jegyezte:

— Te, becsületszavamra, ily szép lányt még nem láttam.

— De becsületszavamra, hogy nem is fogsz látni! — Kezdtém magam is lelkesedni.

Balról természetesen Kuthy udvarolt elkeseredve, (kiváncsi voltam, hogy melyik marad a nyeregben) s Emyke édesen kacagott, kacagott...

Győrffy már savanyubb arccal ugyan, de megadással a mamának, a még mindig szép nagyságos asszonynak kezdett bolondokat mondani, amiért aztán csak »lieber Kerl«-nek szólította a fiut.

Közénk meg Emyke papája, az országgyűlési képviselő (ugy hallottam, hogy a pártkassza támogatta őt is) ült s felesége

ébertelenségét kihasználva, örökösen koczcintgatott velünk.

— Igyatok fiuk! Hej, mikor én ilyen legény voltam!...

András belepirulva udvarolt Emykének. Ha hozzá szóltam, nem válaszolt. Nem látott nem hallott az már mást, mint azt a cseresznyepiros kicsi ajkat. (Hátha még azt látta volna, amit én, azt a két gyönyörű őzike vékony bokát, amit nagy erőlködéssel igyekeztem az asztal alatt derengő homályból kihámozni.)

Hogy a csendőrhadnagy figyelmét is felhívjam erre a gyönyörű jelenségre, az asztal alatt akartam a lábát megrugni, helyette meg a Náci bácsi, az Emyke papája lábát találtam, aki éppen akkor igyekezett a csordultig töltött poharát kiszippantani, de a rugás következtében Guszti breechesit öntötte végig az öreg.

Na de se baj. Kedvünk lassan, de biztosan szállt felfelé, csak még a cigány hiányzott s mivel Emyke nem irtózott, mint mondta a cigány odacsalogatás eszméjétől, elhatározott a cigány megkerítése. A nagyságos asszony ugyan próbált egy-két szerény meg-

SVÁJCZI TENYÉSZÁLLAT KIVITELI TÁRSASÁG

Sürgőnyczim:
REPRODUCTOR
BUDAPEST.

VAS LAJOS ÉS BLOCH CHARLES

Telefon:
József 33-36.

BUDAPEST-COSSONAY (SVÁJCZ)

Központi iroda: BUDAPEST, IX., Boráros-tér 2. sz. a. Kiviteli telepek: COSSONAY és ROUGEMONT.

Lefejő gazdaságok

szükségletének beszerzésére rendkívül alkalom!

Készletes felvilágosítással szívesen szolgálunk.

Mindennemü tenyész- és haszonállat állandó behozatala. Legelsőrendü referenciák!

kok létesítése ugy a nemzeti agrárpolitika és egyuttal közgazdasági művelet gyanánt kínálkozik. Szakítani kellene, nézetem szerint, a kisbirtokosok favorizálásával. Hisz ez a legerősebb rétegünk. És ennek az áldozatnak egy részét a középbirtokok konzerválására kellene fordítanunk. Minden parcellázásból néhány középbirtok lenne kreálendő. Minta-középbirtokok létesítendők. A korlátolt forgalmu birtokokon közép-berletek alakítandók. A középbirtokok kataszteri tiszta jövedelme revidéálendő. Mert sok eladó szándéku közép-birtokos »megfelelő tevékenységet« fejtett ki annak idején magasabb osztályba jutáson. Szóval sok »kontra-doppolás« történt.

Menteni kell tehát itten, ami még menthető. Igy tesznek mindenütt, még az iparos Porosz-

országban is, mert támogatás nélkül a közép-birtok sehoh fön nem tartható. Holott ennek a létele nemzeti államérek.

3. A tagosítás törvényes határozattal elrendelendő és a nyomásos gazdálkodás megszüntetendő, mert intenzív és modern gazdálkodás ezekben a keretekben el sem képzelhető. Sajnos, nincsen statisztikánk arról, hogy az ország gazdálkodási területéből mennyi van tagosítatlan és mennyi van hármás nyomás alatt. Sejtjük, hogy legalább fele. Igazán nehéz elképzelni, hogy miként van mégis aránylag kétszer annyi állatállománya kisbirtokon, mint a nagyon. Honnan szerzi be az ilyen közötti közü gazda állatainak a takarmányt. Mert évelő növényt nem termesztet, a réti legelő legtöbbnyire két hónapig,

a tarló három hónapig tart. Miként emelkedne az állatlétszámbeli számarány és különösen az állomány minősége, ha több takarmányt termelhetne a kisgazda. Miként javulna ezzel a magyar föld termő ereje?

4. Az oktatás, a közgazgatás, a hadügy és az összes közéleti tényezők rokonérzésének és támogatásának megnyerése lenne egy igen erős rugó abban a szerkezetben, mely hivatva van mezőgazdaságunk jövedelmezőségét előbbre vinni. Ennek az eszmének a megvilágítására csak egy rövid példát iktatok ide, e megszabott keretbe. Ismerjük a falusi trágyakezelést. A trágyalé vegigfolyik az utcákon. Nem lehetne a belügyminiszterium alá tartozó közegeknek segélyünkre sietni közegészségügyi szempontból? Néhány kemény pontozatban ráírhatna a főbíró közsegeire, hogy rendes trágyatelepet létesítsen mindenki, »különböni kövekezmények terhe« alatt.

5. Az állattenyésztés fejlesztése. A 3-ik pontban említettem, hogy állatállományunk legnagyobb része a kisbirtokon foglal helyet, holott takarmányszükében van épp ez a birtokkategoria, miután nem bírja beleilleszteni az évelő növények termelését gazdálkodási formái közé. Ugy hogy a törpe- és kisbirtok állattartása elérte már azt a határt, melyet neki a legelő és a természetes takarmánytermő területek megengednek. Ha aztán nincsen eső, előáll a takarmányhiány és meg kell válni állataink egy részétől. Vagyis hol az egyik árban, hol a másikban, hol ezen, hol a másik ország-részen jön a kényszereladás.

Mert a két utóbbi év kivétele megerősíti azt a tényt, hogy a mi éghajlatunk száraz. Folyamaink keskeny szalagban viszik el a téli vizeket. Nincs párolgási felület és messze vagyunk a paradus tengerektől. Egyedül az évelő növény állja szaharai klimánkat de hogyha ezt csak bizonyos és kisebb számu birtoktesteknek adatott meg termesztetni. A nyomásos gazda csak egy évi takarmánynövényeket termelhet, ez pedig koczázatos és drága, tehát nem kultiváltatik.

105-ik ábra. Többsőves pignoletto tengeri 4, 5 és 6 csőves tövei, 1913. évi termés.

jegyzést »az előrehaladott időre«, a »késői lefekvésre« megkoczkáztatni, de mivel Kuthy megesküdtött, hogy ott rögtön a kardjába dől, ha oda nem hozhatja a cigányt, mivel pedig inkább cigányt akarunk, mint meghalt huszártisztet, hát isten neki, hadd jöjjön az a cigány (mint Emyke manája mondta).

Kuthy vállalkozott is rá, hogy megszerzi a cigányt. Egy alkalmas pillanatban, (mikor csak bakahadnagyok foglalkoztak a nagybögő körül), oda lejtven, arczán azzal a bizonyos leereszkedő huszártisztis mosolylyal, »letegezvén« a bakatiszteket, s kérte a cigány szives átengedését. Amit aztán azok a letegezésért, hálából, ha nem is szivesen, de udvari »kérlek ássan«-nal át is engedtek.

Éppen nagyobb arányokkal kezdtünk — a bakatisztek eltávozása után — a boszontánczolás céljából (a tangó még nem volt ismeretes) elhuzogatott asztalok között Emyke kezéért versenyezni, mikor az Elefántovicsnál hagyott próbacsendőr megérkezett s Guszti előtt »stellungba« helyezkedve, jelentkezni akart.

— Na, mi van az Elefántovics ural? — kérdezte Guszti.

— Hadnagy urnak alásan jelentem, most már nincs vele semmi.

— Mit mond? Nincs vele semmi? Hát mit csinál?

— Hadnagy urnak alásan jelentem nem csinál semmit!

— Az Isten áldja meg hát beszéljen világosan hát mit csinált eddig?!

— Hadnagy urnak alásan jelentem — kezdte végre a csendőr valamennyiünk áhítatos figyelme között — azt csinálta, hogy mivel nem engedték felkelni az ágyból hát felhasította a dunyhát s kiengedte a tollat belőle.

— Tyüü az apja teremtésit! — fakadt ki Gusztiból. — Hát maguk ezt engedték?

— Alásan jelentem nem engedték, de nem vettük észre. Aztán mivel a kiesztett tolltól nem láttunk, lekapott egy kardot a fegyverállványról s leütötte vele az órát az asztalról, mert »ketyegni mert« s nekünk szaladt, de mi visszatettük az ágyba s ide jöttem jelenteni, hogy mit csináljak.

Nem lehetett halasztani a dolgot, miután elbucszunk a tovább szórakozó társaságtól, a szép Emykétől. (Hány mennydörgös menny-

köt küldtem ezért az Elefántovics nyaka közé.) Nyargaltunk Guszti lakására. Ott azonban már elült a vihar. A szoba úgy nézett ki, mint egy téli tájkép, Elefántovics ott aludt az ágyban, jobbról balról egy-egy csendőrrel, kik vigyáztak álmai felett.

Láttam, hogy ott már rám szükség nincs, siettem angolosan elillanni, hogy Guszti észre ne vegye. (Egy konkurrenciával kevesebb) s csak gyorsan vissza, az otthagytott társasághoz.

Már egész világos volt. Azok éppen akkor ültek kocsira. (Szép almásszürkék voltak.) A cigány ott huzta az udvaron a kocsi körül, mi pedig Emykét közrefogva bucsuzkodtunk, s fogadkoztunk, hogy a vadászatokra ki-megyünk. (Otthon sem tudtunk volna maradni.)

A kocsi már elrobogott, de mi még mindig ott láttuk lelkiszemeinkkel a kicsi fehér kalap alól kikandikáló aranszöke loknit. (De szép is volt az a lány!)

Ott állunk és néztünk a kocsi után, ifju szivünk tele egy átvirrasztott éjszaka édes emlékével, az első szerelem sejtelmes, zsi-bongó érzésével.

KEMNA FORRÓGŐZEKÉI

szabadalmazott

SCHMIDT mérnökdoktor hirneves füstös-tulhevitőjével

Minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitett rendszert úgy teljesítő-képesség, mint tartósság tekintetében messze felülmulnak és lényegesen kevesebb szenet fogyasztanak.

Referenciákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel szolgál:

KEMNA J. BUDAPEST, VI., Váci-körut 51. szám.

Sürgőnyezim: Kemna, Budapest. Telefon 91-21. Telefon 91-21.

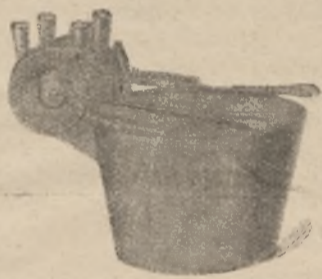
A magyar föld jövedelmezőségét és talajuk termőerejét pedig legelsősorban az állattenyésztés van hivatva biztosítani. Ez elől tehát minden akadályt el kell háritani. Magáért ezért le kell törni a kisgazdák kezeiről mindenféle megkötöttség bilincseit. Meg kell csinálni a tagosítást és meg kell szüntetni a nyomásos gazdálkodást. Meg kell tanítani a kisgazdát hogy nem rétet és legelőt kell létesíteni, hanem takarmányt kell termeszteni. Nem akarom persze ezzel a rétet és legelőt anathema alá venni, mert épp a mezőgazdaságban nincsen jogosultsága a dogmáknak és anathemáknak. Mindent az adott viszonyok szerint.

Még sok részlete van t. olvasóközönség számára a forradalmi taktikának, amelynek végrehajtása a diadal kivívását lehetővé teszi, de nem akarom türelmüket egészen kihasználni. Röviden érintek tehát meg néhány eszmekört. A kereskedelem megreformálása, a szövetkezeti eszme, a mezőgazdasági ipar föllendítése egy-egy csiszolt koczka ahhoz az épülethez, melyből nemzetünk boldogulásának a temploma épülhet föl. Ilyen a tejelő-kecsketenyésztés, melyet szinte érdemes lenne a dogmák anathemája alul mentesíteni. Bajorország mult évben 60 millió márkát irt kecsketenyésztése javára. A kecskének immunis a teje és nem kap száj- és körömfájást sem. A házinyul mint hus- és prémtermelő állatnem szintén nem nézhető le, különösen a városok körzetében. Épp úgy mint a kecske. A kereskedelmi és gyógynövények termesztése is sokszor szép eredményt tesz lehetővé.

Ez lenne a taktikának a gerilla részlete.

Képzletben a magyar nemzeti közérdek bazaltszikkján állok. Alatta terül el termékeny földünk. Rajta megelégedett és erős a magyar. Fölötte »a vándordaruk V betűje száll.« Mit jelent e betű?

Vajha! Valóságga! Válna!

106-ik ábra. Az angolok szívódobja 1862-ben.

108-ik ábra. Az »Alfa-Dalen« fejtőgép tehénre felszerelve.

107-ik ábra. Jens Nilsen fejtőgépe 1895-ben.

Beszámoló levél.

Ráczegres, 1913 deczember 10.

Irta: Horváth János.

Drunknak ezen 1913. évről, erről a bolond esztendőről, a mikor e sorokat írom, künn sötét szürke égből, fagyos földre hull az eső, esik reggel óta, idebent is fázom.

Már meg is van az év jellegzetessége. Nyáron tél, télen nincsen nyár, de tél sem. Eső a nap-sugár helyett, elkésés az előzés helyett. Meleg egyszerű sem, hideg mindig: ilyen bolond ez az esztendő. És ez ellen a megleghiány ellen nincsen orvosság. Fáznak mindenek.

A tavaly őszi vetés alatt a fagyos sárba mázolt buzamag sorsára ha rá gondolok, borsózik a lelkem is. A tavaszi ébredés legjellemzőbb jelét, az új, zölden bujálkodó luczernamezőt a mint ellepte az ápril si fagy, a hó — bocsánat — Marius láthatta így Karthagó romjait. A vérszegevényen, sárgán kelő kukoricza kinek okozna örömet? Minden kaszálás, takarmánymunka idején hetes eső és te tudod jól, nyájas olvasó, hogy zöld széna és Kellner elmélet nélkül nincsen friss tej, nincsen pihés bárány.

Hová lett a régi jó, nehéz, aczélos, mosolygós szemű piros magyar buz... Tán az is elment

a régi jó mosolygós szemű, piros arczatú magyar urak után, együtt a szintén ilyen jó jelzőjű régi cselédekkel?

Isten tudja csak, de mintha csak más világok, más föllegek uralnának. Hideg van. Hiányzik a meleg egész esztendőben a természetből is, a lelkekből is. Már 1912. évből nagy megleghiány nyal jöttünk át az idejébe, a mit az nemcsak hogy nem pótol, hanem még fokozott. Hozzáértők 30%-on felül becsülik az összes eddigi megleghiányt.

Hogy ez a gazdanyelven mit jelent, illusztrációul kérem, szóljanak szót, álljanak föl azok az urak, a kik mindenképpen meg vannak, meg lehetnek elégedve a jelen őszi vetéseikkel. Én már nem állok föl, pedig szeptember közepén, rozsok e'ött vettem el a summa buzákat. Meleg nélkül nincs fejlődés, csak tengődés.

Arattunk nagy számokat, dicsekedni való termésátlagokat, de elszomorítóan kevés érték. Próbacsepléskor volt a buza fajsúlya 80 kg., csepléskor 78 kg., most eladásra megrostáltan 76.5 kg. A nedves buza a garmadában tovább élt és ehhez méstette önönmagát. A buza keményítője leerjedt nagy százalékot már a magban, a tészta tehát nem kél, a kenyér nem áldás. (Uram bocsá'...) Fázós lelkű emberek mogorva képpel hordják a kenyeret a gazdához, egymáshoz, a főbíróhoz, kémiai intézethez, a tőzsde pöröl, itél, büntet, de a buza még sem javul. Hideg esztendő ez.

A száraz, meleg napfény örökké a legjobb óv-és gyógyszer. Elhiszem, sőt tudom is már. A szélsőségek között vergődő állat egyik oldalról agyonfejlesztvén másíkról bőrig zsarolván, nem

gából a metropolisok világa... Valami nagy, csontokig ható hang belekiálthatna most e tülekedésbe: Atyafiak megálljatok, hisz ez Menenius Agrippa meséje!

De értessétek meg a munkanélküliek százezeivel, hogy azért nincsen élet, kenyér, munka, mert ott künn, az aszfaltot, mozit és tollas kalapot nélkülöző pusztán pang az élet; azért nélkülöztök ti itt, mert hiányoztok ott; senki sem kíván megérteni.

A villanyfény a maga messzeható, óriási lát-szatával állandóan vonzza, szűkös, fojtó ködkörébe állandóan szivja a vidék keményhátú, de rövidlátó kis bogarait. Mindig az egyszerűbbet, az egészségesebbet, a naivabbat, hogy élve soha vissza ne adja. A pusztán pedig, a faluban megürül és betöltetlenül marad egy-egy sok ilyen egész embernek a helye, egész emberé, a kit két fél ember nem fog helyettesíteni soha; bár a két fél mindegyike külön-külön több, nagyobb igényt táplál, mint az előbbi egész.

A város elrekrutálja a falutól az egészséges munkásnövendékeket, hogy munkátalanokat csináljon magának belőlük és ugyanakkor munkátalanul marad a falu — a város keze-lába — a meghagyott munkára kevésbbé alkalmas munkásaival. Ezek a megmaradt falusi munkások az egészséges konkurrenzia hiányában a milyen hangosak, követelők tudnak lenni igényeik föllicizálásával, épp olyan szorgalmasak a mennyiségi és a minőségi munkaérték leszállításában. A törvény megszűnt már »rabszolgatörvény« lenni, sikamlós mese lett, a min nevetni lehet, a mint megkerülhető, a mikor meg kellene tartani; és isteni kinyilatkoztatás, a mint egy

betűbe bele lehet kapaszkodni. A szerződés írott malszt, a mit nehéz komolyan venni; csak a jogokat tartalmazó részét érdemes megjegyezni, a kötelező részre ugys barátságos egység fog létrejönni, min-

is nagy csoda, ha vagy a fele tuberkulotikus. A szaporítás huruttal kezdődik, vetéléssel folytatódik, irrigátorral végződik. A borju köhögve jön a világra és egy hó mulva 5 oltás árával megy át a másvilágra; itt hagyván rött köntösét a világbéke biztosítása szolgálatában. Aztán jön a száj- és körömfájás, ez az ostoba nyavalya, hogy a termény behordatlan a talaj miveletlen, a trágya kibordatlan maradjon; a tej a trágyára kerül, a tehén elapad, tőgymustra lesz, borju, bárány, malaczhálal, sovány hizók, körmetlen göbölők. Számlát küld a patika, a doktor ur, a vesztegár — jön, megy a folyamodás föl a magas éjig és a végén lesz olyan depekoráció az ország állatállományában, hogy keservesen emlegetjük sokáig.

A gondolat fogalmakat kapcsol: napfény, meleg, élet, pénz. Minden munkánk a természet erőinek fölvaltása pénzre. Lám innen a nagy zugás. A természet adós maradt a gazdának, a gazda nem fizethet munkát, ipart, kereskedőt, tanítót, papot, katonát, mindjárt megzug a kas. És viszont nem kell a bor, ártalan a hus, nem lehet eladni gabonát, nincs a ki vásároljon, letört a nagy fogyasztó tömegek vásárló ereje. A letörteteket, a munkanélkülieket ped g kilőki ma-

den egyes esetben a felek között. A szerződés a legfőbb jó a kitarítottak részére, a tehetetlenek, a testben-lelekben letörteknek, a kik az aláírás által áthárították megélhetésük gondját a »munkaadóra« vagy a társakra, a kik helyettük is dolgoznak.

Tegyen tanúságot maga az érdekelt gazdaközönség, igaz-e az, hogy soha nem remélt arányban fölszaporodtak a gazdasági munkákban a tehetetlen elaggottak, a serdülő és máris rogyott inu gyermeknép — a pálinka elhülyült nyomorékjai — a börtönviseltek testi és szellemi hajótöröttjei. Az elite anyag pedig ott éhez, ciffrálkodik, gyülesezik és zug a kötengerek munkátalanainak a seregében.

Minek csalta el őket a város, ha csak szerencsétleneket tudott belőlük nevelni? Milyen hideg lehet az az esztendő, hogy ilyen gondolatokat termel karácsony havában! De ha fájó is, foglalkozunk vele, most is, az ujrászületés, a szeretet jegyében, tán elfogultalanabban tehetjük.

A pénz drágasága, megszerzése nehezebb volta talán gondolkodóba ejti, komolyabbá teszi az eddigi tücsköt, az igények konszolidálódnak talán, hisz ezidén megtanulhattunk lemondani, egyetmást, fölöslegeseket nélkülözni. Megjavul tán

BURGONYÁT

étkezési, úgy gyári célnak megfelelő (rózsát, fehérét, sárgát) mindenkor a legmagasabb napi áron megvételre keres

„AGRICOLA“

TERMÉNYKIVITELI CZÉG

BUDAPEST, VI., SZARKA-U. 2.

Telefon: 136-02.

Zöldségeket: sárgarépat, petrezselymet, zellert, úgy fohagymát és vereshagymát is megveszünk a rendes napi rakon, legyen az bármily nagy vagy kisebb mennyiségű is.

a viszony a kereset és az igények között, a szerény hamar megelégedett, a megelégedett már takarítani is tud, a ki pedig takarékos, annak már tőkéje is van. Az ilyen munkás a szolid, a kívánatos nemzetgazdasági alany. A mezőgazdasági üzemek pedig rájönnek, hogy intenzív irány csak intelligens, megbízható munkásokkal üzhető. Az intenzivitás mindenáron, ezek nélkül idélen, koraszülött; az egymásra licitálás csak a demagógiát és erkölcselenséget növeli.

Tartsunk lépést a fejlődés minden vonalán, legyen a fejlődés lassabb bár, de egészséges. Embereinket ne csak pénzen vegyük, hanem szeretettel neveljük is munkánk társaivá, megértő segítőtársaivá. Akkor talán, ha majd disztigálni tudni fognak, megszűnik rájuk a város zaja, a villámfény csábitó, sápasztó varázslata. Megértik, hogy a falusi élet egyszerűbb, de egészségesebb örömeiket ad; nem végletekbe eső, de állandóbb; mindenekfölött jobb embernevelő.

Ha nem lesznek munkanélküliek, nem lesznek dologkerülők sem, törvénytörők sem, kitartottak sem.

A köz élete elválaszthatatlan a magánember életétől. Mindenkinnek sok boldogságot, szeretetteljes ünnepeket kívánok.

Adjon Isten jó Karácsonyt, jó új Eszme születését.

A pignoletto tengeri korai érése folytán alkalmas a sokcsövűség kifejlesztésére és amint azt a szántóföldi vetés átvizsgálása esetén tapasztalhatjuk, van hajlama a sokcsövű tövek fejlesztésére, mert ilyen töveket aránylag gyakran találhatunk közöttük. Ezen alapon az orsz. m. kir. növénynevelő-intézet magtermelő telepén, 1910. évben kiválasztottunk a pignoletto tengeri vetésből egy olyan tövet, amely négy kifogástalan csövet termelt, melyek mindegyike közvetlenül a főhajtáson nőtt. Ezen körülményt azért emlitem meg külön, mert a pignoletto tengeri fattyuhajtásain is képes jól kifejlett csöveket teremni.

Ezen anyató négy csövének 1911. évi terméséből elvetettük 25 cső magját, mindegyik cső magját egymástól elkülönítve, külön parcellára. Az ezek után 1912. évben termelt tövek darab számát az alábbi táblázat mutatja:

	Az első csoport									A 2-dik csoport							A harmadik csoport																																
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.																								
	számu anyacsöveiből lett darab																																																
1 csöves tő	8	4	11	11	12	18	13	12	13	21	20	12	8	20	14	7	20	20	11	17	10	18	1	14	8	4	11	11	12	18	13	12	13	21	20	12	8	20	14	7	20	20	11	17	10	18	1	14	
2 "	39	34	27	29	20	31	29	31	31	30	24	25	18	28	26	20	34	25	24	23	21	34	23	41	20	3	10	4	9	10	7	9	11	10	9	4	14	9	4	4	7	5	7	10	9	8	5	8	11
3 "	3	10	4	9	10	7	9	11	10	9	4	14	9	4	4	7	5	7	10	9	8	5	8	11	2	2	3	5	1	2	3	5	3	3	—	1	3	1	4	2	3	4	2	3	2	5	8		
4 "	2	2	3	5	1	2	3	5	3	3	—	1	3	1	4	2	3	4	2	3	2	5	8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
5 "	1	2	3	5	1	2	3	5	3	3	—	1	3	1	4	2	3	4	2	3	2	5	8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
6 "	1	2	3	5	1	2	3	5	3	3	—	1	3	1	4	2	3	4	2	3	2	5	8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
7 "	1	2	3	5	1	2	3	5	3	3	—	1	3	1	4	2	3	4	2	3	2	5	8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
8 "	1	2	3	5	1	2	3	5	3	3	—	1	3	1	4	2	3	4	2	3	2	5	8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		

fényképét a 100. és 101. ábrákon mutatni be, mindkettőre jellemző, hogy csöveik egy részét külön oldalhajtásokon termették, de ezek közül csak a legalsók tekinthetők fattyuhajtásnak.

Ezen anyatók után 1913. évben a következő eredményt nyertük:

	Az 1 képen (7 csöves)					Az 2 képen (12 csöves)				Jegyzet	
	1 é v ő a n y a t ő										
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	I.	II.	III.		IV.
	számu csövei után darab										
1 csöves tő	8	6	20	9	4	5	13	21	14	19	Az anyatóveken a csövek számozása felől lefelé történt.
2 "	10	24	34	33	11	15	14	7	9	6	
3 "	14	13	14	9	9	1	4	2	—	2	
4 "	7	10	4	4	—	—	—	1	—	—	
5 "	1	2	2	1	—	—	—	—	—	—	
6 "	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
7 "	1	2	2	1	—	—	—	—	—	—	
8 "	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	

Az adatok szerint a többsövűség az 1. számu anyató után lényegesen fejlődött és bár a tövek tulnyomó része még 2—3 csöves, jelentékeny a többsövű tövek számaránya is. Ezzel kapcsolatosan, amint azt a 102, 103, 104. képeken bemutatott tövek mutatják, a többsövű töveken a csövek elhelyeződése is kifogástalan és a beéredésük alig két héttel később következett be, mint a közönséges pignoletto tengerié.

Közel fekvő gondolat az, hogy a múlt évi

109-ik ábra. A »Dana« fejtógép.

110-ik ábra. Fejés a »Dana« fejtógéppel.

A sokcsövű tengerifajta létesítése nemés útján.

Irta: Grabner Emil.

A tengeri sokcsövűségének kifejlesztését elsősorban az akadályozza, hogy a sokcsövű tövek, illetőleg fajták rendszeren későbbben érnek, mint az 1—3 csövűek és a közepesen vagy későn érő fajták termőképességét a sokcsövűség kifejlesztésével azért mi nem fokozhatjuk, mert ilyen fajták nem érnek be. Az augusztus végén, szeptember hóban beérő fajtáknál azonban ezen nehézség nem forog fenn és ezért ezeknél érdemes lehet azzal is foglalkozni, hogy a termőképességüket ne csak a csövek hosszúságának és magrétegük vastagságának növelésével, hanem úgy is fokozzuk, hogy az egyes csövek minél több kifogástalanul fejlett csövet teremjenek.

A sokcsövűségnek ezen fajtáknál mindenestre csak akkor lehet értéke, ha az egy tövön termelt nagyobb számu cső lényegesen több magot szolgáltat, mint a kevés, de nagyra nőtt csövet termő tövek és ha a sokcsövű fajta érésében nem késik meg tulságos mértékben. Ezen alapfeltételeken kívül fennállanak a sokcsövűség kifejlesztésében még azon nehézségek, hogy nem mindegyik fajtának van hajlama sokcsövű tő képzésére és ez sok esetben természetes akadályt képez, a kiválasztott sokcsövű tő pedig a tengeri kölcsönös termékenyülése folytán rendszeren rosszul örökíti át ezen tulajdonságot az utódaira és ezért azt csak ismételt kiválasztás, valamint a megfelelő utódok elkülönítése útján lehet állandósítani, de megfelelő eljárás esetén ez sikerülhet és az alábbiakban egy erre vonatkozó példát kívánok ismertetni.

Az egy csoportba foglalt anyacsövek az 1910. évi négycsöves tő egy-egy csövéből származtak, a harmadik csoportban két 1910. évi anyacső ivadékai vannak együtt.

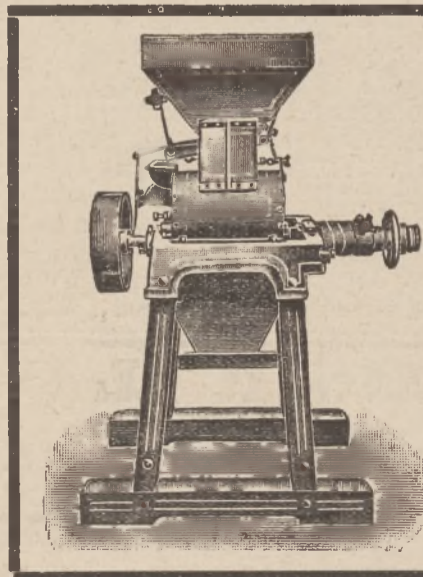
Eszerint a többsövűség a kiválasztás második évében az egyes csövek utódaiban változóan és nem erős mértékben mutatkozott, mert a 3—4 csöves tövek száma aránylag kevés, de egyes esetekben nem jelentéktelen, 7 és 12, tehát valóban sokcsövű tő csak egy-egy darab termelt, de ha figyelembe vesszük, hogy az eredeti anyató csak négy csöves volt, az eredmény a második esztendőre kielégítő.

1913. évben a 7. és 12 csöves tövek fejlettebb csöveinek magját vetettük el ugyancsak csövenként külön parcellára. Ezen tövek

és ideai esős nyaru esztendő kedvezett a többsövűség kifejlesztésének, azonban a felkarolt eredmények nem tulajdoníthatók a kedvező időjárásnak, hanem tulnyomó részben a többsövű jelleggel bíró vetőmagnak, mert az ugyanilyen viszonyok között termesztett közönséges pignoletto vetésben a kedvező időjárás ellenére a többsövűség nem volt tapasztalható.

Annak megállapítása céljából, hogy milyen arányban teremnek többit a többsövű tövek az egy-két csövet termőkhez viszonyítva, aratás után lemértük az 1. számu anyató I. számu anyacsövének tövenkénti csőtermését az alábbi eredménnyel:

Az 1 csövű töveken termelt csövek sulya az összes átlagban 81,3 gramm; a 2 csövű

A jelenkor leggazdaságosabb malma a

K. S. K. DARÁLÓMALOM

állandó keménységű függélyes csiszolókövekkel, gyűrűs- és golyóscsapágyakkal.

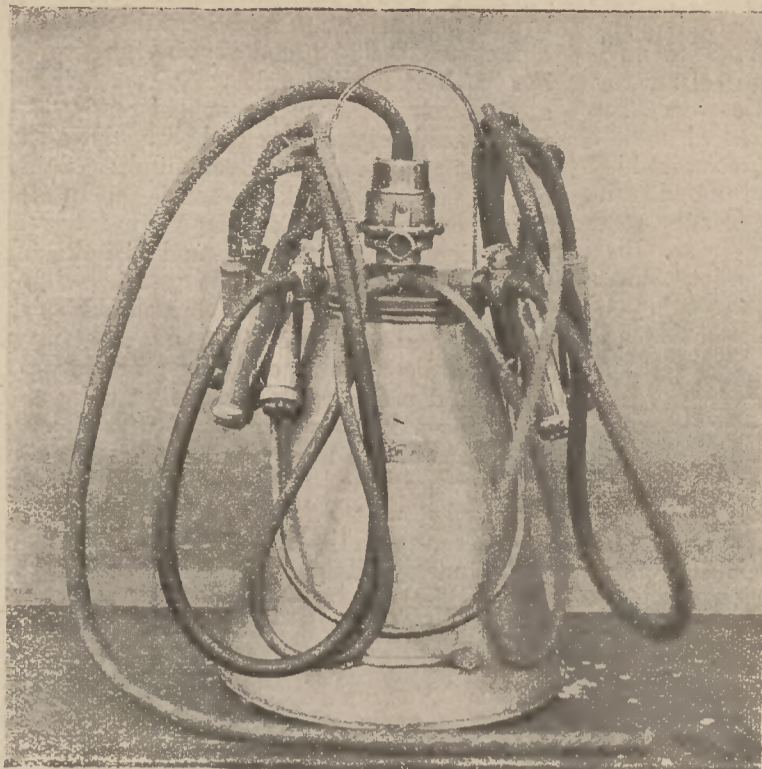
A legnagyobb munkaképesség! Csekély erőszükséglet!
Határtalan tartósság! Kényelmes kezelés!
Köveket sohasem kell csiszolni! Szilárd egyszerű szerkezet!

Kapható:

DÉNES B. BETÉTI TÁRSASÁGNÁL

BUDAPEST, V., LIPÓT-KÖRUT 15.

— Árjegyzék, felvilágosítás díjtalan. —

111-ik ábra. A »Max« fejtógép.

töveken 128.4 gramm; a 3 csövű töveken 182.5 gramm; a 4 csövű töveken 220.8 gramm; az 5 csövű töveken (egy tő) 253.6 gramm; a 6 csövű töveken 247.8 gramm; a 8 csövű töveken 189.7 gramm;

A csövek számának növekedésével eszerint fokozódik a tövek átlagos magtermése is. A 8 csövű tő termése azért csekély, mert négy csöve nem termékenyült meg, jelölül annak, hogy a többsövűség sem fejleszthető a végletekig, azonban az eddigi tapasztalatok szerint valószínű, hogy a többsövűség 3-6 cső erejéig a fajta egyedeinek túlnyomó részében kifejlészthető lesz.

Mindenesetre beható munka, gondos kiválasztás és a szaporított anyag kifogástalan kezelése szükséges ezen eredmény biztosítására, melynek a termőképesség fejlesztése kívül a minőség fentartására, illetőleg tökéletesítésére is kell irányulnia, de hogy a kitűzött cél elérhető, azt a fentközlött adatok bizonyítják.

Ezen adatokban még nem teljesen kész eredményeket mutatok be, mert a további szaporítás folyamán fog kétséget kizáróan elválni az, milyen értéke lesz a szántóföldi termesztés körében a sokcsövű fajtának, de azt mégis igazolják a fent közlött adatok, hogy szántóföldi vetésinkben keresve, találhatunk olyan növényegyedeket, amelyek elkülönített szaporításával, czél tudatos nemesítés útján az eddiginél jobb fajtát létesíthetünk és a közölt példa ismertetésével csakis az volt a célom, hogy felkeltsem ez irányban a figyelmet.

Gazdáink túlnyomó része szánt, vet és arat, ezen munkáján felül legfeljebb csak azzal törődik, hogy hol vásárolhatna még jobb fajtát, mint amilyent természet, pedig nagyon sok esetben saját vezetésében találhatná meg azon egyedeket, melyek elkülönített szaporításával kiválóan jó fajtára tehetné szert. Ma már minden jóra való gazda törődik azzal, hogy az apaállatjának milyen volt az őse,

szóval milyen a pedigreeje, de azt, hogy az általa termesztett növény fajtában a legkülönbözőbb jellegű egyedek versengenek a létért és a jobbak, de igényesebbek a silányabbaktól kevésbé tudnak érvényesülni, még az intelligens gazdák közül is kevesen veszik figyelembe. Pedig ebben rejlik a többtermesztés egyik leghathatósabb emelő rugója, mert ha ezeket kiválasztjuk és az állattenyésztőkhoz hasonlóan elkülönítve ivadékról ivadékra pedigree megállapítással szaporítjuk, legbiztosabb alapokon létesíthetjük a viszonyaink közé leginkább alkalmas növényfajtákat, azért nagyon kívánatos, hogy a magyar gazdák többen foglalkoznának a növénynemesítéssel, mint amennyien azzal az idő szert foglalkoznak.

Az istállótrágya kezelésének jelentősége.

Irta: Schrecker János.

A pazarlás az emberi és állati trágyával az emberiség, különösen pedig a fehér faj egy ősrégi büne. Bár a trágyák termésközlő hatását a legkorábbi feljegyzések is említik már, mégis azok igazi megbecsülése napjainkig sem teljes.

Olvastam egyszer valahol, hogy a trágya ismeretét már a görögök mythikus korában bizonyítja az, hogy Herakles hősmónájában is megemlékezett már róla. De ha ez bizonyíték, akkor bizonyítéka talán annak is, hogy már akkor is elpazarolták a trágyát, mert hiszen Herakles folyó által mosatja ki és sodortatja el azt. Így tisztítja meg Augias istállóját. Ugyanezt teszi ma Budapest székesfőváros is. Ugy értem a dol-

got, hogy Budapest székesfőváros is a Duna által mosatja el a kincseket érő emberi ürülék, nem hasznosítva ily módon annak értékét és megfertőzve vele egyszersmint a folyamot.

De a mint nem ment át vérebe a trágya megbecsülése a fehér fajnak általában, úgy magánál a gazdánál is legtöbb esetben hiányzik az eziránti érzék: az állati ürülék, az istállótrágya helyes megbecsülése. Hiányzik az a tudat, hogy a gazdaság fellendülésének első főkélléke a trágya gondos gyűjtése és annak lelkiismeretes megóvása, a helyes trágyakezelés.

Azóta pedig, a mióta a műtrágyák alkalmazása nálunk is kezd mindnagyobb mértékben elterjedni, mintha még inkább észlelhető lenne az istállótrágya kezelésében, nem hanyatlás, mert ez lehetetlen, de mindennemű haladás hiánya. Pedig óriási érték az, a mit egy ország évenként istállótrágyában produkál és meglepő nagy számok azok, a melyekre az ember jut, ha azt mérlegeli, hogy országsgzerte a hanyag kezelés révén mennyi érték mehet veszendőbe.

Magyarország állatlétszáma 1911. évben volt:

2,000.000 ló,
5,800.000 szarvasmarha,
7,500.000 juh és
6,400.000 sertés.

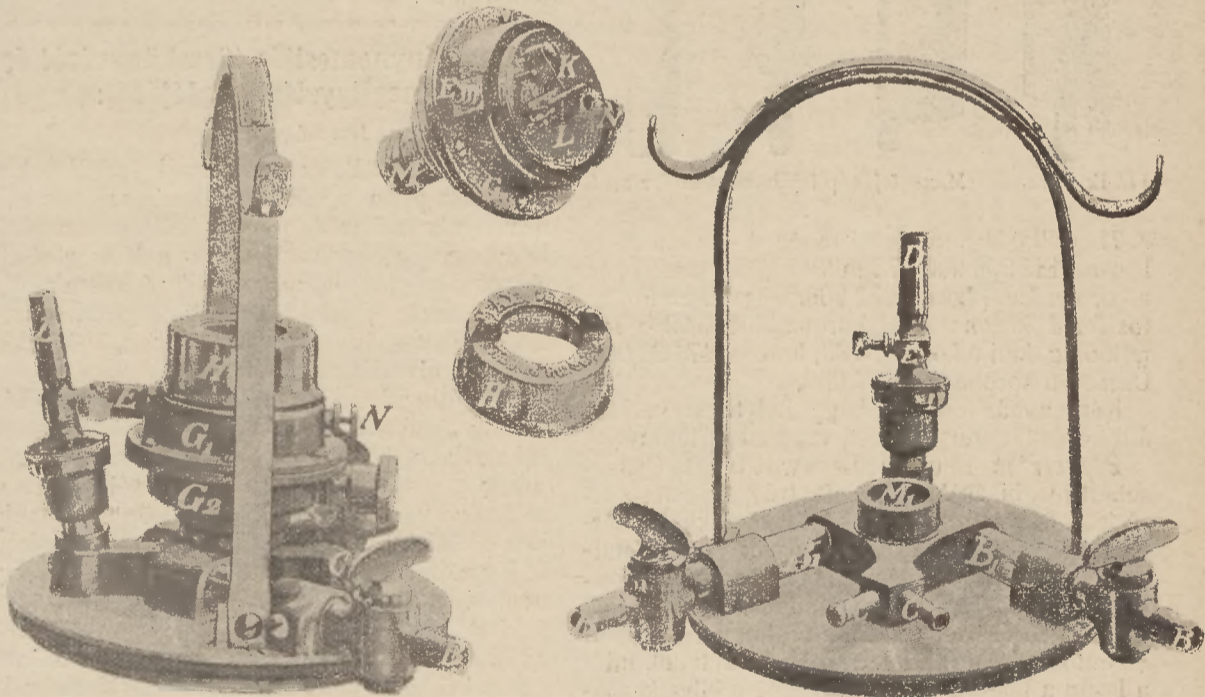
Ha felteszem, hogy ezen jószág az év felét legelőn, vagy munkában tölti, ugy egész évi állandó trágyatermelésre átszámítva ezen állomány felét kell vennem, ha leszámítok továbbá még körülbelül 1/3 részt a növendékállatok kisebb trágyaprodukcziójára, ugy feltehetem, hogy Magyarországon:

700.000 teljeskoru ló,	
2,000.000 » szarvasmarha,	
2,500.000 » juh,	
2,100.000 » sertés	

szolgált állandóan, egész éven át trágyát. Ezek szerint Magyarország évi istállótrágya termelése lenne:

lovak után	700.000 × 90 q	63,000.000 q.
szarvasmarhák után	2,000.000 × 125 »	250,000.000 »
juhok után	2,500.000 × 6 »	15,000.000 »
sertések után	2,100.000 × 12 »	25,000.000 »
	Összesen	353,000.000 q.

Hogy ezen trágya értékét, tekintetbe véve ugy

112-ik ábra. A »Max« fejtógép fedelén levő gépszerkezet széjjelszedett állapotban.

Csodás terméstöbbletet eredményez a szárított kőbányai hizó-sertéstrágya.

Ingyen küldutasításokat, bizonylatokat a Budapest-kőbányai trágyaszárítógyár Bosányi, Schietrumpf és Társa BUDAPEST B, IX., ÜHÖI-UT 21. SZ.

a növényi tápanyagtartalomban rejlő értéket, mint a trágya baktériumi és fizikai hatását mennyire tehetjük, az egyike a legnehezebben és csakis minden gazdaság részére külön és esetről-esetre megoldható gazdasági számfejtéseknek, de bizonyára nem vagyok túlzó, ha Magyarország évi állati trágyatermelésének értékét 7—800 millió koronára teszem. Hiszen már magában az országban tényleg gyűjtött trágyában foglalt növényi tápanyagok is egyenlő értékű műtrágyák beszerzési árában kifejezve, őrítési értéket képviselnek.

Ha feltesszük, hogy tartalmaz átlag a

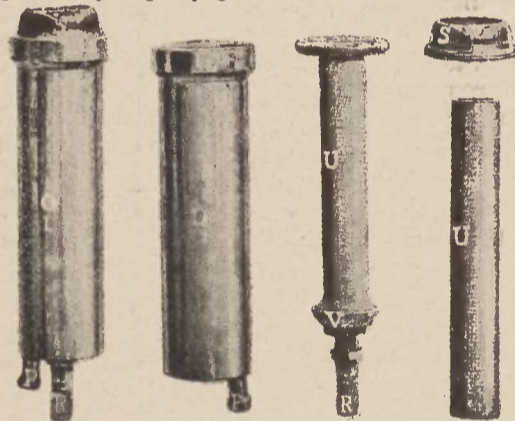
	nitrogén	foszforsav százalék	káli
lótrágya	0.58	0.28	0.53
szarvasmarhatrágya	0.34	0.16	0.40
juhtrágya	0.83	0.23	0.67
sértétrágya	0.45	0.19	0.60

ugy az országban összegyűjtött istállótrágyában van:

	nitrogén	foszforsav kilogram m	káli
ló	36,540.000	17,640.000	33,390.000
szarvasmarha	83,000.000	40,000.000	100,000.000
juh	12,450.000	3,450.000	10,050.000
sértés	11,250.000	4,750.000	15,000.000
Összesen	143,240.000	65,840.000	158,440.000

vagyis kerekszám 143 millió kg. nitrogén, 66 millió kg. foszforsav és 158 millió kg. káli. Az istállótrágya nitrogénjének a fele vizeletnitrogén, a mely egyenlő értékű a chilisalétrom nitrogénjével; ezzel szemben magának a trágyának nitrogénjét félértékűnek szokás venni. A káli 40%-os kálijával, a foszforsavat a szuperfoszfát foszforsavával vehetjük egyenértékűnek.

Ezek szerint a fent kimutatott trágyamennyiség növényi tápanyagtartalmának értéke:

113-ik ábra. A »Max« fejtógép fejtőhüvelyének részei.

71 millió kg. vizeletnitrogén á korona 2.—, korona 142,000.000; 72 millió kg. trágyanitrogén á korona 1.—, korona 72,000.000; 66 millió kg. foszfor á korona 0.50, korona 33,000.000; 158 millió kg. káli á korona 0.30, korona 47,000.000. Összesen korona 294,000.000.

Kérdés már most az, hogy helytelen kezelés által ebből mennyi mehet, vagy megy tönkre.

Pfeiffer *) a Deutsche Landwirtschafts Gesellschaft megbízásából végzett trágyakezelési kísérletei folyamán többek között következő kísérletet is végezte. A trágya egyik részét rendszeresen kezelte, másik része pedig a trágyatelepre csak ráhányva, minden kezelés nélkül maradt. A kísérlet azt mutatta, hogy a taposott és öntözött trágyából kevesebb vészett el, mint a lazán a telepre hányt trágyából a következőkkel: A szerves tömegből 25%, nitrogénből 22.5%, foszforsavból 3%, káliából 19%. A szerves tömeg értékét egyelőre figyelmen kívül hagyva, ebből azt számíthatjuk ki, hogy Magyarországon tisztán hanyag kezelés révén a trágyából évenként:

vizelet nitrogénben	K	38,000.000
trágyanitrogénben	»	29,000.000
káliiban	»	9,000.000
foszforsavban	»	1,000.000
összesen	K	77,000.000

értékű növényi tápanyag vesztet el.

Ez azonban a veszteségnek csak egy kisebb része, mert a Pfeiffer-féle kísérleteknél azért a trágya, ha nem is kezelték, de azért gondosan gyűjtötték és abból elszivárgás révén nem vészett el semmi. A veszteség nagyobb része

*) Arbeiten der Deutschen Landwirtschafts Gesellschaft Heft 70. Azért veszem ezen kísérleteket alapul, mert a mellett, hogy megbízhatók, körülbelül közép számokat eredményeztek.

pedig éppen abból származik, hogy a trágya és különösen annak folyékony része nem is kerül a telepre, hanem már előbb elvész, a mennyiben a vizelet már az istállóban elszivárog, azután a rosszul karban tartott csatornáknak vagy a trágyatelep fenekén folyik el majd a trágyagödörből úgy, hogy bátran mondhatjuk azt, hogy gazdáink tulnyomó részénél a rossz kezelés miatt a vizelet teljesen elvész. Mivel pedig a vizeletben ürítették ki, mint tudjuk a nitrogén 50%-a és majdnem az egész káli, veszteségmértékünk tényleg a következőképpen alakul:

vizeletnitrogénben	K	142,000.000
trágyanitrogénben	»	29,000.000
káliiban	»	40,000.000
foszforsavban	»	1,000.000
	K	212,000.000

De még ez sem minden, mert hiszen eddig csak a növényi tápanyagokban beállható veszteségekről beszéltünk, ezek értéke pedig nem tesz ki többet véleményem szerint, mint az istállótrágya összértékének 35—40%-át.

Az a 25%-kal nagyobb tömegvesztés, a mely a szükségesnél és elkerülhetetlenül a hanyag kezelés révén előáll körülbelül 90 millió q-val kevesebb trágyatermelést jelent, eltekintve a tárgyalt növényi tápanyagvesztésektől a magyar mezőgazdaság részére és ezt is bátran értékelhetjük külön 80—100 millió koronára.

Bizvást tehetjük tehát az összes veszteségeket, a mely a magyar mezőgazdaságot istállótrágya helytelen kezelése, illetve nem kezelése révén érheti évi 290—300 millió koronára. Az ország évi budgetjének több mint negyed része ez.

Mindezen adatok ellen természetesen a legkülönbözőbb »számszerű« kifogások hozhatók fel egyrésztől, másrésztől arra is el vagyok készülve, hogy ismét »teoretikus«-nak fognak ezen fejtegetéseimért csufolni. De ezt én egyrészt nem bánom, másrészt pedig ezen számokkal nem a pontosságot kerestem, a mi lehetetlen is volt, hanem a jellemzőt és azt hiszem, hogy ebben az irányban eléggé világos képét nyújtottam annak, hogy mennyire elsőrangú országos érdek az istállótrágya kezelésének alapos felkarolása.

A növénynemesítés törzskönyvéről és megfigyelési naplójáról:

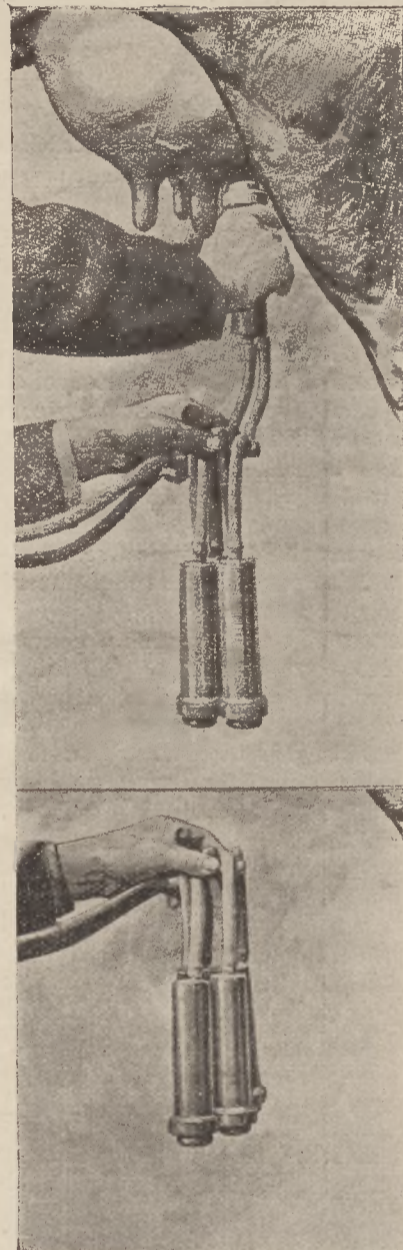
Irta: Legány Ödön.

Miként az állattenyésztésnél az állatokat, hasonlóképpen a növénynemesítésnél az elitenövényeket törzskönyvezni kell azon célból, hogy egyrészt azoknak sajátosságait megörökítsük, másrészt, hogy megállapíthassuk azt, vajjon azok a tulajdonságok, a melyekért a kiválasztott tövet elitenek vettük, átöröklődnek-e az ivadékokra.

Még a legkitünőbb emlékezőtehetséggel bíró növénynemesítő sem támaszkodhatik ama tehetségére, hogy száz és száz elitenövényének jellegét hosszabb ideig emlékezetében tartsa, szüksége van tehát egy olyan könyvre, melyben az elitenövények tulajdonságaira vonatkozó feljegyzéseit megteszi. Ez a könyv a növénynemesítés törzskönyve, mely megfelelő rovatokkal bíró lapokból áll, mely rovatoknak száma aszerint több vagy kevesebb, amint a nemesítő több vagy kevesebb tulajdonságaira vizsgálja meg elittöveit. Nagy általánosságban azt mondhatjuk, hogy csak a lényeges tulajdonságokat vegyük figyelembe és csak ezeknek állítsunk be a törzskönyvbe rovatot, mert ellenkező esetben, ha tulságba megyünk és több lényegtelen tulajdonságok adatait is felvesszük és bevezetjük, akkor ezzel csak a törzskönyv áttekinthetősége szenved. Azonban ezzel korántsem mondtam azt, hogy a törzskönyv vezetését a legszűkebb korlátok közé szorítsuk, ellenkezőleg azokkal a növénynemesítővel tartok, a kik azt vallják, hogy inkább többet, mint keveset jegyezni, mert bizony gyakran vannak olyan megfigyelések és bejegyzések, a melyek kezdetben lényegtelennek látszanak, később azonban igen fontos felvilágosítással szolgálnak a törzs magatartását illetőleg.

A vizsgálatok adatait vagy azonnal a be-kötött törzskönyvbe jegyezzük be, vagy pedig — és ez áttekinthetőség szempontjából helye-

sebb — előbb különálló törzskönyvi lapokra írjuk az adatokat, majd később átvezetjük ezeket az állandó törzskönyvbe. Ezen eljárás bár több írásbeli munkával jár, mégis célszerűbbnek bizonyult, mert hiszen gyakran találkozunk olyan tövekkel, a melyek külső alakjukra nézve ez elitenövények minden tulajdonságát viselik magukon, mégis az utóljára hagyott tulajdonságok vizsgálatánál, így pl. a magvak minőségi vizsgálatánál kitűnik, hogy az illető tö a magvak szorultsága miatt elitenek nem vehető, azok sorából törlendő. Ha tehát ezeknek adatait mindjárt a törzskönyvbe vezetjük be, akkor ezek abban eliteneként szerepelnek, dacára annak, hogy ilyenek az azt fel nem használtuk és rontják a törzskönyv áttekinthetőségét még akkor is, ha ezeknek lapja vagy sora a kiselejtezés jelképeként színes czeruzával vagy színes tintával át vannak húzva. Mindenképpen kikerülhetjük ezt, ha minden teldolgozandó tövnek külön-külön

114-ik ábra. A »Max« fejtógép fejtőhüvelyének felhelyezése a tehén tőgyére.

lapot szánunk és a kitöltött lapokat csak később tüzzük össze vagy köthetjük egybe, a mikor már az egész feldolgozandó anyaggal végeztünk; de csak azokat a lapokat, a melyeknek a tövei tényleg eliteneként használtattak fel.

Szokásban van főleg nagyobb arányú nemesítésekénél, hogy a törzskönyv lapjait fényképekkel, rajzokkal, később leszármazási lapokkal egészítik ki. Különösen nagy hasznát veszik ennek a cukorrépa, avagy a takarmányrépa nemesítésénél. *Kleinwanzleben*-ben volt alkalmam egy ilyen törzskönyvet végig átanulmányozni, melyben minden bevezetett elite-cukorrépa fényképét a maga megfelelő törzslapján látni lehetett. Ezt ott már évek óta követik, mondhatni a nemesítés kezdete óta, úgy hogy az ősrégi *Kleinwanzlebeni* cukorrépát, a nemesítés alapanyagát a törzskönyvben képen látni lehet, valamint sorban annak leszármazottjait. Ilyen képek összehasonlításából következtethetünk az alakbeli tulajdonságok mikénti átöröklődésére.

Igen sok növénynemesítőnek törzskönyve, vonatkozik ez különösen a külföldiekre,

115-ik ábra. A »Max« fejtőgép működésben a fejtés különböző időszakaiban.

A fejtőgépekről technikai, üzemi, állatorvosi és tejbakteriológiai szempontból.

Írta: Hirschfeld József.

Mivel a fejtés, mint nagyon jól tudjuk, igen erős izommunka, már nagyon régen tanakodtak azon, hogy miképpen lehetne a tőgyből a tejet művieltávolítani. Erre a célra alkalmazták régebben az úgynevezett fejtőcsöveket, melyeket eleinte nem rozsdásodó fémekből, ezüstből, később pedig kaucsukból készítettek. Azonban ezeknek a fejtőcsöveknek ki- és bedugásuk következtében a bimbók záróizmai elernyedtek s következményeképpen a tej a bimbókból aztán csepegni kezdett. Ma már e fejtőcsöveket csak gyógykezelésre használják.

Majd a tej igazi művieltávolításával később s talán legelőször az angolok kezdtek foglalkozni. Kísérleteztek s 1862-ben egy szívódobot is készítettek, melyet egy fejtőszájára erősítve használtak. E dob két kar segítségével olyformán működött, mint a fújtató s a tőgyből kiszívott tej a dob tetején levő tölcseréken keresztül, melyek a bimbókra illesztettek, a dobon át jutott a fejtőszájába.

Később, 1895-ben Jens Nilsen Dániában a kéz mozgását iparkodott utánozni s fejtőgépjén levő lemezeinek szét- és összehúzó-dása által, harmónikus mozgásszerűen egyszerűre négy csecset fejt. Ezt a gépet egy lánc segítségével hozták működésbe. Ezen fejtésnél azonban, mivel a csecset a nyomás már nem egyformán hatott, szövetelhalások jöttek létre.

A fejtőgépeket tehát már a fentiek után is két csoportra lehet osztani, u. m. nyomó- és szívórendszerű fejtőgépekre. A nyomófejtőgépek közül, melyek a kéz mozgását iparkodtak utánozni, kettőt lehet fölemlíteni és pedig a »Béta« és az »Alfa-Dalen«-t. Ezek közül a Béta már egészen eltűnt a forgalomból; az Alfa sincs már Németországban alkalmazásban s tudtommal Svédországban sincs, hol pedig e fejtőgépeket föltalálták. Gyakorlati alkalmazása folyton hanyatlak s csak az »Alfa«-gyár tartja fönn nagy anyagi áldozatokkal, mert hisz a szabadalmat ő vette meg, saját erre a fejtőgépre berendezett istálló-jában. E fejtőgép hozzánk is eljutott, de az állam csak a sárvári tejgazdasági iskolát szerelte fel vele, működése azonban itt sem lehetett állandó, mivel nem vált be.

Hanem lássuk egy kicsit közelebbről e fejtőgépet. Két részből áll: a tulajdonképpeni gépből, mely a fejtést végzi és egy tejtartányból, melybe a kifejtett tej összegyűl. Ezen fejtőgép a kézmozgást igyekszik a fejtésnél utánozni, mit az erre a célra szolgáló lemezeknek, melyek között a csecsbimbók foglalnak helyet, összenyomása és szétnyílása által próbál elérni. A fejtőgépet egészében hevederek segítségével a tehenre fel kell kötni, fel kell erősíteni s ez már nagy hátránya. Aztán a gépet a tőgy, illetve a csecsbimbók nagysága szerint be kell állítani, ami bizony a gépnek a tehenre kapcsolásával szintén sok időt vesz igénybe olyannyira, hogy merem állítani, miszerint amíg az Alfa-fejtőgépet egyik tehenről le s a másik

tehenre felszerelik, bármely gyakorlott egyén a »Max« fejtőgéppel 2 tehenet teljesen ki is tud fejteni.

Vagyis az Alfa-fejtőgép határozottan lassabban dolgozik, vele a fejtés hosszabb ideig tart, mint a szívó rendszerű gépekkel. Munkája pedig korántsem oly tökéletes, mert az Alfa-fejtőgép után utófejtés alkalmával mindig több tej marad vissza a tőgyben, mint amazoknál. A tej tisztasága, csirataralma is hasonlíthatatlanul a szívórendszerű gépek mögött áll, hiszen ez fejtés alkalmával csaknem a kézi fejtéssel egyforma rázkódtatásban részesíti a tőgyet s oda, hova a tej a fejtés alkalmával a bimbókból folyik, ahol lefolyik a gyűjtőedénybe, nyílt lévén, a kifejtett tej nemcsak a levegővel érintkezik hosszabb ideig, hanem a tehenről is, a levegőből is mindenféle tisztátalanság behullhat.

A vérmérséklet hatásának tanulmányozásán s a szívóhatás felismerésén aztán később már csak szívórendszerű fejtőgépeket szerkesztettek annál is inkább, mert ezek a nyomórendszerű gépeknek sokkal föltötte állanak, velők a fejtés gyorsabb, tökéletesebb és a tej föltétlenül tisztább, csiramentesebb.

A szívórendszerű fejtőgépekkel a borju szopását igyekeznek utánozni az egyes föltalálók s a fejtőgépeket tökéletesíteni igyekezők. E célból gondos megfigyelés tárgyává tették a borju szopását és pedig Pavlov orosz tudós a következőképpen. A borju bázsingját kettévágta s az egyik részét kikötötte a borju bőréhez, amelyen keresztül ugyanis a tej szopás alatt a külvilágba folyt. Ebbe aztán manometert helyezett s így megtudta, hogy milyen nyomás szükséges a szopáshoz. Keresték aztán továbbá a vérnyomást is, azaz azt a nyomást, mely az ütérben és a visszérben van, mert csak ugyanily nyomással bírhat a fejtőgép is, mert ha nagyobb volna a szívás, a fejtőgép a szöveteken keresztül a vért is kiszívna.

A szívórendszerű fejtőgépek közül kettőt láttam működésben s a sárvári tejgazdasági

szakiskolában e kettőt próbáltuk ki hosszú hónapokra terjedő kísérlet alatt. Ezek a »Max« és a »Dana« voltak. Előbb az utóbbit bátorodom röviden leírni, aztán a Max-ot, mint jelenleg a legjobb, legtökéletesebb, legideálisabb fejtőgépet, mely a borju szopását teljesen utánozza s mint olyant, melyet a gyakorlatra érettnek, a gyakorlati használatra teljesen alkalmasnak lehet s merek mondani. Éppen ezért ezt kissé részletesebben óhajtja csekélységem ismertetni s a rendelkezésemre álló helyet elsősorban ennek szántam.

A »Dana«-fejtőgépet német ember találta fel. Ez szintén a borju szopását igyekszik utánozni, vagyis szív és nyom is váltakozva, de korántsem oly tökéletesen, mint a »Max«. A Dana-fejtőgép föltalálója ugyanis a szívást szintén éppen úgy, mint a »Max«-gépénél is légritkítással, légszivattyúval éri el, de a nyomás váltásánál nem egy erre a célra szolgáló szerkezetet, mint a Max-nál használ, hanem a levegő atmoszférikus nyomását veszi igénybe, mely a fejtőhüvelyek egyik oldalán levő 2 mm. nyíláson keresztül hat a fejtőcsövet kibélelő s a csecsbimbókra tapadó gummi-hüvelyre. A fejtőhüvely végén aztán egy egy kis szelepház is van, melyben egy aczélgolyó váltja a szívást és a nyomást.

E fejtőgép azonban még kezdetleges. Hátránya, hogy a fejtés vele sokkal lassabb, mint pl. a Max-fejtőgéppel s egy-egy tehen kifejtése 10—15, sőt még több perczig is eltart s még sem fejt oly tökéletesen, mert az utófejtésnél mindig több, sokszor még 150—200 cm.³ tej is a tőgyben visszamaradt. A kifejtett tej is, a Max-géppel fejt tejjel összehasonlítva, mindig több csirát tartalmazott, tehát szennyezettebb. Továbbá a gép fejtőhüvelyeit a tőgybimbóira nehezebb feltenni, mint a Max-fejtőgépet s ha nem ügyel az ember s bármilyen kis mennyiségű levegőt a bimbó mellett beszívja a gép, nagyon élesen szipító hangot ad, mitől aztán a tehenek mindig nyugtalanokodnak. Nagy hátránya aztán még az is, hogy fejtés alatt borzasztó lármát csinál, mert a fejtőhüvelyek szelepházában levő aczélgolyó, amint a szívást és a nyomást váltja, a falakhoz verődik. És talán legnagyobb hátránya e fejtőgépnek az, hogy mivel a szívás és nyomás váltása nála nem tökéletes, hanem a szívás sokszor csaknem folytonossá lesz, a fejtés a teheneknek több-kevesebb fájdalmat okoz, mit bizonyít az is, hogy a tehen bizony sokszor e fejtőgépet tőgyéről eltávolítani igyekszik, mi pedig nem igen sikerülhet neki, hiszen a fejtőember is csak nagy rántással vagy hosszú ideig tartó lefejtéssel tudja a hüvelyeket, illetőleg azt a kibélelő gummi-hüvelyt a bimbókról levenni. A bimbók végei pedig a fejtés végére legtöbbször egészen megkeményednek, megvörösödnek, ami csak a fejtés után később s csak elég lassan oszlik el.

Mindezekből láthatjuk, hogy bizony a »Dana« szívórendszerű fejtőgép is csak nagyon kezdetleges és még igen sok kívánni valót hagy maga után.

A »Max«-fejtőgépet az angolok találták fel, de a dánok megvették tőlük. Ez a fejtőgép

116-ik ábra. A »Max« fejtőgép működésben a fejtés különböző időszakaiban.

két főrészből áll: egy csonka kup-alaku tejjyűjtőedényből, mely mivel e fejőgép egyszerre két tehenet fej, egy lemez által két részre osztott, hogy próbafejések alkalmával mindenik tehen teje külön lemérhető legyen; aztán a tulajdonképeni fejőgépből, mely a tejjyűjtőedény fedelére van felszerelve s mely utóbbi a tömitő gummi karika segítségével a tejjyűjtőedényt légmentesen elzárja.

A tejjyűjtőedény fedeléről az a szerkezet, mely a szívást és a nyomást váltja s amelyet 1878-ban találtak fel s alkalmaztak e gépen és pulsatornak nevezünk, levehető s akkor a fejőgép fedelének közepén látunk egy lyukat, melyben a pulsator dugattyuja mozog. E mögött van egy függőlegesen elhelyezett s szabályozóval ellátott cső, mely gummicső meghosszabbítással a vacuum-csővel jön összeköttetésbe. A pulsator dugattyujának nyílása előtt pedig jobbról-balról egy-egy vízszintesen, üvegbetéttel és csappal ellátott cső van. Ezekre szív a fejőgép s ezeken keresztül hatol a tej a fejőgép tejtartályába, illetőleg a tejjyűjtőedénybe. Az üvegbetét arra szolgál, hogy általa a gép fejését ellenőrizni tudjuk s ennek segítségével meg tudjuk állapítani a fejés végét, a tehen kifejesét. A csapok pedig arra szolgálnak, hogy fejés kezdetén azokat elzárva, a fejőgép tejjyűjtőedényében légtüres tért tudjunk előállítani s hogy fejés végével általa a szívást megszüntethessük. Ezekre lesznek aztán a szívó gummicsovek felerősítve, míg az ez előtt, csaknem a fejőgép fedelének közepén, ugyancsak vízszintesen elhelyezett s előbbinél sokkal kisebb csővecskékre jönnek a nyomó gummicsovek.

A pulsator maga igen elmés és egyszerű szerkezet. Belüregét egy vékony bőrlap két részre osztja s e bőrlap alsó részéhez van erősítve a pulsator dugattyuja, mi a már fentebb említett s a fedél közepén levő lyukba illik bele s benne a szívás következtében fel s alá mozog. Ebbe a dugattyuba aztán egy végtelen csavarrud nyulik bele, mely abban járva, a felső végén levő kar segítségével, mit rugó pattant vissza, egy vékony csőre huzott gummicsovecskének lehajlítása által eszközölt elzárása és megnyitása által váltja a szívást és a nyomást. Ott, hol a vacuum-cső a pulsatorral közlekedik s hol a küllevegő a váltás alkalmával a pulsatorba hatol, szabályozó csavarok vannak, melyek segítségével a fejést gyorsítani, illetve lassítani lehet. A pulsator üvegfedéllel van ellátva, melyen keresztül működése figyelemmel kísérhető.

A már említett s a fejőgép fedelén elhelyezett szívócsap és nyomócsőtól 2—2 gummicső indul ki jobbra is, balra is, melyek végén aztán bizonyos átkapcsolásokkal a fejőhüvelyek vannak. S mivel e fejőgép egyszerre két tehenet fej, négy-négy hüvelylyel van ellátva. A fejőhüvely, melynek hossza 15 cm., átmérője pedig 3-5 cm., két főrészből áll, u. m. a fémhüvelyből és a benne levő gummi hüvelyből. Ezek alkalmas tömitőkarikák segítségével légmentesen zárnak s mindeniknek külön kivezető kis csővecskéje van s mely a fejőhüvely közepén van. A szívógummi-

117-ik ábra. A »Max« fejőgép működésben a fejés különböző időszakaiban.

cső, amelyik pedig a fejőhüvelyen oldalt van arra, a nyomó gummicső van felerősítve, mely, hogy megismerhető legyen, más színű szokott lenni.*

Takarmányok vásárlása szavatolás alapján.

Irta: Dr. Zaitschek Arthur kir. fővegyész.

Magvas takarmányok kereskedelme rendszerint tőzsdei üzletszabályok szerint bonyolódik le, azok összetételét nem szokás szavatolni. Így példának okáért takarmányárpánál, zabnál vagy borsónál az összetételt nem szavatoljuk, de megkivánjuk, hogy az áru az elnevezésnek, mely alatt forgalomba hozzák, megfelelően, ne legyenek az egészségre káros tulajdonságai, romlatlan és fertőzőmennyektől ment legyen. Csekély mennyiségű, az áru természetszerű fertőzésére visszavezethető vagy véletlenül belekerült tisztatlanságok, ha ezek által az áru nem válik az egészségre károsná, nem kifogásolhatók. A minta szerinti árusítás a takarmánykereskedelemben aránylag alárendelt jelentőségű. Ily esetben természetesen megkivánjuk, hogy az áru a mintának lényegében megfelelően.

Az abraktakarmányok egy nagy részénél a vevő nem elégedhetik meg az árunak a tőzsdei üzletszabályok, illetve a minta szerinti szállításiával, érdekeit csupán a szavatolás szerinti vétel védikellőképen. Állapítsuk meg a következőkben azokat a garancziákat, melyek legfontosabb abraktakarmányaink vásárlásánál kikötendők.

Korpák és takarmányliszt vásárlásánál az összetétel szavatolásától eltekinthetünk, ellenben az áru tisztaságát kell kikötnünk. Elegendő ismeretek azok a visszaélések, melyeket még néhány év előtt a korpákkal üztek, a mennyiben ezeket a legkülönbözőbb hulladékanyagokkal (p. o.-ért

* A gép működését következő lapszámunkban hozzuk. Szerk.

őrölt kukoricacsutkával, földidió-, rizs-, köles-, burgonyahéjjal stb.) keverve hozták forgalomba. Ma már ritkábban találkozunk ily módon hamisított korpákkal, ellenben még sokszor találunk a korpákban nagymennyiségű rostaaljat, gyommagörleményt és koptató port. Az ily módon fertőzött korpákat mikroszkop alatt vizsgálva, azokban sok üszögspórát találunk, melyek mennyiségét ma már szabatosan meghatározhatjuk. A mikroszkopos vizsgálattal tehát a tiszta korpákat a fertőzöttektől könnyen megkülönböztethetjük s előbbieneket utóbbiaknál természetesen többre fogjuk értékelni. Ha korpákban vagy takarmánylisztben nagyobb mennyiségű egész gyommagot találunk, ez szintén a szándékos fertőzést bizonyítja s ily áru, épp úgy, mint az anyarozstartalmu, selejtes minőségűnek tekintendő.

Mint hogy a takarmányliszt jóval drágábbak, mint a korpák, takarmányliszt átvételénél néha arról is kell meggyőződnünk, vajon nincs-e a liszthez némi korpa is keverve. A takarmányliszt jóval kevesebb hamut és nyers rostot tartalmaznak, mint a korpák, úgy hogy e két alkatrész meghatározása által tájékozódhatunk tiszta takarmányliszttel vagy takarmányliszt és korpakeverékkel van-e dolgunk. A takarmányliszt hamutartalma a 4%-ot, nyers rosttartalma a 6% ot nem haladja meg, míg a korpákban az átlagos hamutartalom 4-5-5,9%, az átlagos nyers rosttartalom 8-0-10,2% között szokott váltakozni. Megjegyzendő, hogy 3%-nál több homok a malomipari takarmányokban kilogásolandó. Homok alatt a hamunak a sósavban oldhatlan részét értjük.

A nyers rost, illetve a nyers proteintartalom meghatározása igen becses támpontul szolgál daráknál is, ha el kell döntenünk nem-e szital-e ki a lisztes részből egy bizonyos mennyiséget. Így p. o.-ért az átlagos összetételű árpakorpában 8,5% nyers rost és 14,8% nyers protein van. Ha már most egy árpakorpa név alatt forgalomba hozott áru nyers rosttartalma 12,5% nyers proteintartalma pedig 13%, úgy ezen adatokból kétségtelen, hogy a keményítőtartalma részek mennyiségét szitalással csökkentették. Az átlagosnál néhány százalékkal magasabb nyersrosttartalom egymagában nem lenne döntő az árpakorpa esetében, mert vastagbéju árpából esetleg maradhat vissza oly korpa is, melynek nyers rosttartalma az átlagot meghaladja, csak hogy ily árpa-orpában a proteintartalom is az átlagosnál jóval magasabb értéket ér el.

A rizs- és kölestakarmányliszteknek megkivánjuk, hogy legalább 10% nyers protein és ugyanennyi nyers zsirt tartalmazzanak. Ily lisztek protein- és zsirtartalma ugyanis csak azért szokott néha 10%-nál kisebb lenni, mert azokba rizs- illetve köleshéjat kevernek. A rizstakarmányliszt vásárlásánál még fontos, hogy teljesen friss legyen, mert ezen áru zsirja igen könnyen avasodik. A földidiókorpától legalább 14%-nyi protein- és 10%-nyi nyers zsirtartalmat kell megkivánni. Nagyobb mennyiségű földidióhéjtartalom kifogásolandó. Az őrölt földidióhéj, melyet néha megtévesztés czéljából földidiókorpa név alatt hoznak forgalomba, továbbá az őrölt rizshéj, pohánkahéj és gyapotmaghéj

118-ik ábra. »A Max« fejőgép működésben a fejés különböző szakaiban

nem tekinthetők takarmányoknak. Száritott répaszelet 14%-nál több vizet nem tartalmazhat, értékét csökkenti továbbá az is, ha a száritáskor megpörkölődött vagy megégett. A sörtörkölyt más törkölyvel keverni nem szabad megégett áru természetesen csökkentett értékűnek tekintendő. Malátacsira ne legyen pörkölődött vagy malátaporrall hamisított.

Olajpogácsáknál a minta tisztaságát, továbbá a nyers protein- és nyers zsirtartalmat szokás szavatoltni. Ezen két alkatrészt összegének szokásos szavatolása nem egészen helyes, mert igen sokszor éppen fehérjetartalma miatt veszi a gazda a pogácsát, nem pedig zsirtartalma miatt. Másrészt a sok, p. o. 20%-nál is több zsirt tartalmazó pogácsát igen nehéz az avasodástól megvédeni. Előfordulhatnak továbbá esetek, midőn igen czélszerű a nyers rosttartalom szavatolása is, így p. o. napraforgópogácsák vételénél.

A napraforgópogácsa a legizletesebb és nagyon jól eltartható olajgyári hulladékok közé tartozik, vásárlásánál azonban szemelőtt kell tartani, hogy összetétele rendkívül változik. Összetételét a sajtolás erősségén kívül különösen a hámozás mértéke befolyásolja. A napraforgómag könnyen hasítható, vastag héjjal van burkolva, melyet olajgyári feldolgozása előtt rendszerint eltávolítanak. Minthogy azonban a magvak hámozása nem egészen tökéletes, a pogácsába több-kevesebb héj kerül. Utóbbi kerek 50% nyers rostot tartalmaz s így a héjtartalom nagybodósa erősen fokozza a pogácsa nyers rosttartalmát. A hámozatlan magvakból sajtolt pogácsa héjtartalma kb. 50—60%, s nyers rosttartalma 30% körül van. Félig hámozott magvakból készült pogácsákban 40—45% héj és 20—22% a nyers rost, míg a $\frac{3}{4}$ -részig hámozott magvakból előállított termékben 25% héj marad vissza és körülbelül 12—14% lesz a nyers rosttartalom. E nyers rostnak csak 30%-a emészthető, másrészt a nyers rost emelkedése a rágásra szükséges energiafogyasztást is fokozza, úgy hogy a napraforgópogácsa tápláléértéke annál kisebb, minél nagyobb a rosttartalma. Az idén a napraforgópogácsát vásárló gazdák közül sokan voltak elégedetlenek e takarmány minőségével, mert igen alacsony zsír- és proteintartalmu olajpogácsák kerültek forgalomba. Az alacsony protein- és zsirtartalomnak oka mindig a nagy héjtartalom volt. A szavatolás nélkül vásárló gazda a silány árut volt kénytelen elfogadni és nagyon károsult, holott szavatolás esetében igen könnyen megállapítható kártérítési igényrel léphet fel a meg nem felelő pogácsa szállítójával szemben. Példaképpen vegyük fel, hogy 100 kg.-ként 19.50 K árban a szavatolt 48% zsír-proteintartalmu áru helyett 32%-ot tartalmazó napraforgópogácsát szállítanak. A hiányzó 16% fehérje (esetleg zsír) helyét főképpen héjrészek töltik be, melynek megszorodása az áru minőségét oly mértékben rontja, hogy a nyers rost csekély emészthető részének tápláló-, illetve pénzértéke egyáltalában nem vehető tekintetbe. Könnyen kiszámítható, hogy a szállított áru 100 kg.-ként 19.50 K helyett legfeljebb 13 K-át ér meg, vagyis a szavatolás elmulasztása folytán a vevőt minden 100 q pogácsa átvételénél 650 K kár éri.

Az olajpogácsáktól még meg kell kívánnunk, hogy romlatlanok, penészesmentesek és el nem égetettek legyenek, továbbá, hogy kizárólag a nevüknek megfelelő magvakból sajtoltassanak.

Huslisztektől és vérlisztől vagy vért tartalmazó keveréktakarmányoktól, p. o. a buzatakarmanyliszt és vér keverékéből készülő »Luculus« nevű sertéstakarmánytól a romlatlan minőségűn kívül megkivánjuk, hogy viztartalmuk 10—12%-nál ne legyen nagyobb s hogy a fehérjének legalább 70%-a legyen emészthető.

A melaszkeverékek viztartalma 20%-nál kisebb, kémhatásuk pedig lugos legyen. Iszapolt kréta belekeverése kifogásolandó, hacsak deklarálna nincs. Melasz és hasonló keverékeknél a keverék alkatrészein, továbbá a protein-zsirtartalomtól kívül a 2:2:1, vagy 3:3:1 arány szerint számított nyers tápegységeket szokták szavatolni. P. o. a 2:2:1 arány szerint számítva egy 14% nyers proteint, 2% nyers zsirt és 60% nitrogénmentes kivonható anyagot tartalmazó melaszkeverék 92 nyers tápegységet tartalmaz. Feltéve, hogy az áru 100 kg.-jának ára 14 K, 1 tápegység 15.2 f.-be kerül. Minthogy a szavatolt és szállított nyers tápegységek között gyakran van különbség, ajánlatos kikötni azt is, hogy az

áru kárpótlás ellenében csak akkor vétetik át, ha a szavatolt tápegységekből maximálisan öt hiányzik. Amennyiben a hiány öt tápegységnél nagyobb, a vevő ne legyen kényszeríthető az áru átvételére. A kárpótlás kiszámítása igen egyszerű, így pl. ha a mi esetünkben négy tápegység hiányozna, minden 100 q áru árából 60.80 K kártérítést kellene levonásba hozni.

Száritott moslékok vásárlásánál keményítőgyári és szeszgyári tengerimoslékokat különböztetünk meg. Előbbiek teljesen világos színűkről ismerhetők fel, míg utóbbiak színe világos barnától sötét barnáig változik. Mindkét moslékot garancia alapján adják el, a mennyiben a protein- és zsirszázalékok összegét szokták szavatolni. A különböző gyárakból kikerülő keményítőgyári tengerimoslékban igen erősen ingadozik úgy a protein-, mint a zsirtartalom, de ezek összege rendszerint meghaladja a 20%-ot.

Szeszgyári moslékoknál rendszerint sötét, héjban gazdag és világos vagy amerikai tengerimoslékot különböztetnek meg; mindkettőt tengeri- és árpamalátatartalmu elerjesztett czefrék beszárítása által állítják elő. Világos moslékhoz akk or jutnak, ha a tengerit gőzölés előtt hámozzák és a leerjett czefrét vacuumkészülékben lehetőleg alacsony hőmérséken beszárítják. A sötét tengerimoslékban átlagban 38—42% nyers protein és nyers zsír, a világosban 40—45% nyers protein és nyers zsír szokott lenni. Minálunk a világos száritott tengerimoslék nincs forgalomban. Gyáraink a száritott moslékok előállításánál kétféleképpen járnak el. Vagy a maga egészében száritják be a leerjett czefrét, vagy mint az Első Temesvári Szeszégető és Finomító Részvénytársaság a czefrének csak szilárd részeit száritják be, melyeket sajtolással különítenek el a folyósaktól. Mindkét moslékban az egyes alkatrészek százalékos mennyisége meglehetősen nagy ingadozásokat mutat, a minek oka főképpen az, hogy a tengeri összetétele, továbbá a tengeri czukrosítására használt maláta mennyisége és minősége, valamint az élesztő mennyisége is erősen változik évadok, ill. gazdasági és üzemi viszonyok szerint. Aránylag a legnagyobb ingadozásokat az egészben beszárított moslékok hamutartalma mutatja, a mit a moslékszáritó gyárak azzal indokolnak, hogy az elerjett czefrék bepárolásánál a tejsav közömbösítése céljából több-kevesebb szénasavas meszet kevernek a czefrébe. A moslékhoz kevert szénasavas mesz mennyisége néha azonban oly nagy, hogy messze meghaladja a tejsav közömbösítésére szükséges mennyiséget. A szénasavas mesznek legnagyobb részét a száritás után keverik a moslékhoz, mert a fölös mésszel, ill. krétával száritott moslékok megfeketednek és kellemetlen szagot kapnak. Ezen utólagos meszhozzákeverés fölösleges és semmiképpen sem indokolható. A mesz utólagos hozzáadása csak azzal magyarázható, hogy a gyárak az egészben beszárított tengerimoslékban rendszerint 38% protein és zsír %-ot szoktak szavatolni és ezért ahhoz mindaddig kevernek szénasavas meszet, a mig a protein- és zsirtartalom közelítőleg a határig nem süllyed. Bizonyításra nem szorul, hogy a fölös mesz a száritott moslék tápanyagtartalmát csökkenti és minőségét rontja, úgy hogy e szokás feltétlenül elvetendő. Mindenképpen ajánlatos száritott moslékok vizgálatánál azok hamutartalmát is meghatározgatni s czélszerű volna száritott moslékok vételénél a protein- és zsirtartalomtól kívül egy maximális hamutartalmat p. o.-ért 8.5%-ot is szavatolni.

Olajpogácsáknál, vagy olajpogácsadaráknál fontos, hogy viztartalmuk ne legyen 12%-nál nagyobb, különben könnyen megpenészesednek, ill. megromlanak. Joggal megkivánhatjuk továbbá, hogy mesterséges emésztésnél a fehérjének legalább 60%-a oldódjék pepsinsósavban. Homoktartalmuk 3% nál ne legyen nagyobb. Repepogácsánál tekintettel kell lennünk arra is, vajjon a pogácsa 40%-os vízzel megnedvesítve kb. 1 óra után mustárolajakat fejleszt-e. Ily áru ugyanis kisebb értékű, mint mustárolajat nem fejlesztő pogácsa, mivel azt csupán az éterikus mustárolaj eltávolítása után szabad feletetni. Meg kell jegyezni, hogy igen gyakran találkozunk indiai repezepogácsákkal, melyek megnedvesítve, mustárolajat nem fejlesztenek.

A szénkéneg alkalmazása a rágcsálók ellen.

Irtá: Kadocsa Gyula.

A rágcsáló emlősök közül tudvalevőleg egyes fajok kedvező tenyészfeltételek mellett olyannyira elszaporodnak, hogy a meglepett vidékek valóságos mezőgazdasági csapásaivá válnak. Legelső sorban a legismertebbre: a mezei poczokra (könyvelven: mezei egérre) gondolok, a mely egyes éveken országos csapásként jelentkezik. Alkalmadtán azonban egyes vidéken elszaporodik az ürge s a hörcsög is, (még pedig azoknak, a kik elég szerencsések voltak nagyobb mérvű elszaporodásukat nem tapasztalhatni,) szinte hibetetlen számban s ilyenkor ugyancsak megdézsmálják termésünket. Az üregi vagy tengeri nyul (Lepus cuniculus L.) különleges kártétele miatt is helyenkint állandó a panasz.

A rágcsálók ellen eddigéleg alkalmazott irtó eljárások között vezető szerepet vittek a mérgek. A foszfor, a sztrichnin, az arsenikum stb., szinte hajmeresztő könnyelműséggel nyert alkalmazást. Egyik veszedelmesebb mérge a másknál s hatásuk nemcsak közvetlen erejű, de mint azt a tapasztalatok beigazolták, még közvetlenül is megmarad; hogy világosabban fejezzem ki magam, nemcsak a rágcsálókra nézve halálotkozók, hanem az általuk elpusztított rágcsálókat elfogyasztó állatokra is vészthozók. Hogy pedig ilyen direkt és indirekt ható erejük folytán az ember is minő veszedelmeknek van kitéve, tán nem szükséges bővebben magyarázgatnom. Az ilyen mérgekkel »berakott« területek felett állandóan ott lebeg a pusztulás, a halálos veszedelem sötét szelleme!

A mérgek alkalmazásával járó örökös veszedelmek indították az illetékes szakembereket arra, hogy olyan eljárás után kutassanak, a mely, a mérgek kiküszöbölésével, teljesen veszedelem nélkül az emberre és állatokra, legyen alkalmazható s e mellett a czélt: a kártékony rágcsálók kipusztítását mégis a lehető legtökéletesebben szolgálja. És ily módon vetődött fel a szénkéneg alkalmazásának gondolata. A gyakorlat aztán beigazolta az eszme helyességét s ma már mérge nélkül s minden veszedelem nélkül irthatjuk rágcsálóinkat. A szénkéneg (széndiszulfid), mint ismeretes, már a közönséges hőmérsékletnél is gyorsan párolog s párái, minthogy a levegőnél két és félszer nehezebb, lefelé süllyednek. E párák először is kábítólag hatnak az állatokra s miután az így elkábított állatok nem menekülhetnek a szabadba, csakhamar elpusztulnak a gyilkos páráktól. Minden rágcsáló ellen, a mely a földbe építi lakását, a szénkéneg sikerrel alkalmazható s csupán a használandó mennyiség változik: az egyrészt az állat nagyságától, másrészt pedig a földalatti lakás nagyságától és berendezésétől függ. A mezei poczoknál: öt gramm; az ürge-nél: husz-huszonöt gramm; a hörcsög-nél: negyven gramm; az üregi nyulnál: hatvan-nyolcvan gramm szénkéneg szükséges lyukankint.

Mielőtt az irtást a szénkéneggel megkezdjük, egyrészt az eljárás szaporasága, másrészt pedig az anyagpazarlás elkerülése végett, a megtisztítandó területet bejárjuk s az összes lyukakat betömjük. Ez vagy a csizmasarokkal, vagy pedig alkalmas karóval történik. Mintegy 24 óra múlva újra járva a területen, csakis azokat a lyukakat fogjuk megint nyitva találni, a melyek olyan lakásokhoz szolgálnak bevezetőül, a melyekben tényleg lakik állat s így csakis ezekben a lakásokba kell majd a szénkéneget beöntenünk. A poczok bejáró lyukainak illetően megkeresését és betömését legjobb már kora tavasszal, mielőtt a föld megszikkadt, végezni, a mikor még kevés van belőle s nem szaporodott még el.

De necsak a bevetett területeinket járjuk végig, hanem a megmunkálás alá nem kerülő helyeken is végezzünk illetően kutatást. A bokros, csalitos helyek, árokpártok, töltések, mesgyék, szerüskert, továbbá a takarmányföldek, luczernások, herések, kaszálók, legelők, tarlók, ugarok, mind gonddal megvizsgálandók, mert innen kerülnek később az áttelelt poczok vetéseinkre. Ha nagyon gazos, csalitos a hely, égensük el a gazokat s bokrokat, hogy a poczkokhoz hozzáférhessünk. Tavasszal legjobb végezni a hörcsögök és ürgek irtását is, mikor a növényzet még alacsony és a lakásaik könnyen megtalálhatók. A mesgyék és magasabb, parto-

sabb helyek, töltések első sorban vizsgálándók. Az üregi nyulak irtását télen is végezhetjük, mikor hó borítja a talajt. Az üres lakások behavazottan maradnak, míg a lakottak nyitottak.

Az eljárás maga igen egyszerű. Egy jól zárható pléhedényben a szénkéneget viszi a munkás, azonkívül magával viszi még egy hosszabb csövű tölcserőt s egy kisebb edényt (üvegphórt), melyen az egy egy lyukba öntendő szénkéneget mennyisége jól észrevehető módon meg van jelölve. A munkás először is beilleszti a tölcserőt a földnyílásba, azután a pohárba beönti a szükséges szénkénegmennyiséget, majd ezt a tölcserőt el a nyílásba. A tölcserőt kihuzván, a nyílást gyorsan betömi, hogy a szénkéneget azon át el ne párologhasson. Ha poczkot irt, elvégzi ő maga is egy erősebb csizmasarok-nyomással; ha ürgét, vagy hörcsögöt irt, akkor bizza ezt a vele járó munkásra, a ki előbb egy fűcsomót nyom a nyílásba, azután pedig kapával földet terít arra s azt jól letiporja. Az üregi nyul irtásánál legegyszerűbb eljárás az, hogy a nyitott lakásba a kapanyél segítségével az egy darab zsákvászonnal, vagy egy marék kőcczel előbb beitatott szénkéneget gyorsan betömjük, azután a nyílást hóval vagy földdel betemetjük. A beitatás folytán a párolgás felületét megnagyobbítottuk, tehát a párolgás gyorsabban is megy végbe.

A mezei poczkok irtását szénkéneggel felette megkönnyítjük, hogyha külön — bármely bádógosmester által is készíthető — »szénkénegekannát« használunk. A m. kir. földmivélségi miniszter 1913. évi 10. számú kiadványában: *Jablonowski József* »A mezei poczkok (egerek) ellen való védekezés, tekintettel kötelező tavaszi irtásukra« című művében (kapható Nagel Ottónál, Budapest, Múzeum-körút 2. szám alatt 50 fillérért) részletesen (ábrával is) ismertette van a legegyszerűbb szénkénegekanna. Ez egy egyszerű pléhedény, a melynek egyik oldalához egy ferdén lefutó csövű tölcserő van forrasztva. Hogy a cső nyílása földdel be ne tömődjék, keresztbe forrasztott két kengyellel van ellátva. A kanna tetején egy fogantyú, továbbá egy parafadugóval elzárható nyílás található. A dugóba van erősítve egy hosszabb sodrott kettős drótszál, ennek alján egy kis pléhphórral, a melybe éppen öt gramm szénkéneget fér bele. A munkás egy nyitott poczkolyukra találván, a tölcserőt beilleszti abba, majd kihuzza a dugóval együtt az öt gramm szénkéneggel telt kis pohárkát a kanna belsejéből s tartalmát a tölcserőbe öntvén, a dugóval ismét elzárja az edényt. Így tehát egy szerszámra kombinálva van valamennyi szükségelt edény és eszköz, a mi természetesen a munka szaporaságát vonja maga után. Ezenkívül azonban másféle szerkezetű kannák is készülnek s különösen a német gyárosok ügyeskednek (néha ügyetlenkednek!) e tekintetben.

A szénkéneget gyorsan öl, hatásáról már rövid idő múlva is meggyőződhetünk, ha kibontunk egy-egy »kezelt« lyukat. Soha el nem felejttem a képet, mely élelem tárult, midőn az idén Szepes megye egyik tót községében az ürgeirtást mutattam be s a hitetlen Tamások kedvéért és egy ilyen ürgeilyukat bontattam fel. Nehéz munka volt, mert a földben hatalmas kövek minduntalan útját állták a bontókapának s a kövek miatt az ürge folyosója is zeg-zugos vonalban futott le. Végre meglettük a fészket, jó mélyen: — összefolyó diadalkiáltást hallattak a szemlélők, ott feküdt, két mellső lábát álla alá tolva, mintha aludnék, az ürgeanya s körülötte a fiataljai. Szinte megsajnáltam őket. A betemetett lyukak sem másnap, sem harmadnap nem nyitottak fel, jelölül annak, hogy lakóik elpusztultak; néma csend volt mindenfelé, a hol még néhány nappal előbb vigan hanczuroztak az egyébként igen kedves ürgek.

A szénkéneget teljesen közömbös a földetjáró vadra, vagy házi állatra; minden veszedelem ki van zárva. Egyedüli hátránya az, hogy — miként ismeretes — igen gyutékony és zárt helyen — ha meggyulad — fel is robban. Ennélfogva vigyázni kell, hogy al-

kalmazásakor a közelben tűz ne égjen. A pipázást (különösen a pipáragyújtás miatt) tiltsuk meg a napszámosnak. Ha jól záró kupakkal ellátott pipája van a munkásnak és egyébként is megbízható, komoly ember, esetleg megengedhetjük időnkint egy-egy pipadohány kiszívását, de akkor a rágyújtásnál jó messze álljon a szénkénegekannától, a gyufát pedig ne dobja közel le ehhez. Különösen pedig szigorúan meg kell tiltani a bajlódást mindenféle tüzzel, a szénkénegeknek a tartályból kiöntésekor, mert robbanás lehet a vége. Én mindig úgy szoktam tenni, hogy figyelmeltetvén a munkásokat a tűzveszélyre, néhány grammnyi szénkéneget kiöntök a földre s azután óvatosan meggyújtom, hogy lássák, minő nagy lánggal s robajjal ég. Ez még a legszenvedélyesebb pipázónál sem téveszti el a hatását — a ki ezek után a munkánál legfeljebb csak »szárazon« — pipázgat.

Befejezésül még megemlítem, hogy a szénkéneget bizonyos *talajjavító* hatással is bír. Régi tapasztalat, hogy olyan helyeken, a hol öreg szőlők vagy fák tönkrementek, a fiatal pótlások nem igen diszlenek. Ha azonban az üres területet egy ideig szénkénegezzük és pedig négyzetméterenkint egynegyed literrel, az új ültetések vigan diszlenek, a »talajuntság« megszűnik. Az »Anstalt für Pflanzenschutz in Hohenheim« egyik idei kiadványában olvasom, hogy az intézet klorotikus gyümölcsfákat és szőlőket is győ-

bizonyult. Különösen ki kell emelni egyenletes, nyugodt járását. A gépre ugyanis kevésbefolyással volt az, hogy a cséplőszekekrény hogy és miként etetik. S ez természetes is, hisz 30 HP nagy tulerő, még olyan teljesítmény mellett is, mint aminőt a cséplőszekekrény végzett.

A cséplőszekekrény különben nagyban elüt az eddigi típusoktól, elsősorban talán abban, hogy naponta 8 vagon gabonát képes elcsépelni s ehhez 10 munkással kell kevesebb, mint a mi rendes cséplőgépeinkhez. Igazi, amerikaias számok, de szépen és meggyőzően beszélnek az ő hazájában is.

A gépet nem a tetején, hanem a végén kell etetni, külön állványokról. Az etetéshez két ember kell, de még ez is alig győzi a munkát daczára annak, hogy a kévéket föl sem kell vágni.

És a munkateljesítménye mégis teljesen kielégítő. A gabonát nem osztályozza ugyan s csak egyfélétt ereszt, hanem az oly tiszta, hogy a gépből egyenesen a malomba lehet vinni.

A kazalozó elevátort egy hatalmas fuvócsó helyettesíti, mely a szalmát úgy fujja a kazal tetejére, hogy annak eligazításához egy ember tökéletesen elegendő. A szalmát sokkal apróbbra összetöri, mint a mi cséplőgépeink

119-ik ábra. Egy újabb cséplőszekekrény.

gyított szénkéneggel, de nem tisztán használta a szénkéneget, a mely vízben nem oldódik, hanem előbb emulziót készített s ezt higitotta fel vízzel.

Egy újabb cséplőszekekrény.

A galántai szántóversenyeken résztvett cégek közül a legélelmesebbek egyike kétségtelenül az Emerson Brantingham Imp. Co. volt. Ez az élelmesség nemcsak abban nyilvánult meg, hogy czélszerű sátrak és tábori konyha fölállítása által függetlenítette magát a meglehetősen drága szoba- és élelmiszerárak alól, hanem a cég egyáltalában értett hozzá, hogy a közönség figyelmét kiváló gépeire ráterelje.

A szántóversenyen résztvett traktorok nagy része nemcsak ekék vontatására, de más egyéb munkára is alkalmas. Így pl. aratógépek vontatására, cséplőszekekrények hajtására. Hogy azonban ez gyakorlatilag is bemutatás alá kerüljön, az egy versenyzőnek sem jutott eszébe, kivéven a Brantingham Imp. Co.-t, mely egy minden tekintetben kiváló cséplőszekekrényt is hozott magával s a verseny egész tartama alatt dolgozott is vele. A hajtóerőt egy 30 HP Big Four nevű benzíntraktor szolgáltatta, mely nemcsak a szántásnál, de itt is kiváló munkagépnek

s az úgy néz ki, mintha lóval volna elnyomtatva. Talán fölösleges is bizonyitanom, hogy ez nemcsak nem rontja, de javítja a szalma minőségét. Hogy csak egyet említek, az ilyen apró szalma alomnak sokkal jobb, mert nagyobb a felszívóképesége.

A polyva és törek a gép alján hull ki sajt éppen úgy el kell takarítani és hordani, mint a mi gépeinknél, úgy értesültem azonban, hogy a gyár egy másik fuvócsó alkalmazásával ezen a bajon is segíteni akar, hogy a munkások számát ezzel is redukálhassa s ha ezt csakugyan keresztülviszi, ez a gép egyike lesz a jelenkor legjobb cséplőszekekrényeinek.

A szőlőmoly.

Irta: *Kojtay László.*

Sajnos, nagyon szomorú tapasztalataink vannak a szőlőmoly fellépését és pusztításait illetőleg. Védekezünk is ellene, amennyire lehet és a mennyire tudunk. A védekezés azonban leginkább csak odairányul, hogy a meglévőket, vagyis junius és julius havában, ha lepkealakban lépnek föl tömegesen, összefogdossuk; lámpákkal, különféle enyves dolgokkal és vegyi preparátumokkal pusztítjuk kevesebb vagy több eredménnyel. Ezek mindenesetre helyes eljárás-

MEGJELENT KODOLÁNYI-féle 1914. évi GAZDASÁGI ZSEBNAPTÁR
teljesen átdolgozva és kibővíve, sulyra nézve könnyebb s így tényleg zsebben hordozható
54-ik ÉVFOLYAM.

Ára helyben 2 korona 80 fillér. Ajánlott postai szétküldéssel 3 korona 25 fillér, Uánvétellel küldve 3 korona 45 fillér.

Megrendelhető a „GAZDASÁGI LAPOK“ kiadóhivatalában, BUDAPEST, VIII. KERÜLET, JÓZSEF-UTCZA 15. SZÁM ALATT.

120-ik ábra. Kezelt tőkék a szőlőmoly rágásának vége felé.

sok, de nem elégségesek, mert nemcsak júliusban, a rajzás idején, hanem egész éven át vezetni kell ellenük a pusztító hadjáratot, még pedig egyöntetűen nagyobb területeken, hogy munkánkról eredményesen számolhassunk be.

A szőlőmoly kártékony fellépése ellen irányuló munkát már a tél folyamán kell elkezdni, ilyenkor jó helyekre rejtőzve találjuk a bábokat, melyeket rejtekhelyeiken fölkeresve, onnan kipusztítunk. Előszertetettel huzódnak meg a vesszőhajlásokban, elvált kéreg mögött, szőlőkarokon, kövek alatt, falakon és más fákön is. Ezeket kell tehát tisztogítani és lehetőleg a szőlő területéről jó messze eltávolítani.

Igen nagy mértékben pusztul a szőlőmoly, illetőleg annak bábja a szőlő szokásos téli takarása alkalmával. Ugyanis azáltal, hogy a tőke és a szőlőkaró alsó része föld alá kerül, azok ott elpusztulnak. Tavasszal nyitáskor látni fogjuk, hogy a többé-kevésbé penészesek és kihaltak. Minél kötöttebb a talaj, annál teljesebb a bábok pusztulása.

Azon a vidéken, a hol könnyű, homokos a talaj és a takarással ezen cél nem érhetjük el, egészen új irányú kísérletek vannak folyamatban, eddigelé igen szép eredménnyel. Ez abban áll, hogy a tőkéről leváló, lehullani akaró kérgét ledörzsöljük, *lekeféljük*. A lekefélés illetőleg a megtisztítás egy külön e célra készült drótkéfével történik.

Több kísérlet eredménye bizonyítja ezen eljárás helyességét. Többek között egy a következőképpen megejtett kísérlet: Két drótketrecz készült, melynek mindegyike 16 tőkét fogadott magába, ezáltal meggátolták azt, hogy bármi féreg a tőkékhez hozzájusson. Az egyik ketreczben a tőkék semmivel sem lettek kezelve, míg másikban drótkéfével gondosan megkeféltettek. Már a virágzásnál és a lombosodásnál feltűnő eredményt lehetett megállapítani, annál inkább szembeötlőbb volt a különbség a terméshozamánál. 120., 121., 122. ábráinkon mutatjuk be a feltűnő különbséget a kezeletlen és a lekefélt tőkékénél, úgy a lombosodás, mint a terméseredmény szempontjából, melyek nagyon szemléltetően bizonyítják a lekefélt tőkék termésméltóságát.

Erre a célra a legalkalmasabbnak találták kísérletezések alapján a sárgarézdtrótból készült kéféket, mely nem sérti föl a vesszőt, mégis eredményes munkát végez és nem is igen kopik.

A pincze levegőjének tisztántartása.

Irta: Szilvássy Géza.

Egy borpinczétől, hogy az a célnak tökéletesen megfeleljen, sok mindent megkövetelünk, de talán egyik kellék sem bir olyan nagy fontossággal, mint a pinczének a jó szellőztethetősége. Mint ismeretes, a levegő az, amely a hordó likacsain a borral érintkezésbe jön s ezzel a bornak az érését, a fejlődését segíti elő. Nagyon fontos tehát, már ebből a szempontból is, hogy a pincze levegője lehetőleg állandóan friss és tiszta legyen, mert csak a friss, tiszta levegő alkalmas arra, hogy a fentebb említett érést és fejlődést elősegítse. Az oly pinczében, amely nagyon nehezen vagy egyáltalában nem szellőztethető, a levegő hamarosan megromlik, az ilyen pinczében aztán különféle gombabetegségek lépnek fel, amelyek egyrészt a levegőt még jobban megromtják, másrészt a bor is az ilyen levegőjű pinczében nagyon könnyen megpenészesedik, megdohosodik vagy megecsetesedik, szóval elromlik, sok esetben egészen értéktelenné is válik.

A borok kezelésénél fontossággal bír a pincze hőmérséklete is s ezt szintén a szellőztetővel vagyunk képesek szabályozni.

Uj pincze építésénél tehát egyéb szükséges kellékek figyelembe vétele mellett különös gondot kell fordítani a szellőztetők berendezésére. A szellőztetők célja az, hogy ezek segítségével képesek legyünk a pincze levegőjét kivezetni és a külső friss levegőt pedig bevezetni a pinczébe.

Ismeretes dolog, hogy a meleg levegő könnyebb, mint a hideg levegő s a nedves levegő mindig nehezebb, mint a száraz levegő; ezen fizikai törvényt ismerve, a szellőztető berendezésénél ezen körülményre figyelemmel kell lennünk, vagyis a szellőztetők akként rendezendők be, hogy a szellőztetővel a pincze levegőjét kicserélhessük. A szellőztetők egyzersmind arra is szolgálnak, hogy a szükség szerint képesek legyünk a pincze hőmérsékletét emelni vagy leszállítani.

Ha a pinczénk tehát akként van szellőztetővel berendezve, hogy a szükség szerint a rossz és nedves levegőt képesek vagyunk időnként kicserélni, a pincze levegőjének tiszt-

tántartására sokat tettünk, de ez még nem elég, mert kizárólag a szellőztetővel nem vagyunk képesek azt elérni, hogy a pincze levegője állandóan tiszta legyen. A szellőztetés mellett szükséges, hogy a pinczében levő minden eszközt, minden berendezési tárgyat állandóan tisztán tartassunk. Különösen a puha fából készült polczok, rekeszek, kerítések, léczajtók állandóan tisztán tartandók, sőt az ily faanyagok, mielőtt használatba vétetnek, illetőleg a pinczébe kerülnek, impregnálандók. Gyakran lehet tapasztalni ugyanis, hogy az olyan pinczében, amelyben a tisztaságra nem nagy gondot fordítanak, a faanyagok penészszel vonatnak be s emellett különféle baktériumok, leggyakrabban az eczet-baktérium lép fel, amely aztán a bort nagyon könnyen megromtja. A tapasztalat azt bizonyítja, hogy még az olyan pinczében is, amely jó s a célnak tökéletesen megfelelő szellőztetővel van ellátva, s a tisztaságra is a legnagyobb gondot fordítják, fellépnek bizonyos baktériumok, amelyek a levegőt s ilyenformán a bort is elromtják, tehát még a legnagyobb tisztaság s jó szellőztethetőség mellett is szükséges még egyéb módon is gondoskodni a levegő tisztántartásáról, illetőleg arról, hogy ezen betegséget előidéző baktériumok fel ne léphessenek, vagy ha mégis fellépnének, csirájában megölessenek. E célból szokás és szükséges is a pinczében időnként *ként* elégetni és pedig annál többször, minél kevésbbé szellőztethető a pincze. A ként elégetése által ugyanis kénsav keletkezik, mely aztán a pinczében levő minden baktériumot megöl.

Az a kérdés, hogy egy-egy pinczében egy alkalommal mennyi ként égessünk el. Ez természetesen attól függ, hogy milyen nagy a pincze. Általános a szabály, hogy 100 m² falterületre 25 gr. ként kell használni. Kiszámítjuk tehát a pincze alap-, mennyezet-, oldalfalak területét négyzetméterben s ezt elosztjuk 100-al s a kijött szám mutatja azt, hogy hányszor 25 gr. ként égessünk el a pinczében. Pl. egy 20 méter hosszú, 8 méter széles és 5 méter magas pincze összalap és falterülete 600 m². Az alapterület 8×20 = 160 m², ugyanennyi a mennyezet, a hosszoldal fal területe 5×20 = 100 m², ugyanennyi az

121-ik ábra. Nem kezelt tőkék a szőlőmoly rágásának vége felé.

ellenkező oldal, a végoldal fal területe $5 \times 8 = 40 \text{ m}^2$, ugyanennyi az ellenkező oldal, összesen tehát $160 + 160 + 100 + 100 + 40 + 40 = 600 \text{ m}^2$, osztva 100-al = hatszor 25 gr. kén szükséges egy ily méretű pincze egyszeri kénézésére.

Tekintettel arra, hogy a pincze levegőjének tisztítása céljából használandó kén elégetése által keletkezett kénsav a borral nem érintkezik, e célból nem szükséges a borok vagy a hordók kénézésére használni szokott finomabb ként alkalmazni, hanem erre a célra teljesen megfelelő a közönséges darabos kén vagy kénvirág is, amelyet egyenletesen elosztva, agyag- vagy cseréptányérokba, vagy direkt erre a célra készült kőtányérokba helyezünk el és égetjük el. A kénézés alkalmával az ajtókat, szellőztető nyílásokat stb. gondosan be kell zárni, nehogy a fejlődő kénsav idő előtt, mielőtt még a hatását kifejtetten volna, elpárologjon. A kénézést akkor kell végezni, ha a pinczében a kénézés után legalább 24 óráig nincs semmi dolgunk, mert a kénézés után a tartózkodás a pinczében az egészségre nagyon ártalmas.

A pincze levegőjének tisztítására használnak *kettedkén-savas mészt* is. Ezt azonban csak oly pinczében lehet használni, a melynek

falazata vakolva, vagy éppen meszelve is van. Használata a következő: veszünk egy másfél hl. hordót és ebbe öntünk 10 liter vizet és beleteszünk még 5 teli kanál oltott meszet, azután elégetünk a hordóban 3–5 szál ként, annyit, a mennyi el bír benne égni s azután a hordót jól lezárjuk, meghengergetjük, hogy a kén elégetése által keletkezett kénsav a meszes vízzel jól összekeveredjék. Ezzel az anyaggal aztán bemeszeljük a pincze falait. A kettedkén-savas mészt, a mint a penészszel érintkezik, azt azonnal elpusztítja, azért ennek a használata nagyon ajánlatos.

Egyes pinczékben használnak a baktériumok előlésére *szénkéneget* is. A szénkéneg elpárolgása folytán keletkezett szénkéneg-gáz is igen mérges hatása s az összes baktériumokat elöli. Használatát azonban még sem ajánljuk, mert a szénkéneg nagyon gyúlékony és robbanó anyag, igen nagy óvatosságot igényel, használatával nagyon könnyen veszedelem származhatik.

A fentebb előadottakon kívül még számos olyan anyag van, a mely alkalmas a penész és egyéb baktériumok irtására, illetőleg a levegő tisztítására. Ilyen pl. a *borax* is. Ez szintén igen nagy ellensége a különféle baktériumoknak s gyengébb vagy erősebb olda-

tokban különösen a kevésbé penészes termézetű pinczékben igen sikeresen alkalmazható.

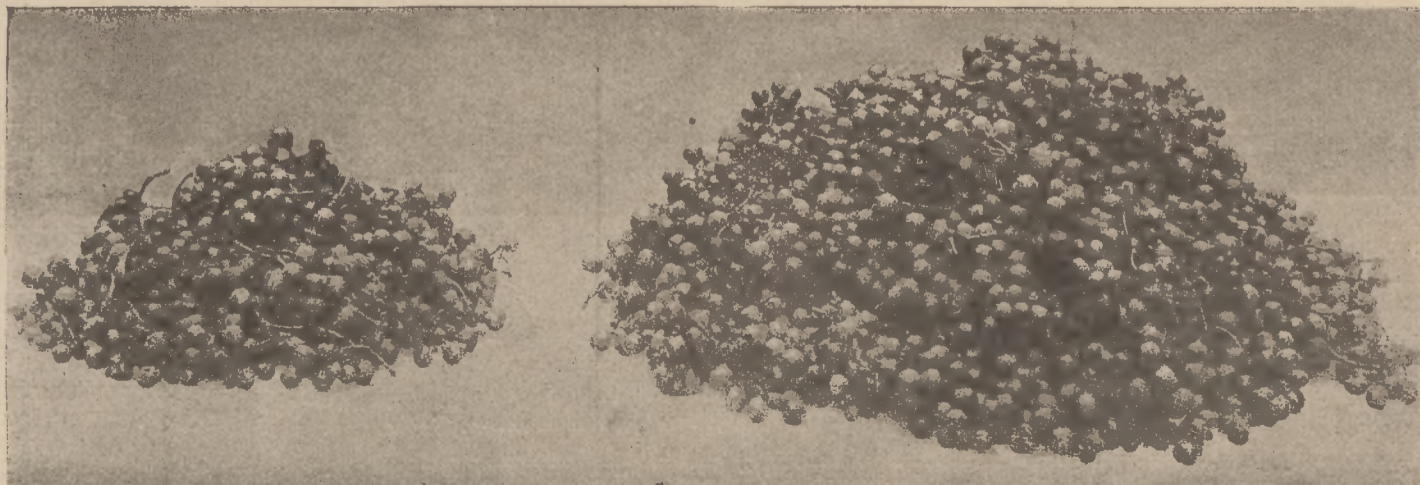
Különösen a penészképződés ellen sikeresen alkalmazható végül a *rézgálicz* is. Rézgálicz oldattal bepermetezendők a pincze falai s általában azon részek, hol penész szokott képződni. A rézgálicz oldat elpusztítja a penészgombákat. Abban az esetben, ha a pincze padozata nagyon penészedik, célszerű lesz a rézgáliczot porrá törve elhinteni s ezzel is megakadályozzuk a penész képződését s a már képződött penészt pedig elpusztítjuk.

Végül még csak azt jegyzem meg, hogy a pinczében nagyobb takarítást, seprést stb. ne közvetlen a fejtés előtt eszközöljünk, mert ezzel többé-kevésbé mégis felkavarjuk a port, piszkot stb. s ezek aztán könnyen bejuthatnak a fejtés alatt levő borba, hanem meg kell várni, míg a felkavart por stb. leülepedik s akkor kell fejteni.

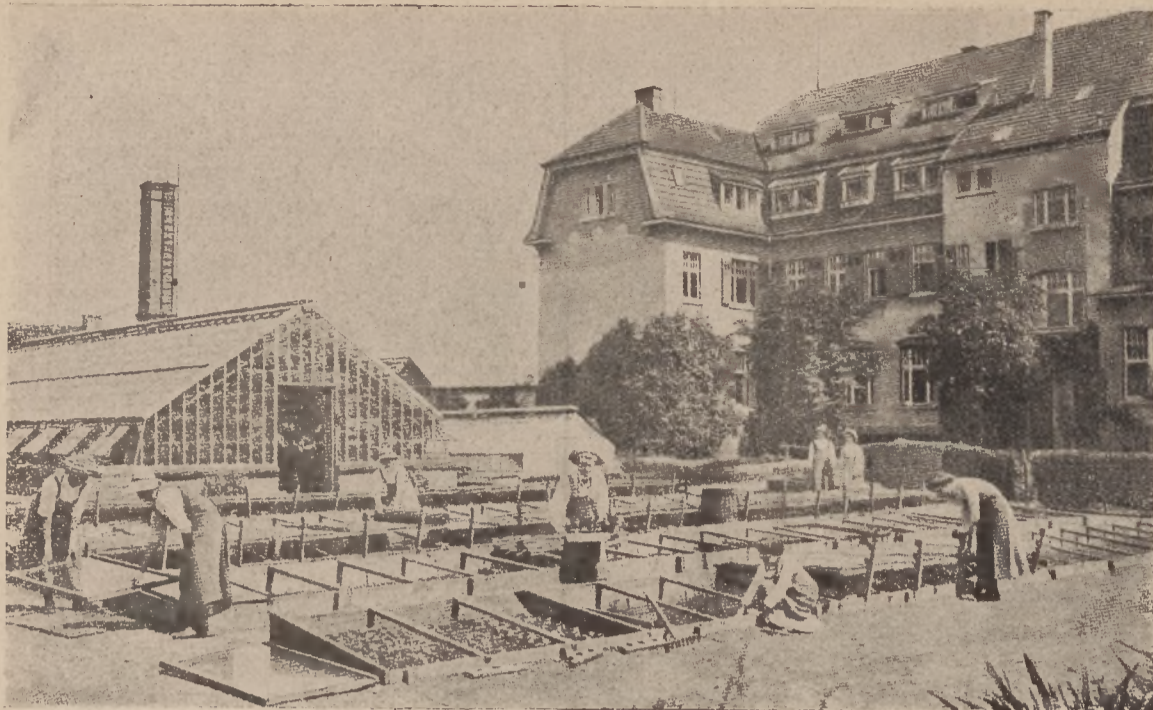
A nők térfoglalása a kertészetben.

Irtta: Dr. Kovács Józsefné.

Már évtizedekkel ezelőtt felvetődött az a most már nagyon is aktuálissá vált kérdés, hogy a nők minden téren érvényesülhessenek.

122-ik ábra. Kísérlet keféléssel. Szüreti eredmény jobbról a kezelt, balról a kezeletlen tőkék termése.

123-ik ábra. Munka a melegágyaknál.

dolgozhasanak s önálló munkakört szerezzenek. Napjainkban a nőt már ugyszólván minden életpályán meg lehet találni: vannak orvosok, fizikusok, chemikusok, ügyvédek, képviselők, városi és megyei hivatalnok is akad köztük, bíró stb. Természetesen az itt felsorolt életpályákon egyelőre még eléggé korlátolt számban működnek s az egész világon aránylag nagyon kevés nő ügyvéd, képviselő stb. van. Nem is feltétlenül szükséges, hogy a nők éppen a legnehezebb kereseti pályákat vegyék ki a férfiak kezéből, illetőleg osszák meg velük. Van még számtalan tér az életben, hol egy nő, az igazi nőiessége megőrzése mellett szépen érvényesülhet, akár önálló életet folytatva, akár családja körén belül.

Alig tudok szebb, poétikusabb s a női lélek hangulatának megfelelőbb foglalkozást elképzelni, mint a kertészetet.

A német nemzet kebeléből származott az új ösvényt taposó két asszony, a kik két évtizeddel ezelőtt megállapították a kertészeti hivatás jelentőségét s bebizonyították a nők rátermettségét a kertészetre. A világ összes női hálásak lehetnek annak a két asszonynak, a kik a régi felfogásokkal szembe helyezkedve, új pályát teremtettek a nők számára. Még pedig olyan pályát, melyet minden asszony és leány, kik csak egy kicsit is szeretik a természetet, örömmel üdvözölhet. Mert a kertészeti foglalkozások által az ember a szabad természet eddig előtte talán zárva maradt jelenségeivel és szépségeivel ismerkedhetik meg.

A nők kertészeti foglalkozásának kiinduló pontja Németország, a hol 1892-ben a már említett asszonyok közül az egyik fiatal lányok számára kertészeti tanfolyamot nyitott, melyet azonban a részvétlenség miatt két évi fáradságos kísérletezés után be kellett szüntetni. Mert mint mindenütt az új eszmével-ügy voltak a németek is az új iskolával. Nem, tudták milyen előnyökkel jár az ilyen szakképzés a nőkre s azért nagy általánosságban bizalmatlanul fogadták. De voltak az új, igazán figyelemre érdemes új eszmének barátai és támogatói is, kiknek rövid idő alatt sikerült is ezt az eszmét annyira általánossá és kedvelté tenni, hogy két év múlva szinte szükséges volt egy kertészeti iskola felállítása, a melyet szép számmal látogattak s látogatnak még mai nap is az érdeklődők. Ezóta Németországban már több kertészeti iskola alakult, melyek két éves tanfolyamaikat fényes eredménnyel zárják le.

Mik lehetnek a kilátásai egy, a kertészeti tanfolyamot sikerrel elvégzett nőnek? Erre az a felelet: hogy sokféle. Első sorban is vannak olyan nők, kik nem elégedtek meg az iskolában tanultakkal, hanem ismereteiket még szélesíteni akarják, azok gyakorlatszerzés céljából kereskedelmi kertészetekbe mennek. Vagy ha nem, akkor látogathatnak Németországban még oly felsőbb iskolát, mely a legkényesebb kertészeti igényt is kielégíti. Legtöbben azonban a végzett tanulók közül ke-

nyérkereseti pályát választanak s ezen a téren is van miben válogatni. Lehet az illető kertészeti iskolás tanítónő, foglalhat állást szanatóriumokban, magánbirtokokon, villatelepeken; azonkívül lehet a nevelő-intézetekben s a háztartási iskolákban a kertészeti tárgyak előadója.

Az itt felsoroltak közül legnagyobb jelentőséggel bír a kertészeti tanítónőség, mert ilyen szakképzettséggel bíró nők még igen kevés számmal vannak, míg a kereslet utánuk igen nagy. Elég jó fizetést is kapnak; amennyiben kezdő fizetés évi 500 M., mely emelkedően, legtöbbször az 1000 M.-át is eléri. E mellett 4-6 heti szabadságot is élveznek, aszerint a mint az illető kertészeti tanintézetben a vakáció kezdődik. A kertészeti tanítónőt a gazdasági és háztartási iskolákban szintén alkalmazkazzák s ez bizonyítja azt is, hogy ez még nagy kiterjedésű tér a munkát kereső asszonyaink számára.

A szanatóriumokban alkalmazott kertész-nők amellet, hogy dolgaikat végzik, arra is kötelezve vannak, hogy a fenn-, illetőleg kijáró betegeket, az orvosi előírás szerint, a kertben foglalkoztassák.

Tág munkaköre nyílik a köz- vagy magánbirtokon alkalmazott kertésznőnek. Sok birtokos vagy bérlő most már szívesen bizza birtoka kezelését és vezetését jó bizonyítvánnyal rendelkező nőre. Nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy nagyobb birtok vezetése nagy felelősséggel jár s ennek helyes megoldása nem csekély feladat. Mert a többek közt a kertésznőnek azt is szem előtt kell tartania, hogy a

meglevő kézi vagy mechanikai erőket minél jobban kihasználja; nagy s jó termést produkáljon s azt minél előnyösebben értékesítse. Számtalan példa bizonyítja, hogy a női kertészekkel a legtöbb esetben meg voltak elégedve; s rátermettségüket bizonyítja az is, hogy feladatukat kifogástalanul végzik, minek következménye, hogy mind gyakrabban keresik őket.

A kertésznő tevékenysége kisebb arányú az alkalmazás esetén villákban; mert ezek a kertek többnyire kisebb méretűek s az előforduló munkát maga végzi el. Legtöbben ezek zöldséges és virágos, illetőleg díszkertek.

Hasonlóan korlátolt munkakörrel bír a nevelő-intézetben alkalmazott kertésznő. E két utóbbi foglalkozás évi jövedelme 5-800 M. között lebeg, tekintettel a hatáskör szűk voltára.

Fontos jelenség a nők alkalmazása a kereskedelmi kertészetekben. Rátermettségüket mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy a kertészetek tulajdonosai, kik már alkalmaztak nőket, annyira meg vannak az általuk nyújtott munkával elégedve, hogy munkaerő szükségessége esetén mindinkább nők után néznek. Különösen figyelemreméltó, hogy a gyümölcs esomagolását mindenütt nőkkel végeztetik; ez nagyon is megfelelő foglalkozás, mert nem nehéz munka s emellett sokkal ügyesebbek, jobbak s több izléssel állítják ki a csomagokat, mint a férfiak.

Nagyjelentőséggel bír a kertészeti kiképzés olyan nőkre is, kik nem kenyérkeresetből foglalkoznának vele, hanem csupán azért szereznek szakismereteket, mert birtokkal rendelkeznek s azt minél jövedelmezőbben óhajtják kihasználni. E célból pedig legalkalmasabb kerti művelés alá vetni az arra megfelelő földeket; mert akár kereskedelmi kertészetet, akár gyümölcsstermelést létesít az illető nő a birtokán, szakismeretei alapján egyedül is képes azt vezetni s jól jövedelmeztetni.

A Németországban fennálló kertészeti iskolák közül nagy jelentőséggel bír a Rajna melletti Godesbergben levő, mely a megalakult ilyen intézmények között a második helyet foglalja el. Az itt közölt képek a gyakorlati munkák végzését tüntetik fel. 1905-ben létesült ez az iskola, mely azóta számtalan, gazdag ismeretekkel bíró látogatóját bocsátotta ki a világra.

A godesbergi kertészet iskola hegyekkel körülvett kies völgyben fekszik. Tanuló- és lakószobái tágasak, világosak, egészségesek. Van 44 szobája a tanulók számára; ugyancsak az intézetben laknak a tanítónők s az igazgatónő. A kert kiterjedése, hol a gyakorlati oktatás történik, 3 hektár föld, mely be van osztva gyümölcs-, zöldség- és virágkeretekre, faiskolára, melegházakra stb.

Az intézet művelt nőknek nyújt kiképzést a kertészet minden ágában. A tanfolyam két éves, elméleti s gyakorlati oktatást foglalva magában s vizsgálatokkal végződik. Olyan nők, a kik pl. nem akarnak bizonyítványt szerezni s ismereteket is csak annyit, hogy a házi kertjüket tudják berendezni s ápolni, nincsenek kötelezve a két év végéig hallgatására, hanem elvégzik az első évet, mely különben egymagában is teljes egészet képez. Előfordul, hogy oly tanulók is jelentkeznek, kik már bizonyos ismerettel rendelkeznek. Ezek, ha a felvételi vizsgát sikerrel kiállották, a második évre vehetők fel. A tanfolyam bevezeti a növendéket a gyümölcs-, zöldség-, virág- és kereskedelmi kertészet, kerttervezés, faismeret minden ágába, továbbá a botanika, chemia, talaj- és trágyatan szorosán idetartozó részeibe; az állattantban megismerik a kártékony rovarokat; tanulnak geometriát, földmérést; végül pedig tudományt nyernek a kertészetre vonatkozó törvényes intézkedésekről. Gyakorlatot szereznek a gyü-

124-ik ábra. Godesbergi kertészeti iskola növendékei munkaközben.

mölcs, zöldség, virág összegyűjtésében, esomagozásában s értékesítésében. Végül még arra is kiterjed a tanterv, hogy a tél folyamán, a mikor kerti munkát ugyyszólván nem lehet végezni, értékesíthető tudnivalókkal rendelkezzen a tanuló. Evégből a tantárgyak közé a szalma-, gyékény- és kosárfonás, famunkák s üvegezés is fel vannak véve. Megemlítésre méltó még a baromfitenyésztés, mint a mely ág művelése kiválóan alkalmas gazdaságos szempontból a kertészetek körében, mert az aprójószág a legutolsó cseppig elfogyasztja a melléktermékeket, hulladékot s az esetleg meg nem felelő zöldséget s gyümölcsöket.

A tanítást diplomás kertészeti tanítónők végzik, míg a tudományos előadásokat akadémiai képzettséggel bíró szakemberek tartják. Tapasztalat szerzése céljából a növendékeket a közeli nagyobb kertészetekbe elviszik, sőt minden évben egy-egy külföldi utat is tesznek, hol behatóan tanulmányozzák a hasonló célú szolgáló intézményeket.

A tanfolyam január közepén kezdődik. Csak 18 éves növendékek vehetők fel, a 16-ik életév kivételt képez. Előtanulmányként valamely női lyceum I-ső osztályának az elvégzése szükséges. Csakis teljes szellemi és fizikai egészségben találtakat vesznek fel.

Oly növendék, kinek szülei más vidéken vagy városban laknak, az intézetben kap elátást, mely a tandíjjal együtt negyedévenként 265 M. Bejáró növendékek azonban csak 110 M.-át fizetnek; de ha az intézetben óhajtanak étkezni, akkor egy-egy ebédért 1 M.-át, vacsoráért 80 pf.-et fizetnek.

A gyakorlati tanítás nyáron körülbelül 6, télen 4 óra naponként; elméleti nyáron 2, télen 2—3 óra. A tanulók felváltva szolgáltatételre vannak beosztva s ilyenkor ünnep- és vasárnapokon is teljesíteniük kell a köteleességeiket. Minden növendéknek vannak saját kerti szerszámjai. A ruházat is elő van írva. A praktikus és erős munkát kiálló lodenruhát viselik.

Az intézet kívánatra speciális kurzust is tart, de csak akkor, ha legalább is öt jelentkező van. Ezen kurzusok ára az óhajtott tárgy szerint igazodik.

Érdekes jelenség Angliában, hogy itt már a nők háztartási és kertészeti kiképzése mellett mindinkább tért foglal az az elv, hogy a nőket ne csak a hazai viszonyoknak megfelelően tanítsák gyakorlati tudnivalókra, hanem olyan módon is, hogy tudásuknak külföldön, sőt más világgrészben is hasznát vehessék. Több olyan intézet van már Angliában, mely amellett, hogy teljes kiképzést ad a hazai viszonyoknak megfelelően és lehetővé teszi, hogy a gyarmatokon is alkalmazhatók legyenek. Amennyiben a tanítást oly irányban vezeti, hogy a növendék a képesítése által angliai gyarmatokon is megkereshesse a kenyerét. Teljes betekintést nyernek ily módon a gyarmati élet háztartási, kertészeti s gazdasági menetébe. S a nők közül sokan szívesen vállalkoznak arra, hogy a tanulmányaik elvégzése után gyarmatra menjenek s ott mint szaktanítónők, birtokkezelők, gazdaságvezetők stb. éljenek. Nagyon jól meg tudnak kint szokni s nem egy eset fordult már elő, hogy azok, kiknek semmi szándékuk sem volt elhagyni az országot, kint lakó társnőik dicsérő s hívó szavára készséggel vállalkoztak arra, hogy az ott megkezdett kulturmunkát minél fényesebb eredményre juttassák.

Ezek után fölösleges bizonyítanom, hogy a nők térfoglalása a kertészetben csak kívánatos és jogos s nálunk Magyarországon, hol ez a tény ugyyszólván még csak mint eljövendő eszme él, nagyon megszívlelendő volna.

A kísérletek üzemi vizsgálata.

Irta: Dr. Prack László.

A mezőgazdaságban jóllehet a gazdaságossági kérdéseknek legalább is olyan nagy jelentőségük van, mint a termelési technikai ismereteknek, jóllehet tulajdonképpen a gazdaságosság, az állandó, biztos és lehetőleg magas jövedelem a cél a gazdaság üzemében, a termelés pedig ennek csak eszköze, azon célú szolgálja, mégis azt tapasztaljuk, hogy míg a termelési technikai kérdésekkel a legapróbb részletekben is foglalkoznak a gazdák, addig az üzemnek sokszor nagyon is lényeges gaz-

125-ik ábra. Baromfiudvar.

daságossági vizsgálatát elhanyagolják. Bizonyosságul elég utalnunk ama tényre, hogy a gazdasági szaklapokban míg minduntalan találkozunk a termelési technika egyes részeit tárgyaló közleményekkel, addig üzemi, gazdaságossági irányzatú cikkekkel sokkal ritkábban olvashatunk. Mezőgazdasági szakoktatási intézményeinkben hasonlóképpen nagyon szépen vannak képviselve a termelési technikai tudományok a különböző termelési kísérleti állomások és intézetek által, ellenben a gazdaságosságot és az ezekre vonatkozó tanokat, elveket kutató üzemi, kísérleti, valamint üzemstatistikai állomások mindezekig hiányoznak, nem kis kárára a magyar mezőgazdaságnak.

Mivel a mezőgazdaság úgy általában, de különösen az ökonómiai, gazdaságossági kérdésekben igazi gyakorlati tudomány, azért a tanuláshoz, kutatáshoz, haladáshoz majdnem kizárólagos módja az induktív következtetés, kísérletezés. Minden gazda úgy saját magának, valamint az egész gazdátársadalomnak és a szakismeretek haladásának tesz nagy szolgálatot ekkor, ha kísérleteinek eredményét nemcsak a termelési technika tekintetében, hanem ökonómiai, üzemi, gazdaságossági szempontból is feldolgozza.

Igen gyakran azon kísérletekben, melyek a gazdaságosság szempontjából is vizsgálat alá vétetnek, még mindig kívánni való marad fenn. Például kísérleteknél igen gyakori annak a kutatása, hogy a termény mértékegységének

az előállítása mennyibe kerül a különböző termelési eljárások mellett; azt a véleményt tartván, hogy minél olcsóbb az egységnek előállítása, annál nagyobb a tiszta jövedelem. Hogy ezen elv csak bizonyos határok közt helyes, azt mutatja a mellékelt számkép (grafikon) az egységenkénti drágább előállítási költségeknek hátrányát ugyanis egy bizonyos mértékig legyőzi és túlhaladja a nagyobb mérvű termés, illetőleg az abból származó tetemesebb bevétel. Ha búzákat 20 koronáért értékesíthetjük és az előállítási ár nyolc métermázsás termésnél 9 korona, kilencz métermázsásánál 9.50 korona és így tovább, akkor a tiszta jövedelem parabolikus görbe vonal szerint egészen a 15 métermázsás termésig emelkedik és csak azután kezd süllyedni. Jelen esetben tehát a 15 métermázsás termésnél volna a termelés gazdaságossági határa, habár a mértékegységnek előállítása már jóval többbe kerül.

Míg a kísérleteknek a termelés technikája szempontjából végzett vizsgálata a gyakorlati életben rendesen nagyon egyszerű dolog, (nem a kísérleti állomásoknak tudományosan precizen feldolgozott kísérleteit értem), hiszen legtöbbször csak arra terjeszkedik ki a gazdák figyelme, hogy melyik eljárás mellett kapnak nagyobb termést, ehhez pedig jóformán egyedül pontos mérésekre van szükségünk, addig az ökonómiai vizsgálódásunknak sokkal több oldalra kell kiterjednie.

Igy a már említett azon vizsgálaton kívül, hogy bizonyos termelési módozatok mellett mennyibe kerül a termés mértékegysége, főleg még a következő gazdaságossági oldalait kell vizsgálnunk a kísérleteinknek.

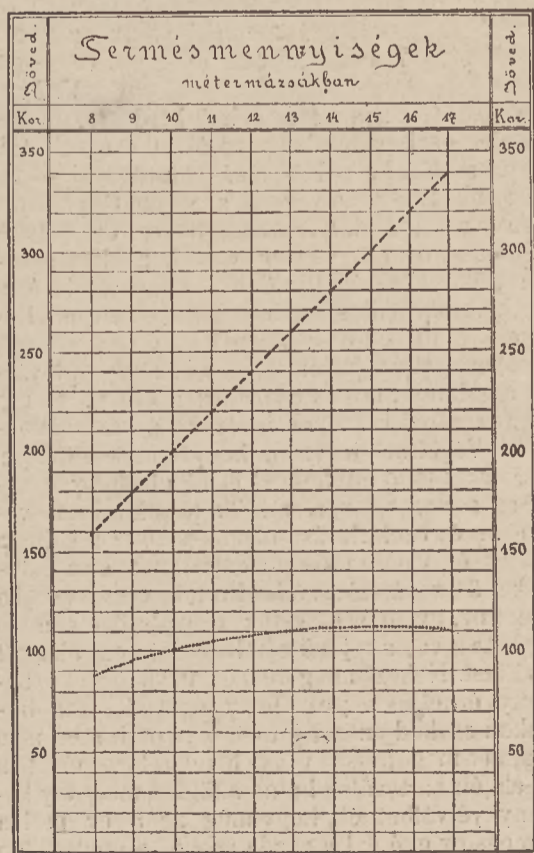
1. Hogyan alakulnak a kísérletek pénzületi jövedelemre nézve, még pedig úgy a nyers, valamint a tiszta jövedelem dolgában.

2. Mennyiben módosítják a gazdaság tőkesszükségletét az egyes termelési eljárások. Vagyis ennek alapján:

3. A tőke kamatozása milyen eredményt mutat a különböző termelési kísérletek szerint.

Ezen három főkérdés alapos ismerete nélkül nem lehet helyes véleményt alkotnunk magunknak az egyes termelési eljárások gazdaságossága felől. Hogy a mellékelt számkép adatainál maradjunk, látjuk, hogy az abszolút nagyságu jövedelem bár a 15 métermázsás termésig emelkedik, de a folyton és progresszíve emelkedő termelési költségek következtében a tőkesszükséglet is progresszíve nagyobbodik, vagyis a tőke kamatozása egyre csökkenő degresszív eredményt mutat. Csakis mindeme három körülmény, mérlegelésével állapíthatjuk meg azt, hogy mily fokig lesz célszerű növelnünk a termelést.

Ezen kérdéseken kívül természetesen döntő szerepet játszhatnak egyes mellékkörülmények is, melyek gazdaságoskint szinte felsorolhatatlan minőségben léphetnek föl. Például a munkáskérdések, közlekedési nehézségek, piaci viszonyok különböző alakulatokban

126-ik ábra. A kísérletek üzemi vizsgálata.

lényegesen módosíthatják a három említett gazdaságossági főkérdésnek eredményét.

Nem hagyhatjuk említés nélkül azt a kívánalmat, hogy minden kísérletet, illetőleg annak eredményét jegyezzük föl gazdasági könyveinkbe, továbbá igyekezzünk azt közismertté tenni, nehogy a véka alá rejtett gyertya szerepét játsza. Nem képez kivételt a nemleges eredményvel végződött kísérlet sem, mert ez *nem sikertelenség*, miként sokan mondják és gondolják, hanem negatív eredmény, melynek minden körülmények között, tehát gazdaságossági szempontból is, jelentősége van.

KÖNYVISMERTETÉS.

A földmivelés és a rokon őstermelések története és nemzetgazdasági elmélete. Kézi- és olvasókönyv nemzet- és mezőgazdák számára. Irta Roscher Vilmos, átdolgozta Dade Henrik. Magyarra fordította Kiss János az összes jog- és államtud. tudora, m. kir. udvari tanácsos, nyug. MÁV. igazgató helyettes. Második kiadás. Ára 20 kor. Kapható Lampel R. könyvkereskedésében Budapest, VI. Andrásy-ut 21. Közel ezer oldalra terjedő nagy mű, melynek tanulmányozása a gondolkozó mezőgazdának éppen úgy, mint a közgazdasági tárgyakkal foglalkozóknak valódi élvezetet nyújt. A földmivelés és a rokon őstermelésnek kulfók alapján összeállított története gazdag jegyzetekkel ellátva és a nemzetgazdaságnak ezen alapuló elmélete van gyönyörűen kifejtve ezen vastag könyvben. De nem zöld elmélet ám az mit a történelem tanulságaiból leszűr a tudós szerző, hanem a gyakorlati életben is bevált következtetések és hogyha mindezekhez hozzáteszük még azt is, miszerint a nagytudású fordító az eredeti művet kibővítette, kiegészítette s honfiai számára még kedvesebbé tette azon számos, a magyar földmivelésre vonatkozó jegyzetekkel, töredékekkel, magyarázatokkal, statisztikai jegyzetekkel stb., akkor azt mondhatjuk jogosan, hogy e fordítás becsesebb az eredeti műnél. Intelligens magyar gazda karácsonyra ennél értékesebb ajándékkönyvet nem igen kívánhat magának.

A biztosítás és a birói gyakorlat cizmen közhasznú és értékes munka hagyta el a sajtót. Szerzője Csongrádi-Schopf Endre, a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék fellebbezési tanácselnöke. A munka célja: a biztosításra vonatkozó összes joganyag teljes és rendszeres összefoglalása. Ezt a feladatát szerző kitűnően oldotta meg, mert a feldolgozott anyagot szerves egységben és könnyen hozzáférhető rendszerben állítja az olvasó elé. A főképpen a gyakorlati jogásközönség igényeit szolgálja. Alig van a jognak területe, melyen a birói gyakorlat oly sokoldalú és aprólékos munkát végzett volna, mint a biztosítási jog terén s ma már alig képzelhető oly kérdés, melyben bíróságaink állást ne foglaltak volna. Viszont jogéletünkben alig találunk a birói gyakorlat oly nagyfokú ingadozására, mint éppen a biztosításjog területén. A szerző a királyi Kuria elvi jelentőségű és legújabb határozatait rendszerbe foglalva tárja elénk, biztos vezérfonalat ad bírúk, ügyvédek és a biztosító társaságok vezető embereinek a kezébe.

A szerző közli a hazánkban működő biztosító társaságok jegyzékét, a tüzkárbiztosításra vonatkozó belügyminiszteri rendeleteket, a birói szemlére vonatkozó törvényes intézkedéseket és a biztosítást érdeklő bélyeg- és illetéktörvényeket. Mindezekért gazdatársaink is érdeklő és haszonnal tanulmányozhatják a művet.

A könyv a »Patria« irodalmi vállalat és nyomdai r.-t. (Budapest, IX., Közelek) kiadásában jelent meg. Bolti ára kötve 15 korona. Megrendelhető a kiadó vállalatnál vagy a szerzőnél.

Epizódok egy uradalmi irnok életéből. Áélté és megírta nagybölöni Bölöny Dénes. Megrendelhető a szerzőnél Kassán (Gazdasági akadémia). Ára 3 korona. Érdekesen és zamatos magyarsággal van megírva ezen 6 jól sikerült képpel is élénkített füzet, melynek egyes részei mint külön-külön tarczaczikkek is megállják helyüket. Magamszörü öreg ember szívesen olvassa az élményeket, melyek fölött hol busul, hol meg mosolyog, hiszen hasonló történeteket élt át mindegyikünk, ki »iródiák«

volt a múlt század utolsó negyedében s a visszaemlékezés érzésének kellemei töltik el lelkét olvasás közben. Ezekért ajánljuk, hogy szerezze be e könyvet minden idős gazdatiszt, de vegye meg az ifjabb nemzedék is, hogy tanuljon, okuljon a multon és az igaz történetekből lássa, mennyivel jobb és kényelmesebb sorsa van most a segédtisztnek, mint volt a »régijó«-nak nevezett időkben. A tudós tanárnak (a szerzőnek) csak gratulálhatunk, hogy a szelid humor lantjának hurjait is oly kedvesen tudja pengetni.

A magyar szent korona országainak 1912. évi külkereskedelmi forgalma. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter rendeletéből szerkeszti és kiadja a magyar kir. központi statisztikai hivatal. Ára 10 korona. Megjelent mint a magyar statisztikai közlemények új sorozatának 47. kötete. A közel 800 oldalra terjedő mű azon gondos lelkiismeretességgel van összeállítva, mely hirneves statisztikai hivatalunknak minden kiadványát jellemzi. Részletesen kitér az összes kivitel s behozatal a világ összes államaiba hazánkból, illetve hazánkba minden őstermelésről, ipari termékről, gyári készítményről, szóval a mi vasuton, (postán) hajón, kocsin vagy (a határforgalomban) gyalogszerrel a határon át hozatott vagy vitetett árurol, darabszám, súly és érték szerint. Nagy érdeklő lapozgathatja e könyvet gazda, kereskedő, iparos, gyáros vagy hivatalnokember s fog találni oly meglepő dolgokat, hogy öröme telik bennük, mert hazánk sok nyers s feldolgozott anyagból igen élénk kivitellel bír, miről a közéletben nem is bírnak tudomással. Viszont azonban nagyon is elszomorító tények is szemünkbe ötlenek, mert óriási pénzt adunk ki oly dolgokért melyekből tulajdonképpen feleslegünknek kellene lenni s jövedelmünket kellene belőle fokozni, nem pedig a deficitet szaporítani, mert hogy végeredményében 1912-ben is passzív volt külkereskedelmi mérlegünk, az is kiviláglik e számadatokról. Vajha e tekintetben jövőre örvendesebb mérleget mutathatna fel a statisztika.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. Nitrogénvesztés le nem szántott trágyánál.

Mennyi lehet a nitrogénvesztés érett istállótrágyánál, mely el van ugyan terítve a táblán, de alászántani nem lehetett 4 hétig az idő viszontagsága s egyéb okok miatt? M. V.

Kérdés. Széna sulya.

Kazalba rakott idei széna sulyát hogy számíthatom ki hozzávetőleg pontosan? L. M.

Kérdés. Faültetés a mesgye mellett.

Szíveskedjek a feleletek rovatában megírni, hogy szántóföldön, valamint udvarportán is fák ültethetők-e a szomszéd mesgyére, vagy a meszgyétől mennyire szabad csak beljebb ültetni? V. P.

Kérdés. Gőzmalom mivé alakítható át?

Egy rossz üzemű gőzmalom mivé volna átalakítható, vagy mily gyárüzemnek volna az megfelelő épület? Berendezése eladható volna-e? V. P.

Felelet. Buja vetés című kérdésre.

Buja őszi vetéseket tessék megsásoltatni, vagyis sarlóval a gabonák sását levágnatni és elhordatni. Hogy ha vannak szegény törpebirtokosok vagy bérlők a faluban, akkor ezek felesége és leányai ingyen is vállalkoznak a sásolásra, ha a lesarlózott zöldet, mint jó eleséget elvihetik barmaik számára. Természetesen felügyelet alatt kell a sásolásnak történni, nehogy tulságos mélyen járjon a salró és annyira levágják a gabonát, hogy az kárt szenvedjen. Korán vetett rosznál kaszával is lehet a sásolást végezni. Végül megjegyzem, hogy homokos talajon már azzal is jó eredményt értek el, hogy marhák, sertéseket keresztül hajtottak a buja vetéseken és ezek tiprása megakasztotta a gabona fejlődését, valamint kitéptek, valamint éles patájukkal összevágta, széthasítottak, vagy a talajba temettek, avagy szétzúzták a sejtiszöveteket és így már a vetésre jövő esetleges hó sem okozott kípállást. Nehéz hengerekkel ugyanezen eredményt érhetjük el; csak hogy egyedül laza homokon szabad ezen eljáráshoz nyulni, mert más talajnak megtiprása vagy hengerelese most a tél elején kártevőleg hatna a földre, mely oly keményen válhatnék, hogy még 2—3 év múlva is megsínylené azt a gazda zsebe, a mennyiben csak igen csekélyke terméseket szolgáltatna. F. Z.

Felelet. Rozs vetésén lévő sárga rozsdá ellen hogyan védekezhetek című kérdésre.

Rozson őszzsel rozsdát találni ritkaság. Ha a rozs fejlődése aggodalomra ad okot, a visszavetést nem annyira magának a rozsdának, mint inkább a rozsdá föllépését megengedő valamely más indító okban keresném. Tudván, hogy átadott vetésről van szó, a melynek a talaját az átadó 1911-ben tengeti alá trágyázta és utána buzát vetett; valószínűleg itt lesz, a trágyázásban és a talaj kihasználásában a hiba. Ugy vélem, hogy a bérlő, ha gyenge ellenőrzés mellett megtehetette, az utolsó években csak olyan mérvben igyekezett trágyázni, a milyen mérvben még ő kihasználni remélhette. A természetből is gyenge, sőt nedves talaju homok az esetleg jó érett, de kevesebb mérvben adott istállótrágyát a 2 erős szemestermény a buza és tengeri révén teljesen kihasználhatta. Tehát a rozs már éhezni kénytelen, gyengén, satnyán fejlődhetik és mint ilyen gyenge növényt a nedves talajban mindig jelenlevő infekció könnyebben megtámadhatta. Kár, hogy a rozsdát nem műtrágyával vetették, a mely a fiatal növényt gyermekkorán, az őszön át fölsegítvén, ellentállóbbá is tudta volna tenni.

A mennyire a távolból lehetséges, tisztelettel tanácsolom, hagyja meg a t. kérdésttevő a rozsdát, ki ne szántsa. Hanem a rendelkezésére álló eszközökkel ápolja, etesse, hogy az éhségtől a rozs megszabaduljon, betegségét kiheverhesse. E célra szolgálhatnak a műtrágyák és az öntözés trágyalével. Én ez utóbbit választanám, mert olesőbb és kevesebb kockázattal jár. Egyrészt trágyalé és kétrész vér keverékével a télen, száraz idővel, a mikor a lajos fogat nem járja agyon a vetést, megöntöztetném a rozsdát, m. holdjára 10 hl. ilyen keveréket adva. Ha a körülmények engedik, ezzel karöltve az öntözést megelőzőleg adnék holdanként 75 kg. szuperfoszfátot fejtrágyának most mindjárt kiszórva. De teslek hagyni 1—2 holdas parcellát trágyázatlanul ellenőrzőnek, mert csak így látszik meg majd számszerűleg az eredmény. A mely eredményt, ha a cséplés után e helyen közölni kegyes lenne, hálásan megköszönnék, legalább mindnyájan tanulhatnánk belőle. Műtrágyával fölsegíteni a rozsdát azért nem merem ajánlani, bár a siker el nem maradna, mert nem lenne rentábilis. Mindhárom tápanyagból fejtrágyázást teljesíteni drága dolog. Ugy venné meg a terméstöbbletet készpénzen. A mi pedig nem cél.

Az őszi levélrozsdát egyedül nem tartom végzetes bajnak; csak más egyéb károsító, pl. vízfoltok ne kombinálják. A mikénti sikerről szíves tudósítást kérünk. Horváth János.

Felelet. Őszi árpa tavaszi vetése című kérdésre.

Ugy a négy, mint a hatsoros takarmányárpának van az őszi kivül tavaszi változata is; ezért bármely ket termelte is gazdatársam, inkább ajánlom, hogy az őszi árpa tavaszi elvetése helyett szerezz be annak tavaszi változatát és a jövő évben kivételesen azt termelje. Azért ajánlom ezt a megoldást, mert a tavasszal elvetett őszi árpa termése mindig bizonytalan; a kedvező vagy kedvezőtlen időjárás azt sokkal nagyobb mértékben befolyásolja, mint a már tavaszivá átvedlett, megrövidült tenyészidejű változatok termését. Így pl. ha hirtelen tavaszodik, a rendes körülmények között őszzsel megbokrosodó őszi árpa tavasszal bokrosodás helyett szárba indul, még mielőtt a vetés megsűrűsödött volna; száraz, meleg időjárás esetén pedig többet fog a szárazságtól szenvedni, mint az előrehaladottabb fejlődési fokon álló tavasziak, vagyis az eredmény mindkét esetben kisebb és silányabb termés lesz. Végül azt sem szabad teljesen figyelmen kívül hagyni, hogy az őszi árpa fagyállóképességéből a tavaszi vetés következtében mindenesetre veszíteni fog még akkor is, ha nagyon kedvező időjárás mellett különben jó termést adna is. Ha az időjárás okozta nagyobb kockázatot gazdatársam vállalni nem akarja, azon a bajon, hogy az eddig termelt bőtermő őszi árpából végleg ki ne fogyjon, segíteni lehet az által, hogy az idej termésből tesz el annyit vetőmagot, a mennyire a jövő évben szüksége lesz. A következő őszt veszíteni fog ugyan csirázóképességéből, de azért vetésre még fennakadás nélkül felhasználható, ha a vesztesség nagyságát és ennek alapján a két éves magból szükséges vetőmagtöbbletet egyszerű csirázástási próba segítségével a vetés előtt meghatározza. S. Mező Károly.

Felelet. Műtrágyát hára vetni című kérdésre.

Nem tudom, kérdéstevő mily műtrágyát ért, azonban hogyha talán chilisalétromot vagy egyéb nitrogéntrágyáról van szó, akkor nem ajánlom annak elhintését a hó tetejére, mert ezen légenyvegyek rendszerint a legkisebb nedvesség és így a hó behatása folytán is azonnal feloldódnak, olvadáskor leszivárognak és esetleg oly mélyen belemosznak a talajba, hogy a növényzet gyökereire már nem hathatnak. Káli vagy foszfortrágyát azonban lehet a hára is hinteni bizonyos körülmények között, t. i., ha a műtrágyázandó terület sima, vízszintes és a hó nem nagyon magas, mert a hepe-hupás vagy hegyes-völgyes, avagy lejtős területen a gyors olvadás beálltakor a hóból képződő víz elviszi magával a műtrágyát is és így az egyenetlenül jut a vetésre, vagy nagyrészen a völgybe kerül, sőt megtörténhetik, hogy a szomszéd földjére jut stb. A tulvastag hótakaróra hintett műtrágya sem kerül egyenetlenül az alatta levő vetésre, mert ily nagyobb tömeg olvadásakor is foltosan fut le a hóle erre-arra és egyik táblarészlet nagyon is bőven juthat trágyához, míg a másik esetleg semmit sem kapna. *F.*

Felelet. Emberi ürülék alkalmazása cz. kérdésre.

Az árnyékszéktrágya úgy a konyhakertben, mint a gyümölcsösben egyike a legjobb trágyaanyagoknak. Bár meleg természetű, még sem oly heves, mint a lótrágya s annál és általában mindenféle istállótrágyánál gyorsabban bomlik és hatása hasonlít a műtrágyákéhoz, azonban annál tartósabb. Lehet friss állapotban is alkalmazni, de lehet leföldelve érlelni is, a hol csakhamar komposztszerű tömeggé alakul át. Friss állapotban használva arra kell ügyelni, hogy az közvetlenül a fák gyökerére ne kerüljön, mert különféle gyökérbetegségeket idézhet elő. A trágyázás legalkalmasabb ideje a tél, mert a trágya kellemetlen szaga ilyenkor hamar eltűnik, de meg a hatása is legtökéletesebb, mert a hó olvadása alkalmával biztosan a rendeltetési helyére, a fa gyökereihez jut. Ha bőségben van árnyékszéktrágya, télen egyszerűen elöntözhethetjük a fa alatt, ha azonban tökéletesebb munkát akarunk végezni s ha a trágyával is takarékoskodni akarunk, a fa koronájának *kerülete* alatt egymástól 80—100 cm-nyire 30 cm. átmérőjű, 50—60 cm. mély lyukakat ásunk s ezt $\frac{2}{3}$ részben árnyékszéktrágyával megtöltve beföldeljük. Ha azonban tavasszal vagy nyáron trágyázunk, mélyebb gödröket kell ásni s czélszerű a trágya tetejébe bőségesen vizet önteni. Az árnyékszéktrágyát nem szükséges más anyaggal keverni, s tisztán is alkalmazható. Lehet azonban keverni is hamuval, vagy istállótrágyával, sőt az utóbbival össze is lehet érleltetni, mely esetben a kellemetlen szagát teljesen elveszíti.

Mivel igen erőteljes trágya, túl sokat ne alkalmazunk belőle a gyümölcsfák trágyázására, mert különben igen sok vízajtás fog fakadni a fán. Mérsékelt alkalmazva azonban a legkitűnőbb trágyaanyag. *Galántai N.*

Felelet. Dohány helye a vetésforgóban című kérdésre.

Kérdéstevő dohánytermelésre akarván áttérni, a jelenlegi norfolki négyesforgó helyett azt kérdi, milyen vetésforgó volna a legokoszerűbb, illetve a leggazdaságosabb, hogy a dohány is lehetőleg nagy termést adjon és utána a kalászos is bőterméssel fizessen a kérdéses barna homoktalajon?

Nos, az ismertetett viszonyokból pontos tanácsal szolgálni igen nehéz, mondhatni lehetetlen. Hiszen még a talaj kémiai összetétele, alkatrésze sincs megjelölve eléggé. A barna homokról feltételezhető, hogy nem humuszszegény és hogy túl heves lehet nyáron. De hogy a barna homok, vagyis a szántóréteg milyen mély és hogy az altalaja minő tulajdonságu, vegyületű alkatrészekből áll, ez ismeretlen előttünk. Ezen kívül a legfontosabb kérdéseket se ismerjük: melyik részén van a gazdaság hazánkban és minő éghajlat alatt? Hány milliméter az évi csapadék és hogy oszlik meg? Van-e nyáron át bő harmat? Ezen kérdéseket mind kellene tudnunk, hogy egy helyes és a legkevesebb kockázattal járó vetésforgót vagy szabad-váltógazdálkodási tervet ajánlanánk.

Ma már lehet a dohányt frisstrágyázásba is tenni oly formán, hogy a terület még őszzel meg legyen trágyázva vagy aratás után és még őszzel fel is szántva 25—30 cm. mélyen. Még

jobb volna a mély szántás után trágyázni és 4 hüvelyk mélyen alászántani a trágyát őszzel, de ha ez lehetetlen, tavasszal is jó lesz. Ültetés előtt pedig vagy csak boronálni, vagy ha tömődött volna, megtárcsázni. Lehet ugyanis ültetni, hogy előveteménye kalászos legyen és pedig: 1. zabosbüköny trágyázva, 2. buza vagy rozs, 3. dohány, 4. buza vagy rozs, 5. lóhere. Vagy pedig: 1. dohány trágyázva, 2. árpa vagy zab, 3. lóhere, 4. buza vagy rozs. A lóherét csak egyszer lehet kaszálni, ha rozstot vetne, sőt buzának is indokoltabb, hogy a talaj idejekorán legyen elkészítve. Az ötös vagy hatos forgó ajánlatosabb a dohánynak, mert ha közel esik egymáshoz, akkor fellép a vajfü, a mi olyan élzsdű növény, mint az aranka, kiirtása még az arankánál is nehezebb. *Szűcs János.*

Felelet. Szőlőültetés vagy oltás című kérdésre.

Tekintettel arra, hogy a tőkék még csak hét évesek, ajánlható a nyakbaoltás s ha az oltás és a későbbi ápolás jól történik, teljes sikert várhatunk. A czél elérése érdekében megfelelő eljárás az is, ha kidobjuk az összes tőkétet s a czélnak megfelelő új fajtájú szőlővel ültetjük be, ez esetben azonban megjegyzem, hogy ha az ültetés 1914. év tavaszán történik, 1915. évben termésre nem számíthatunk. 1916-ban azonban ha az időjárás kedvező, ha nem is teljes, de már lesz termés.

Az oltás nyakba valamivel olcsóbb, mint az egész új telepítés. Az új telepítés azonban biztosabb s állandóbb tőkétet szolgáltat. *Sz. G.*

Felelet. Törpefák a konyhakertben című kérdésre.

Tekintve azt, hogy a törpe gyümölcsfák alig vetnek árnyékot, konyhakertünkbe egész bátran ültethetünk ilyeneket. Ez esetben azonban azt a tért, a melyet a fa elfoglal olyan kiterjedésben, mint a fa koronája, konyhakertészetiileg művelni nem szabad. A törpefák gyökérzete ugyanis mindjárt a föld színe alatt terül el. A fa alá ültetett konyhakerti növények elvonják a táplálékot a fa gyökérzetéből s ezt a fa természetesen megcsinálja. Ennél sokkal nagyobb baj azonban, hogy ha a fa alját is kihasználjuk, hogy az ásással a fa gyökérzetét megsértjük. A törpefa alját földesni sohasem szabad, hanem csak a föld felszínét kapával kissé föllazítani. Bár a törpefa nyári szárazság idején megkívánja az öntözést, a konyhakertben szokásos mindennapos öntözést nem tűri, chlorosisba esik, sőt el is pusztulhat. A veteményes ágyakból kikerült gyomot azonban a törpefák alá hányhatjuk, mert ezáltal a talajt javítjuk, no meg a föld nedvességtartalmát is jobban megköthetjük, ügyelni kell azonban arra, hogy a gyökérnyakat ne temessük be, mert annak levegőre van szüksége.

Balogh Bálint.

APRÓK.

Magvak beszáradása folytán előálló súlyveszteségek. Krafft szerint buza- és rozsnál magtárban egy év alatt 3%, úgy, hogy az első negyedévben 1.3%, a 2-ik negyedévben 0.9%, a 3-ikban 0.5% és a 4-ikben 0.3%; míg a második évben negyedévenként 0.25%-nak lehet a súlyveszteséget felvenni. Az árpánál és a zabnál a veszteséget az első évben 3.5%-nak lehet felvenni és a további időben negyedévenként 0.3% nak. A kukorica első évi sulyapadását 6%-ra lehet számítani. Ellenben a kereskedők világában buza- és rozsnál 1%, árpa- és zabnál 2%, kukoricánál 2—3% veszteség számíttatik, feltéve, hogy a kukorica a górékban októbertől februáriusig teljesen légszárzázzá lett. A csöves kukorica a góréban néha sulyának 34%-át veszti, így 1 hl. frissen törött csöves k. 40—45 kg. míg a légszárzából 1 hl. 52—58 kg. sulyu szokott lenni. Sulyából veszít egy év alatt: köles 2—2.5%-ot, tönköly 3%-ot, borsó 2—2.5%-ot, lóbab 2.5%-ot, büköny 2—2.5%-ot, őszi repce 10—15%-ot, lenmag 12—15%-ot és kendermag 10%-ot. Magától értetik, hogy a beszáradás az első hónapban a legnagyobb és fokozatosan apad, úgy, hogy a legutolsóban a legkisebb lesz, egyenlő száraz állapotot feltételezve.

Csirázásnak indult burgonya. A pinceben elhelyezett burgonya kicsirásodásának oka az, hogy a pince a kellenél melegebb. A tapasztalat arra tanít, hogy 2—6 C° hőmérsékletű helyen teljesen szünetel a csirázás és ezenkívül a burgonya keményítőjének elcukrosodá-

sából és lassu elégéséből származó veszteség is legkisebb; arra kell tehát törekedni, hogy az összehalmozott burgonya hőmérsékletét e határok közé szállítsuk le. Ezt elérhetni a pincehelyiségnek hideg időben végzett alapos szellőztetésével és esetleg a burgonyarakás átforgatásával, a mit a szükségesnek látszó átválogatással helyettesíthetünk. A pince szellőző nyílásait hideg időben állandóan tartjuk nyitva mindaddig, míg a pince és a burgonya le nem hűlt; e közben csakis akkor tömössük be a nyílásokat, ha künn erősen fagy, nehogy a burgonya is megfagyjon. Ha egy méternél vastagabb rétegben fekszik a burgonya, úgy a pince levegőjének lehülése után azt okvetlen át is kell forgatni, hogy a rakás aljában lévő burgonya is lehűlhessen. Ha ezt elértük, a 2—6° C. közötti hőmérsékletet a pince szellőztetésének szabályozásával, majd a kitavasodás kezdetén a szellőző nyílások elzárásával lehetőleg állandósítani kell. *S. Mező Károly.*

Öntözés gyom ellen. A kerti utakat olyképpen óvhatjuk meg az elgyomosodástól, ha 60 liter vízben 10 kg oltatlan meszet és 1 kg. kénsavat addig forralunk, a míg a mész teljesen felolvadt és az ekképpen nyert kénsavas mészszel locsoljuk meg az utakat. *k. z.*

Elvi jelentőségű határozatok: A szolgalmi jog újabb definíciója. Az utszolgalmnak, mint a telki szolgalmnak, törvényes fogalmából következik, hogy ilyen szolgalmat csak egy meghatározott telek tulajdonosa szerzhet abból a czélből, hogy saját telkét az idegen (szolgáló) telken való átjárás által czélszerűbben vagy kényelmesebben használhassa. Következik ebből, hogy utszolgalmnak, mint telki szolgalmnak elbirtoklás utján való megszerzéséhez csak az uralgó telek mindenkori birtokosainak a szolgáló telken 32 éven át szakadatlanul és békésen gyakorolt olyan átjárása vezet, mely szolgalmoszerűen, azaz jogként és azazal a czélzattal gyakoroltatik, hogy ezáltal az idegen — szolgáló — telken az uralgó telek javára telki szolgalm létesíttessék. Nem alkalmas utszolgalm megállapítására a szolgáló telken, mint nyilvános közuton mindenki által gyakorolt eljárás. (Kuria 4832—1912. P. szám.)

Kártérítések közbirtokossági területeken. A közbirtokosság közös ingatlanán az egyik társtulajdonos által elkövetett kártétel kihágásnak nem minősíthető, hanem bírói uton léphetnek fel a társtulajdonosok magánjogi kárigényekkel. (123.184—1912. évi F. M. számú ítélete.)

A községek utcsinálási kötelelessége. Ha a község határában fekvő földterülethez annak birtokosa a községből vagy annak határából hozza nem juthat s a határban mezei közös dűlőutak létesítése elháríthatatlan akadályokba ütközik, a község tartozik szükség esetén idegen község határában létesítendő mezei közös dűlőutról — az érdekeltek költségére s kisajátítás utján is — gondoskodni. (1912. évi 21.013. sz. F. M. határozat.)

Az e lapokban foglalt cikkekért minden utánnomási jog fentartva.

KÉZIRATOKAT A SZERKESZTŐSÉG NEM AD VISSZA

TELEFON: József 40—66.

TARTALOM.

	Lap
Szemle. — ix.	843
Tárca. — András gazdasz és szerelmes lesz. — Klaszok Ödön	844
Mezőgazdasági forradalom. — Andrásovich Géza	846
Beszámoló levél. — Horváth János	849
A sokcsövű tengerifajta létesítő nemesítés útján. — Grabner Emil	850
Az istállótrágya kezelésének jelentősége. — Schrecker János	851
A növény-nemesítés törzskönyvéről és megfigyelési naplójáról. — Legány Ödön	852
A fejőgépekről technikai, üzemi, állategészségi és tejbakteriológiai szempontból. — Hirschfeld József	854
Takarmányok vásárlása szavatolás alapján. — Dr. Zaitzsek Arthur	856
A szénkéreg alkalmazása a rágcsálók ellen. — Kadocsa Gyula	857
Egy újabb cséplőszekrény	857
A szőlőmoly. — Kojtay László	857
A pince levegőjének tisztántartása. — Szilvassy Géza	858
A nők törfgyógyászata a kertészetben. — Dr. Kovács Józsefné	859
A kísérletek üzemi vizsgálata. — Dr. Praok László	861
Könyvismertetés	862
Kérdések és feleletek	862
Kérdések: Nitrogénvesztés le nem szántott trágyánál. M. V. — Széna sulya. L. M. — Fűtítés a meszre mellel. V. P. — Gőzmalom mivó alakítható át? V. P.	
Feleletek: Buja votés. F. Z. — Rozsvetésen lévő sárga rozsa ellen hogyan védekezhetek? Horváth Sándor. — Őszi árpa tavaszi vetése. S. Mező Károly.	
Műtrágyát hára vetni. F. — Emberi ürülék alkalmazása. Galántai N. — Dohány helye a vetésforgóban. Szűcs János. — Szőlőültetés vagy oltás? Sz. G.	
Törpefák a konyhakertben. Balogh Bálint	863
Aprók	864

HIREK.

Időjárás Jász-Nagy-Kun-Szolnokmegyében. Egészben véve semmi újat nem írhatok. Az idő szeptember közepe óta állandóan száraz, esőtlen. Ha van is valamennyi csapadék, hó vagy eső, az alig rug néhány milliméterre. A legjobb talajokban is keserves a szántás. A felszántott földek egy része még mindig vetetlen. Oly nagyok és erősen szárazak a hantok, hogy lehetetlen azokat boronás tárcsával annyira elaprózni, hogy vetni lehessen. Mindezen a gazdára rendkívül hátrányos helyzet dacára megindult az elmúlt és e héten nagy mérvben a vetés, mivel a gazdának nincsen már mit várni a még szeptember és októberben felszántott és csont kemény száradt földet bevetésével. Hogy mi lesz majd az ilyen munkába deczember közepén vetett őszi-telekéről, csak képzelni, de sejteni sem lehet. Esős hűvös tavasz esetében a rozsa fog ismét aratni.

A Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet elnöke az OMGE-hez. Az OMGE új tiszteletbeli tagját Capelli Rafael örgrótot, a Római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet és az olasz mezőgazdasági egyesület elnökét tiszteletbeli taggá történt megválasztása alkalmából táviratban üdvözölte. Az üdvözlőtáviratra a következő válasz érkezett:

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület elnökének, Budapesten. Legyen szíves elfogadni és közvetíteni az ön kiváló egyesülete tagjainál leghálásabb köszönetemet az engem ért fölötté megtisztelő kiüntetésért. Miklós Ödön és Rubinek Gyula barátainak legkiválóbb üdvözlőmet. Capelli örgróf.

A galántai nemzetközi motoros talajmívelő gépbemutató eredményei. A folyó év augusztus havában a gazdaközönég élénk érdeklődése mellett lefolyt nemzetközi motoros gépbemutató eredményei a legközelebb nyilvánosságra kerülnek. E kérdés megvitatása tárgyából az OMGE műszaki bizottsága Bolla Mihály elnöke alatt ülést tartott, melyen Karkoványi Ákos részletesen ismertette a bizottsággal a szántási és fékezési próba eredményeit, táblázatokon mutatván be a vonatkozó számadatokat. A kérdés körül igen élénk eszmecsere fejlődött ki, a melyben az elnökön és az előadón kívül résztvettek Jalsovitzky Géza, Rubinek Gyula, Koppély Géza. A lefolyt vitaközös eredményeképpen a bizottság elhatározta, hogy a gépbemutató eredményeiről szóló kivonatolt jelentés a jövő év januárjában fog a Köztelekben megjelenni. Ezt nyomon követi a részletes, tudományos körök céljaira szóló nagy jelentés publikálása, míg a jelentésnek német, angol és francia megjelenítése tekintetében örömmel vette a bizottság tudomásul Rubinek Gyula előterjesztése alapján, hogy azt a római nemzetközi mezőgazdasági intézet vállalta magára olyformán, hogy Bulletinjébe a teljes jelentést fel fogja véteni. Intézkedés történt azonban az iránt is, hogy a német, angol és francia jelentésből a római intézet az OMGE-hez is levonatokat küldjön abból a célból, hogy a kik az intézet utján azt meg nem szerezhetik, azoknak az Egyesület a kellő számú példányokat megküldhesse. Ilyenformán minden gyárosnak alkalma lesz a jelentés beszerzésére.

Gazdatisztek gyűlése. A Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesülete most tartotta gróf Széchényi Emil elnöke alatt választmányi ülését, a melynek legfőbb tárgya Jeszenszky Pál lemondásának bejelentése az egyesület igazgatói állásáról volt. Elnök meleg szavakkal méltatta a lemondott igazgató kiváló érdemeit s kérte elhatározásának megmésztását. Jeszenszky Pál hivatkozással arra, hogy nagy elfoglaltsága miatt képtelen betölteni eddigi tisztségét, ragaszkodott lemondásához. A választmány ezek után sajnálattal vette tudomásul az igazgató lemondását, de egyben felkérte őt, hogy a legközelebb megvalósuló Bujanovics Sándor internátus ügyeit igazgatói hatáskörrel továbbra is vezesse. (Az internátus ügyéből kifolyólag elhatározatott egy küldöttség menesztése a földmívelésügyi m. kir. miniszterhez is, mely később előadta kérését, a melyet a miniszter jóindulatlag kíván kezelni.) Az ügyvezető titkári állásra Fabricius Endrét, az OMGE titkárát választották meg, a lemondott igazgató érdemeit pedig jegyzőkönyvbe iktatják. Tárgyalták ezután a segélyek iránt benyújtott kérvényeket, majd a Fintor-

féle alapítvány kamatait itéltek meg egy gazdatiszt özvegyének. Pivonkay Béla az egyesület ügykezelésének felülvizsgálatáról tett jelentést, végül elhatározták, hogy az állásközvetítő irodák megrendszabályozása tárgyában újabb felterjesztéssel fordulnak a kormányhoz, a fehér- és a tolnamegyei gazdatiszti körnek szavatos gazdatiszti rendszerről szóló emlékiratát pedig a pénzügyi viszonyok javultáig állandóan napirenden tartják. A választmányi ülést a mezőgazdasággal és erdészettel foglalkozó nyugdíjintézetének igazgatója ülése követte.

Erdészek gyűlése. Az Országos Erdészeti egyesület f. évi deczember hó 16-án délután 5 órakor tartotta ezidei rendes közgyűlését. A földmívelésügyi miniszterium képviselőjében Bartóky József államtitkár jelent meg. Bund Károly főtitkár beszámolt az egyesület tevékenységéről. A közgyűlés bizottságot küldött ki az erdőtiszti és altiszti egyenruha kérdésének megoldására karöltve a földmívelésügyi miniszteriummal. Végül elhatározták, hogy a jövő évi közgyűlést valamely vidéki erdőgazdasági központban fogják megtartani, a mely hely megválasztását a választmányra bízták.

A gabona tűzveszélynek kitett helyen felhalmozása. A belügyminiszter elvi határozata szerint a gabona felhalmozása tűzveszélynek kitett helyen a kihágási büntető törvénykönyv 141. szakasza alapján büntetendő kihágást képez.

Előkészületek az országos kukoricza-kiállításra. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület által rendezendő országos kukoricza-kiállítás iránti érdeklődés a bejelentési határidő leteltével sem csökken. Az utólagos bejelentések még egyre folynak s ezeket a rendezőbizottság tekintettel a felhozott indokokra, elfogadja. A kiállítás ismét a nemesítőknél kívül a megyei gazdasági egyesületek csoportos kiállításra fogja nyújtani. Eddig nagyobb csoportos kiállítást jelentett be az Arad-, Torontál-, Bácsbodrog-, Fejér-, Moson-, Baranya, Temes- és Szabolcsmegyei, valamint a Szabadkai és Hódmezővásárhelyi Gazdasági Egyesület. Kísérleti intézményeink is állandó érdeklődést tanúsítanak a kiállítás iránt, úgy, hogy nemcsak a kiállítók által bemutatott termést, de ezek vizsgálati eredményeit is be fogják mutatni. A rendezőbizottság Kerpely Kálmán elnök, Fabricius Endre előadó és Rész Albert s. titkárral az élén február hónap elején kezdi meg a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete alkotmányutcai díszes színházában a tényleges rendezési munkálatokat, a melyek előreláthatóan egy hónapot fognak igénybe venni. A kiállítási anyag beküldésére a kiállítók külön felszólítást kapnak.

A nyitramegyei földgáz. Szakolczáról írják: Az egbelli földgázkutatók egyre jobb eredményekkel kecsegtet. Vagy két héttel ezelőtt akadtak a földgáz első nyomaira s a további furásnál kezdetben igen lassu, de folytonos növekedést mutatott a feltörő gázmennyiség. Most 150 méternyi mélységnél vannak s a feltárt gázkut naponta körülbelül 8000 köbméter földgázt szolgáltat. Minthogy a legutóbbi 30 méternél a gázmennyiség megtízszereződött, a szakértők szerint alapos a kilátás a további növekedésre, úgy, hogy a feltárt gázkut használhatósága immár egészen biztosra vehető. Most folynak a gázkut elzárási munkálatai, azután tovább folytatják a furást, míg használható eredményre nem bukkannak.

A mívelési ágakban beállott változások. A mívelési ágban beállott állandó jellegű változások bejelentése tárgyában hirdetmény jelent meg, a mely utalva arra, hogy a földadókataszter kiigazításáról és a földadó százaléknak megállapításáról szóló 1909. évi V. törvény-cikk értelmében a mívelési ágban beállott állandó jellegű változásokat az érdekelteknek kell bejelenteniök, felhívja a birtokos közönséget, hogy minden ilyen változást az ennek megtörténtét követő harmincz nap alatt annál is inkább jelentse be, mert ennek elmulasztása száz koronáig terjedhető pénzbüntetést von maga után. A bejelentésre vonatkozó utasításokat falragaszok közlik.

Önálló nagyobb szőlőbirtokosok és gazdatisztek számára rendezendő borkezelési tanfolyamról. Az okszerű pinczekezelésre vonatkozó ismeretek terjesztése végett a budafoki pinczemesteri tanfolyammal kapcsolatosan önálló nagyobb szőlőbirtokosok és gazdatisztek számára időleges borkezelési tanfolyam fog tartatni. Ezen tanfolyam célja az,

hogy önálló nagyobb bortermelők és gazdatisztek a legszükségesebb elméleti és gyakorlati borkezelési ismereteket elsajátítsák. A borkezelési tanfolyam Budafokon a pinczemesteri tanfolyam helyiségeiben 1914 január 12-től 24 ig terjedő időben naponként délután tartatik meg. Azon esetben, ha ezen tanfolyamra annyian jelentkeznének, hogy valamennyien egy tanfolyamra nem volnának felvehetőek, a szükséghez képest később meghatározandó időben, több hasonló tanfolyam is fog tartatni. A felvétel végett a tanfolyamra a folyamodó nevének, lakhelyének és foglalkozásának közlése mellett, közvetlenül a pinczemesteri tanfolyam igazgatójához Budafokra kell fordulni, hol a jelenikezés sorrendjében történik a felvétel.

Védekezés a szőlőmoly ellen. Az idei, szinte megszokás nélküli folytonos esőzések a szőlők állását annyira kedvezőtlenül befolyásolták, hogy a szüret általában igen rossz eredményt adott. De nemcsak a kedvezőtlen idő okozott károkat, hanem a szőlőmoly elszaporodása is nagyban hozzájárult a megcsökkentett termés-eredményhez. A Magyar Szőlőgazdák Országos Egyesülete által tartott szőlőmoly kongresszuson a szőlőmoly elleni védekezés ugyszólván egyedüli hathatós eszközeül a nikotint jelölték meg, melyet thanaton (dohánylug) elnevezés alatt a magyar királyi dohányjövődék és nikotinszulfát alakban a Magyar Mezőgazdasági Szövetkezet bocsát a szőlőgazdák rendelkezésére. A szer forgalombahozatalát a pénzügyminiszter és belügyminiszter szabályozták s mivel mindkét szerből csak korlátolt mennyiség áll rendelkezésre, felhívják a szőlőgazdák figyelmét, hogy idején jelentsék be szükségletüket. Thanatonért a dohányjövődékhez, nikotinszulfátért pedig a Magyar Mezőgazdák szövetkezetéhez kell fordulni.

Kötelező cserebogárirtás Sárosme gyében. Négy éve annak, hogy a cserebogár olyan óriási pusztításokat végzett az országban. Egész vármegyék gyümölcsét tönkretette. Ellene egyedül Abauj-Torna vármegye védekezett rendszeresen. Nemcsak kötelezővé tette mindenkire nézve a cserebogárirtást, de egyszersmind gondoskodott a rendelet szigorú végrehajtásáról is. A vármegye szabályrendeletét a kormány is jóváhagyta, legújabbban a megye megküldötte a jóváhagyott szabályrendelet másolatát az összes törvényhatóságoknak. A megkeresésre eddigelé csak Sárosme gyé válaszolt, melynek a cserebogarak kötelező irására vonatkozó szabályrendeletét a belügyminiszter szintén jóváhagyta.

Irodaáthelyezés. Mint értesülünk, az Erdélyi Henrik és társa budapesti czég mérnöki irodáját VII., Király-utca 69. szám alá, a Királysínház melletti házba helyezte át, a hol állandó gépkiallítást is rendezett be téglá és cserépgyártó gépekből. A czég átvette a Paul Tzschabran, Berlin, gépgyár, kizárólagos képviselőjét is, melynek speciális porcellán és köbgyag szigetelő testek előállításához szükséges gépei, matriczái és supportjai világhírnévének örvendenek.

Készaru-tőzsde 1913. deczember 18-án.

Fajta	100 kilogramm kőspénz ára Budapesten		100 kilogramm kőspénz ára Budapesten	
	Kor.-tól	Kor.-ig	Kor.-tól	Kor.-ig
Buza:				
Tiszavidéki	75	—	79	21.85
"	76	—	80	—
"	77	21.55	81	—
"	78	21.75	82	—
Fehérmegyei	75	—	79	21.95
"	76	21.25	80	22.05
"	77	21.45	81	—
"	78	21.55	82	—
Postvidéki	75	—	79	21.85
"	76	21.35	80	21.95
"	77	21.55	81	—
"	78	21.55	82	—
Bánsági	75	—	79	21.85
"	76	21.35	80	21.95
"	77	21.55	81	—
"	78	21.55	82	—
Bácskai	75	—	79	21.85
"	76	21.35	80	—
"	77	21.65	81	—
"	78	21.65	82	—
Rozs elsőrendű új			16.30	16.40
középmínőségű (új)			16.20	16.30
Árpa takarmányáru elsőrendű			13.85	14.40
másodrendű			13.40	13.75
Köles				
Zab elsőrendű (új)			15.30	16.20
középmínőségű (új)			14.60	15.20
Tengeri belföldi új			14.00	14.20
román v. bolgár			14.80	14.60
Repezekáposzta			—	—

NYILTTÉR.

(E rovatban közlőtekért a szerkesztőség nem vállal felelősséget).

Patkány, egér, mezei egér,

hőrcsög és ürge bakterium tenyészet.

Más állatra, emberre ártalmatlan. Ismertető ingyen!

„RATIN“ BAKTERIOLOGIAI LABORATORIUM,

BUDAPEST, VII., Rottenbiller-utca 28. sz.

Kereskedelem, tőzsde.

Napijelentés a gabonatőzsdéről.

— 1913. deczember 18. —

A malmok ma igen minimális vételkedvet mutattak, de a kínálat kissé nagyobb a tegnapiánál. A forgalomba került buzamennyiség öt fillérrel olcsóbb áron kelt el, míg a többi cikkek iránya alig változott.

Eladatott:

Buza: Tiszavidéki: 100 mm. 78 kg. 22.45 K, 200 mm. 77 kg. 22.05 K.

Fehérmegyei: 100 mm. 79 kg. 22.25 K.

Pestvidéki: 200 mm. 80 kg. 22.65 K.

Felsőmagyar: 100 mm. 78.5 kg. 22.40 K.

Mind három hónapra.

Rozs: 250 mm. 15.90 K. ab Budapest.

Zab: 400 mm. 15.15 K, 100 mm. 14.15 K, 100 mm. 14.70 K, 100 mm. 14.90 K, 100 mm. 14.30 K.

K, 200 mm. 14.40 K, 300 mm. dohos 12.90 K.

Készpénzfizetés mellett.

Az árak 100 kg.-kint koronákban értendők.

(Déli zárlat.)

Buza 1913. májusra ..	11.52—11.53
Buza áprilisra	11.51—11.52
Rozs áprilisra	8.78— 8.79
Zab áprilisra	7.54— 7.55
Tengeri 1913. májusra..	6.48— 6.49
Zab októberre	0.00— 0.00
Rozs októberre	0.00— 0.00

HIRDETÉS.

Sovány és hizott sertéseket a legjutányosabban értékesítenek és beszereznek

ZADÁK és BARANYI

törv. bejegyzett sertésbizományosok
BUDAPEST, Rákóczi-ter 6.

Sürgőnyezim: Zadajos Budapest. Telefon: József 41—38.
Minden felvilágosítással díjlanul és készséggel szolgálunk.

Sovány sertésárak: (Ár elősúlyban 4% engedmény.) 1913. deczember 14. (Zadák és Baranyi heti jelentése.)

Vészen álmont	60—100 kg. fillér	120—118
" "	100—120 "	116—114
" "	120—160 "	116—112
" "	160—200 "	112—110
Vészen át nem ment	60—100 "	92—94
" "	100—120 "	94—98
" "	120—160 "	98—98
" "	160—200 "	98—100

Irányzat lanyhább.

S Z E S Z.

A szeszüzletben e héten a forgalom változatlan élent volt és kielégítő vételkedv mellett a szeszárak a legutóbbi zárlatjegyzés szerint a zárulnak. Elkelt finomított szesz adózva nagyban 204—204.50 kor., adózatlanul 65—65.50 K, míg ellenben mezőgazdasági finomítottól valamivel olcsóbb árban voltak ajánlatok.

Denaturált szesz hordóval együtt kötésre 51.—51.50 kor. kelt el. Tartányáru olcsóbb árban.

Mezőgazdasági szeszgyárak részéről kontingens nyersszesz ab termelő állomás 8.50—9.50 kor. finomított jegyzésen alól és 56—56.50 kor. fix árban kelt kampany szállításra gyér kínálat mellett.

Budapesten a kontingens nyersszesz ára 58.—59.— kor.

Budapesti zárlatárak nagyban:

Finomított szesz adózva	204—205.—	K
Finomított szesz adózatlan	65—66.—	"
Nyersszesz adózva	202—203	"
Denaturált szesz	51.—51.50	"

Birtokeladást, Bérleteket, Jelzálogkölcsonöket előnyösen közvetít

KENESSEY és HETYEY

BEJEGYZETT CZÉG

BUDAPEST, BAROSS-U. 50.

Telefon: JÓZSEF 12—77.

Jelenleg sok jó birtok, bérlet és 1 millió kor. I. helyre nagy tételekben kapható cégünk után.

Laptulajdonos és főszerkesztő: **ORDÓDY LÁSZLÓ.**

Felelős szerkesztő: **BUZZI F. GÉZA.**

Társaszerkesztő: **FEHÉR ZOLTÁN.**

FUCHS SÁNDOR

épület- és műlakatos-mester
BUDAPEST, VII., Kisdiófa-utca 8. szám.

Elvállal mindennemű lakatos-munkát, ugymint: épületvasalást, rolót, napellenzőket és díszrácsozatokat, gazdasági tüzhelyeket felelősség mellett.

FARKAS-féle „REFORM“ melegágy-:: ablak ::

vaskeretben, kicserélhető faléczekkel, minden eddigit felülmul.

Javítást sohasem igényel. Számos elismerő levél.

Kérjen jegyzéket!

FARKAS és TÁRSA vasszerkezeti gyár, BUDAPEST, VI., LEHEL-UTCZA 8.

Eredeti gyári árban beszerezhető

a **MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETÉNÉL** is, BUDAPEST, V., ALKOTMÁNY-UTCZA 31.

Patkányok, egerek,

mezei egerek, hőrcsögök, vakondok, ürgek stb. néhány óra alatt jól állással kipusztíthatók méreg nélkül!

„Vulkán koczák“

által. Kapható 2, 5 és 10 koronás eredeti dobozokban használati **REINER GÉZA** BUDAPEST, VI., Csengery-u. 84. utasítással. Telefon: 86—80. Ugyanott patkányok és egerek teljes kiirtása olcsón, jó állással vállalattik.

Szabadalmazott gyorsforraló légszeszégővel.

Egy lánggal 7 korona, két lánggal 10 korona.

Szállítja: **BERLINI VILÁGÍTÁSI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.**

Ausztria-Magyarország s a Balkán államok vezérképviselője:

DRESDNER NÁNDOR

Budapest, VI., Eötvös-u. 25/a.

Lópokrócz előnyárajánlat!

Legkisebb szükségletnél is gyári áron!

Hogy sikerrel küzdhessünk a külföldi verseny ellen, közvetlen a fogyasztókkal óhajunk összeköttetésbe lépni. Áraink még kisebb vételeknél nem létezett alacsonyága és árunk elsőrendű kiváló jósága reményleni engedi, hogy a hazafias gazdaközönseget állandó vevőinknek nyerjük meg. **Hogy ezt elérhessük, bármely posta- vagy vasutálomásra már két darab próbamegrendelést is bérmentve szállítunk.**

- Áraink: Elsőrendű, nehéz téli uradalmi gyapjupokróczok
- 1. sz. legjobb minőségű, 220 cm. hosszú, 175 cm. széles, ára 11.50 korona.
- 2. sz. legjobb minőségű, 200 cm. hosszú, 165 cm. széles, ára 10— korona.
- 3. sz. legjobb minőségű, 180 cm. hosszú, 145 cm. széles, ára 8.50 korona

darabonként, minden kívánt színárnyalatban.

Rendelések a beérkezés napján a legpontosabban eszközöztetnek.

Ilyen minőségben és mérethben ezen árért egyetlen bel- vagy külföldi cég nem szállíthat.

Megrendelési cím:

„SOHR“ Magyar Lópokrócz Szétküldési Telep, Somogyszil

Préselt

buzaszalmát és zab szalmát

szállít elsőrendű minőségben és legolcsóbban

Ehrenreich Béla Zombor.

ELADÓ

50 db elsőrendű bonyhádi, szimenthali vöröstarka, részint fejős, részint kis borjas, részint husos 3—5 éves tehén. Bővebbet kiadóhivatal „3524“.

„Canada“

gazdasági és kereskedelmi közvetítő vállalat Budapest, VIII., Kisfaludy-utca 26. sz. (Saját ház.) A legszolidabb alapokon minden néven nevezendő előlegvétel nélkül közvetít: takarmánycikket, birtokok, erdők és házak vételét és eladását, valamint mindennemű gépeket.

Elsőrendű magyarfajú Erdélyi jármosökrök,

ugyszintén 1 és 2 éves magyarfajú Erdélyi ökörborjuk

minden időben nagy választékban kaphatók

ALEXA MIKLÓS-nál Szamosujvárt, Szolnok-Doboka megye.

KLISÉKET

MINDENMŰ NYOMTATVÁNYOKHOZ SZÉP ÉS TISZTA KIVITELBEN PONTOSAN ÉS OLCSÓN HÉSZIT

KOBLINGER GYULA

PHOTOGINKOGRAFIAI MŰINTÉZETE

BUDAPEST VII. CSENGERY UT. 22.

VI DEKI MEGRENDELÉSEK IS PONTOSAN ESZKÖZÖLTETNEK.

PESTMEGYEI TAKARÉKPÉNZTÁR R.-T.

Budapest, IV., Kötő-utca 8. sz.

Fiókok: Ujpest, Rákospalota, Veresegyház.

Részvénytőke: 2.660,000 kor.

A t. gazdaközönség figyelmébe ajánljuk

a Pestmegyei Takarékpénztár Részvénytársaságot, Budapest, IV., Kötő-utca 8. szám alatt, mely pénzügyintézet már

5 korona takarékbetét ellenében

ingyen használatra ad a gazdáknak

új pánczél

művészi kivitelű, tűz- és betörésmentes,

takarékperselyt,

melyet posta útján küld a gazdáknak az 5 koronáról szóló 5%-kal kamatozó betétkönyvecskével együtt.

25 korona takarékbetétől kezdve pedig már ingyen játszik a betevő az alatt felsorolt sorsjegyek sokmillió nyereményeire. A gazdák ezen nyereményjogát közjegyzői okirat biztosítja.

A megfelelő betétösszeg postautalványon küldendő be a Pestmegyei Takarékpénztár Részvénytársasághoz, mely intézet ezután a betétkönyvecskét és pánczél takarékperselyt a t. gazdáknak azonnal megküldi.

A sorsjegyek, melyekre a gazdák ingyen játszanak a következők:

Január hónap:	Sorsjegy neve	sorsjegy száma	főnyeremény	Julius hónap:	Sorsjegy neve	sorsjegy száma	főnyeremény
2-án Osztrák hitelsorsjegy	2754 : 49 K	300.000.—	1-én Bécsvárosi sorsjegy	638 : 42 K	300.000.—		
2-án Osztrák vöröskereszt sorsjegy	6310 : 15 "	60.000.—	1-én Erzsébet királyné szanatórium sorsjegy	2373 : 97 "	40.000.—		
15-én 2%-os Szerb 100 frcs sorsjegy	3803 : 30 "	65.000.—	1-én Osztrákhitel sorsjegy	2754 : 49 "	300.000.—		
Február hónap:			1-én Osztrák vöröskereszt sorsjegy	6310 : 15 "	30.000.—		
1-én Olasz vöröskereszt sorsjegy	11062 : 50 K	15.000.—	15-én 2%-os Szerb 100 frcs sorsjegy	3803 : 30 "	65.000.—		
5-én Pesti hazai I. takarékpénztár sorsjegy	3849 : 18 "	200.000.—	Augusztus hónap:				
15-én 3%-os Osztrák földhitel sorsjegy	1973 : 82 "	90.000.—	1-én Olasz vöröskereszt sorsjegy	11062 : 50 K	15.000.—		
25-én Magyar Jelzáloghitelbank konv. nyer. kötv. A és B	2060 : 72 "	75.000.—	16-án 3%-os Osztrák földhitel sorsjegy	1973 : 82 "	90.000.—		
25-én 3% os Magyar Jelzáloghitelbank sorsjegy	64 : 83 "	75.000.—	25-én Magyar jelzáloghitelbank konv. nyer. kötv. A és B	2060 : 72 "	550.000.—		
Márczius hónap:			Szeptember hónap:				
1-én Bécsvárosi sorsjegy	638 : 42 K	300.000.—	1-én Magyar vöröskereszt sorsjegy	255 : 13 K	20.000.—		
1-én Erzsébet királyné szanatórium sorsjegy	2373 : 97 "	25.000.—	1-én Bazilika sorsjegy	4396 : 53 "	20.000.—		
1-én Bazilika-sorsjegy	4396 : 58 "	30.000.—	Október hónap:				
1-én Magyar vöröskereszt sorsjegy	255 : 13 "	30.000.—	1-én 4%-os Tiszaszegedi sorsjegy	0001 : 27 K	180.000.—		
Április hónap:			5-én Pesti hazai I. takarékpénztár egyesületi sorsjegy	3849 : 18 "	400.000.—		
1-én 4%-os Tiszaszegedi sorsjegy	0001 : 27 K	180.000.—	25-én Magyar jelzáloghitelbank konv. nyer. kötv. A és B	2060 : 72 "	75.000.—		
25-én Magyar jelzáloghitelbank konv. nyer. kötv. A és B	2060 : 72 "	330.000.—	25-én 3%-os Magyar jelzáloghitelbank sorsjegy	64 : 83 "	75.000.—		
Május hónap:			November hónap:				
1-én 4%-os Osztrák 1860. államsorsjegy	18900 : 18 K	600.000.—	1-én Erzsébetkirályné szanatórium sorsjegy	2373 : 97 K	15.000.—		
1-én Olasz vöröskereszt sorsjegy	11062 : 50 "	30.000.—	2-án 4%-os Osztrák 1860. államsorsjegy	18900 : 18 "	600.000.—		
15-én Józsv sorsjegy	2935 : 87 "	12.000.—	2-án Bécsvárosi sorsjegy	638 : 42 "	300.000.—		
15-én 4%-os Magyar jelzáloghitelbank sorsjegy	855 : 81 "	40.000.—	2-án Olasz vöröskereszt sorsjegy	11062 : 50 "	30.000.—		
15-én 3%-os Osztrák földhitel sorsjegy	1973 : 82 "	90.000.—	15-én 4%-os Magyar jelzáloghitelbank sorsjegy	855 : 81 "	40.000.—		
15-én 1870. Magyar nyeremény sorsjegy	4797 : 13 "	200.000.—	15-én Józsv sorsjegy	2935 : 87 "	20.000.—		
Junius hónap:			15-én 1870. Magyar nyeremény sorsjegy I. II.	4797 : 13 "	240.000.—		
1-én Osztrák 1864. államsorsjegy	3923 : 33 K	300.000.—	16-án 3%-os Osztrák földhitelintézeti sorsjegy	1973 : 82 "	90.000.—		
5-én Pesti hazai I. takarékpénztár egyesületi sorsjegy	3849 : 18 "	200.000.—	Deczember hónap:				
25-én Magyar jelzáloghitelbank konv. nyer. kötv. A és B	2060 : 72 "	100.000.—	1-én Osztrák 1864. államsorsjegy	3923 : 33 K	300.000.—		
25-én 3%-os Magyar jelzáloghitelbank sorsjegy	64 : 83 "	100.000.—	27-én Magyar jelzáloghitelbank konv. nyer. kötv. A és B	2060 : 72 "	1.100.000.—		

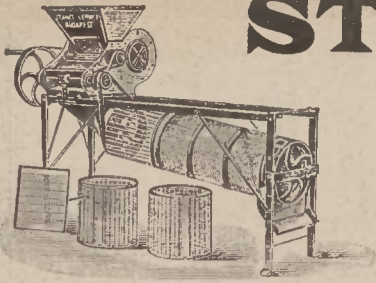
Évi főnyeremények összege . . K 8.342,000.—

azaz: nyolczmillióháromszáznegyvenkettőezer korona.

A sorsjegyekre eső nyeremények a tagok között készpénzben osztatnak fel olyképp, hogy 25 korona betét képez egy egységet és minden további teljes 25 korona egy újabb egységet jelent. Ha tehát valakinek pld. 25 korona betétje van, az a nyeremény elosztásánál egy részt, míg 250 korona betéttel bíró tag már 10 részt, 2500 korona betéttel rendelkező tag pedig 100 részt kap a sorsjegyekre eső nyereményekből. **A tagok tehát betétösszegeik arányában részesülnek a sorsjegyek nyereményében. Az összeg nagysága korlátozva nincsen és minél nagyobb valakinek a betétje, annál nagyobb a nyeremény-részesedése is.** A betevők takarékbetéteik felett bármikor rendelkezhetnek. A sorsolások eredményeit a Pestmegyei Takarékpénztár Részvénytársaság huzásról-huzásra pontosan ellenőrzi és a tagokat a nyereményekről minden esetben haladéktalanul értesíti.

A játékjogot biztosító közjegyzői okirat másolatát a Pestmegyei Takarékpénztár kívánatra bárkinek készséggel megküldi!

Ezek szerint a Pestmegyei Takarékpénztár Részvénytársaság minden takarékpersely ügyfele betétjének 5%-os kamatozása mellett az év minden hónapjában a fenti óriási nyereményekre játszik anélkül, hogy sorsjegyekbe egy fillért befektetett volna.

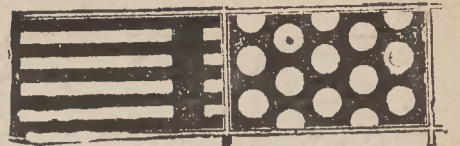

STAHEL és LENNER

Trieur- és lemezlyukasztó-gyár

BUDAPEST, VI., Angyalföld, Országbiró-u. 44-46.

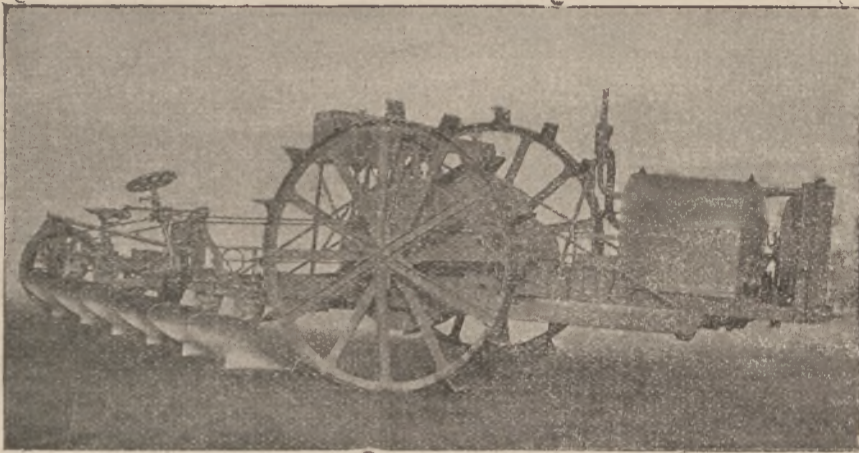
Ajánljuk **TRIEURJEINKET** és **OSZTÁLYOZO GEPEINKET** gabona és hüvelyesek tisztítására és osztályozására.

TÖREKROSTÁK és mindenfajta **LEMEZROSTA** gözeseplőgépek számára

STOCK MOTOREKE

erős, könnyű, egyszerű, olcsó.

Üzemben megtekinthető. Részlvelt a galántai ekeversenyen. Minden ekeversenyen **első** díjat nyert. 800 darabnál több eke dolgozik **kifogástalanul** a legkülönbözőbb talajviszonyok mellett.

Vezérképviselőt:

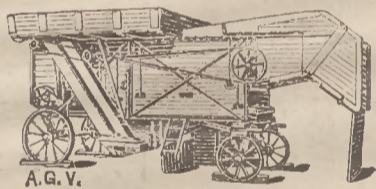
MUNKÁCSI ÉS BÁNKI

okl. gépészmérnökök mérnöki irodája

BUDAPEST, V. KER., KLOTILD-UTCA 4. SZÁM.

KÉPVISELETÜNK: Duna-Tisza köze, Tiszántul és Erdélyben: **DÉNES B.** betéti társaság, Budapest, V., Lipót-körut 15.

Az állami gépgyár gyártmányai:

A.G.V.

Acélkeretű golyóscsapágyas CSEPLŐGÉPEK.

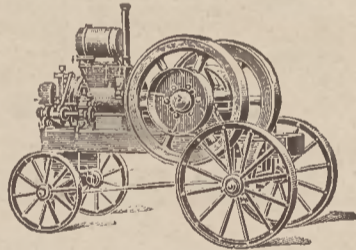
Csekély hajtóerősükséglet és kenőanyagfogyasztás. Tengelykopás kizárva.

Nagy teljesítőképesség.

Legújabb rendszerű szab.

NYERSOLAJLOKOMOBILOK.

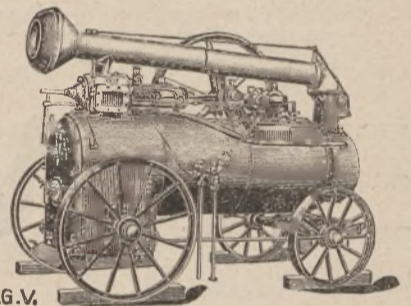
Egyenletes működés! Tűzveszély kizárva! Könnyű kezelés! Nyersolajfogyasztás óránként és lóerőnként kb. 280 gr.

BENZINLOKOMOBILOK porlasztóval (karburátor) és szab. szelephűtéssel ellátva.

Megbízható üzem. Egyszerű kezelés.

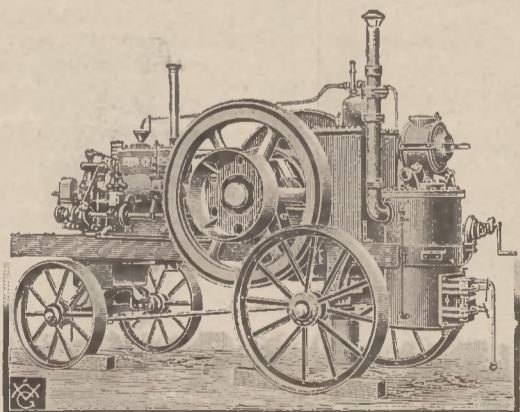
Egyenletes járás. Kevés benzinfogyasztás.

A.G.V.

GŐZLOKOMOBILOK 10 légkönyomásra szerkesztve.

Fa-, szén- és szalmatüzelésre egyaránt alkalmasak. Nagy munkaképesség. Csekély vonóerősükséglet. Nagy tüzelőanyag- és vízmegtakarítás.

SZIVÓGÁZLOKOMOBILOK.

Ujdonság.

Szabadalom.

Rendkívül olcsó üzem.

Zajtalan működés.

Könnyű kezelés!

Faszénfogyasztás óránként és lóerőnként kb. 480 gramm.

Földgázüzemre is alkalmasak.

A losonczyi mezőgazd. gépgyár gyártmányai:

Losonczy egyszerű és műtrágyaszóróval kombinált

vetőgépek.

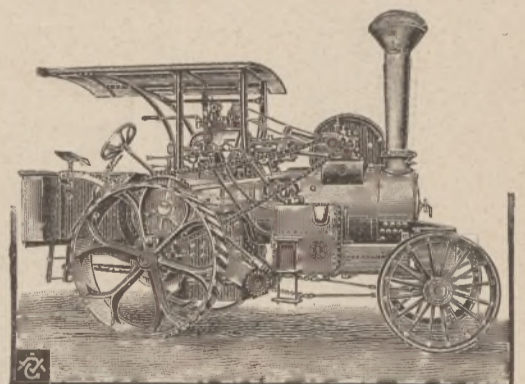
Kalmár-féle rosták.

Resicai tükörcélekék.

Tárcsásboronák

és egyéb talajmivelő eszközök.

Érdeklődőknek árjegyzéket szívesen küld a:

UTIMOZDONYOK

14 légkönyomásra, compound rendszer szerint szerkesztve.

Fa-, szén- és szalmatüzelésre. Gazdaságos üzem. Gőzcséplőgépek hajtására, tehervontásra és szántásra alkalmasak.

Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárának Vezérigazgatója, Budapest, Váci-körut 32.

Fióktelepek: NAGYVÁRAD, DEBRECZEN, TEMESVÁR.

A Mauthner-féle eredeti takarmányrépa a „bikafej“-védjeggyel.

„Bikafej“ védjegy.

Tulajdonképpen mi a különbség a kereskedelmi áru és azon répamag között, mely a „bikafej“ védjegyet viseli?

Ezen kérdésre bátorodom a következőkben válaszolni:

Kereskedelmi áru alatt olyan takarmányrépamag értendő, melyet gazdák szabadjára termelnek, azaz magkereskedő cég rész-

röli megbízás nélkül, szerződés nélkül, valamint anélkül, hogy az illető gazda nemes vetőmaggal rendelkezne. Ily magot megtermelik, piacra viszik és eladják szavatolás nélkül, annak a cégnek, a mely éppen a legjobban megfizet érte.

Az ilyen répamag szerény igényeknek még meg is fog felelni, föltéve, ha megbízható gazda termelte, ki nem egyszersmind mindenféle holmit összevásároló kereskedő is. Eme szerény igények alatt azt értem, hogy a vevő nem nagy súlyt vet arra, hogy a répamag között ne legyen egy kevés másfajtájú is, sőt arra sem, hogy ha a répamagnak 85—90% helyett, amiképp t. i. a Mauthner-féle eredeti „bikafej“ répamag csirázik, csak 70%, vagy sőt csak 65% a csiraképessége.

Az elmondottakkal azután ki is van mérítve, amit a kereskedelmi áruról mondani lehet. **Egészen másképp áll a dolog avval a répamaggal, mely a törvényileg védett „bikafej“ védjeggyel kerül forgalomba.**

Először: Ezen répamag közvetlenül cégem részére termeltetik. Termeli pedig 62 legracionálisabb gazda (csupa speciálista a répamagtermelés terén), Északnémetországban mintegy 3950 holdnyi területen.

Másodszor: Ezen gazdákkal 3, illetve 5 évre szóló termelési szerződéseket kötök.

Harmadszor: *E gazdáknak én adom a vetőmagot, melyet egy szakember kizárólag cégem részére tenyészt. E szakember egész Európában a legkitünőbbnek van elismerve és a tenyésztést olyképp kezeli, hogy minden egyes répát, mely magtermelő répának van kijelölve, takarmányértékére és czukortartalmára laboratóriumában vegyileg megvizsgál.*

Magától értetődik, hogy az ilyen magról nyert takarmányrépa **rendkívül csekély víztartalmával** és viszont **nagyfoku czukortartalmával** tűnik ki és ennek folytán az ilyen répa természetesen hasonlíthatlanul hosszabb ideig tartható el egészséges üde állapotban, mint a kereskedelmi áruból nyert répa.

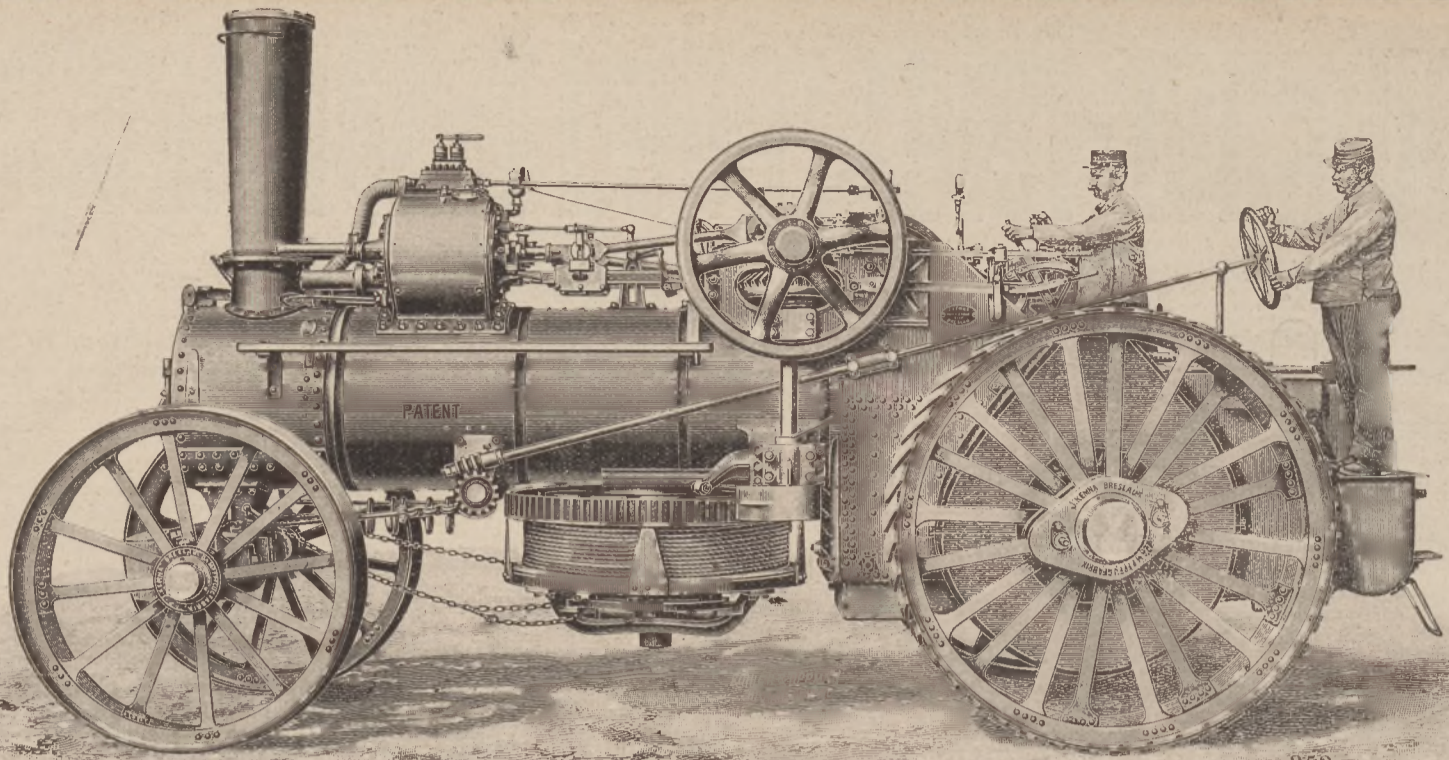
Negyedszer: Amellett pedig a sok éven át folytatott termelési kísérletek beigazolták, hogy a Mauthner-féle „bikafej“ répamagból termelt répa hozam, valamint táplálóanyag tekintetében valamennyi takarmányrépa közt föltétlenül első helyen áll.

Ha már most tekintetbe vesszük a Mauthner-féle „bikafej“ répamag és a kereskedelmi áru közt mutatkozó csekély árkülönbséget: összesen 48 fillért, katasztrális holdanként szükséges 8 kilónyi vetőmagnál, akkor nem szabad szem előtt téveszteni, hogy a gazda e csekély kiadási többlet: holdankénti 48 fillér ellenében fajazonos és sokkal nagyobb csiraképességű vetőmagot kap, ezzel tehát hasonlíthatlanul nagyobb hozamot és sokkal tovább eltartható takarmányrépát biztosít magának, aminőt a kereskedelmi áru-magból semmiképp sem lehet elérni.

Különös előnyt nyújt a gazdának, hogy ha nem egy, de több fajta takarmányrépát termeszt. Ezáltal lehetővé válik, hogy előre beoszthassa, melyik hónapban melyik fajtát vegye sorra, illetve etesse.

Budapest, 1913. deczember hó végén.

Mauthner Ödön
cs. és kir. udvari magkereskedése.

Lényeges tüzelő-
anyag- és viz-
megtakarítás!
Kiváló anyag!

KEMNA
specziális

Nagy teljesítmé-
nyek! Legegy-
szerűbb kezelés!

FORRÓGŐZEKÉI

A kizárólag gőzekemoz-
donyaimnál alkalmazott
dr. Schmidt-féle füstcső-
tulhevitő eddigelé több
mint 26.000 darab moz-
donyba lett beépítve!

a világhírű dr. Schmidt-
féle füstcsőtulhevitővel
Európában. Ázsiában.
Afrikában. Amerikában
dolgoznak.

Legutóbb a m. kir. Állam-
vasutak is további 60
darab dr. Schmidt-féle
füstcsőtulhevitővel
felszerelt mozdonyok
építését rendelték el.

MINDENFÉLE FELVILÁGOSÍTÁSSAL KÉSZSÉGGEL SZOLGÁL:

Kemna J. gőzekkülönlegességi
gyár magyarországi
igazgatósága **Budapest**

Iroda: Váci-körut 51. Gép- és tartalékalkatrészek raktára: Pozsonyi-ut 5-7.

INTERURBAN TELEFON 91-21. SÜRGÖNYCZIM: KEMNA 9121. BUDAPEST.

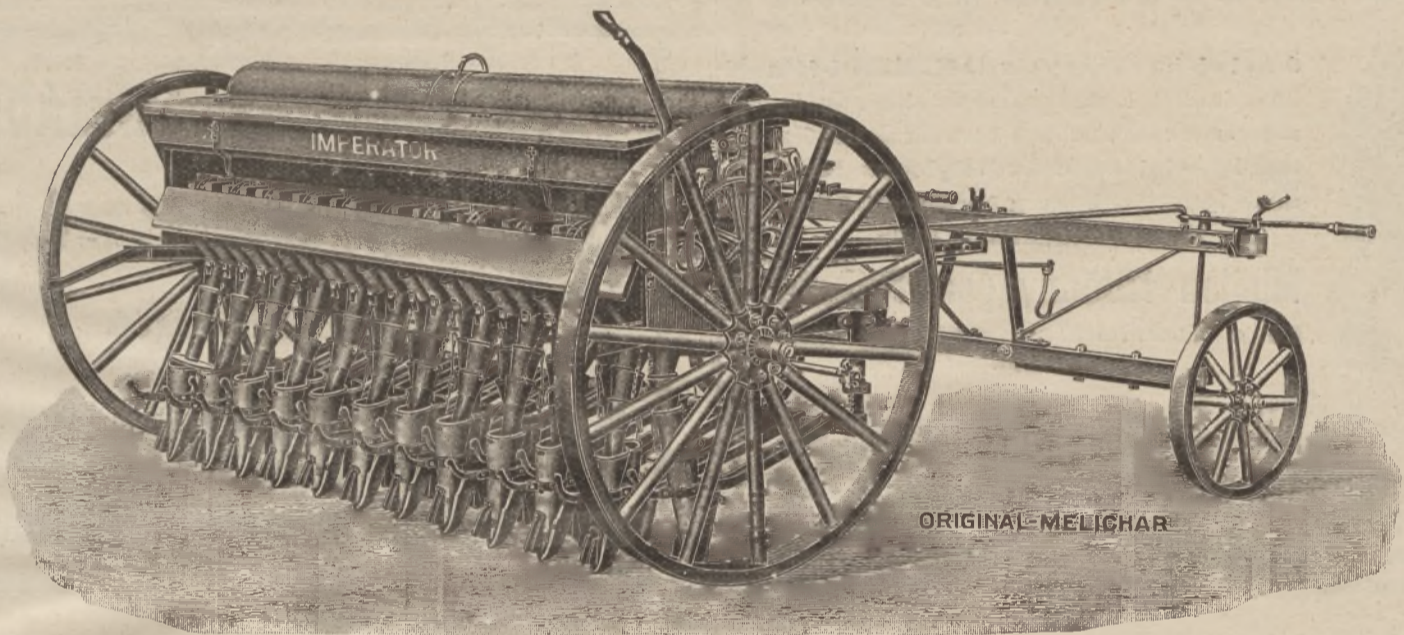
Többet termelhet!

az eredeti „MELICHAR“ gyártmányu

IMPERATOR

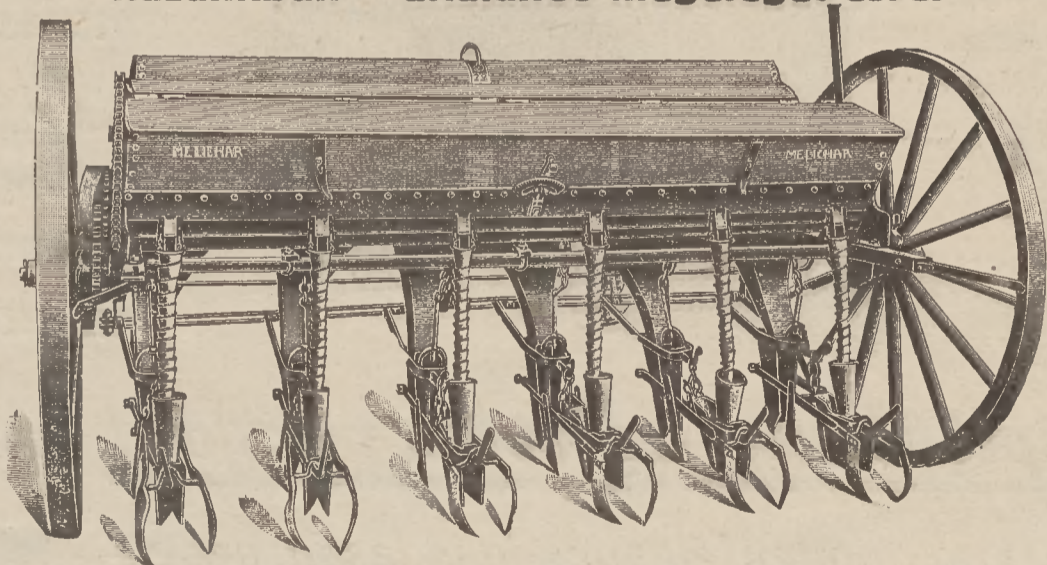
mütrágyaszóróval egyesített sorbatrágyázó- és sorbavetőgéppel.

A terméstöbblet az „IMPERATOR“ vetőgéppel holdanként 200–400 kilogramm; dacára annak, hogy mütrágyában 30–50% megtakarítás érhető el.

A „Melichar“-féle „IDEAL“ répvetőgépek

mütrágyaszóróval egyesítve **30%-kal** nagyobb termést eredményeznek. Több ezer darab ily gép van már hazánkban – általános megalégedésre.

Ezer referenzia!

Ezer referenzia!

Árjegyzékkel készséggel szolgálnak:

Bächer Rudolf – Melichar Ferencz

Magyarországi vezérképviselő:

Szücs Zsigmond Budapest, VI., Teréz-körut 26.

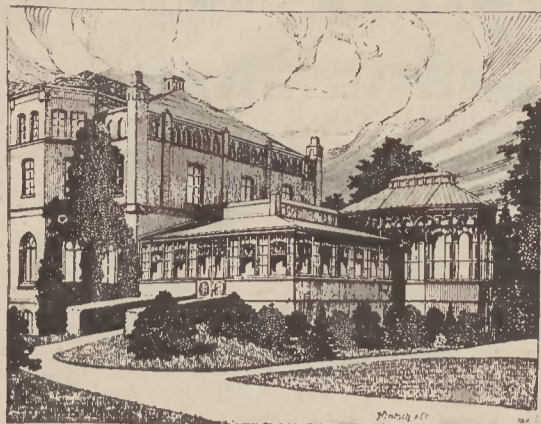
— FIÓKTELEP: WIEN, III. BEZIRK, LÖWENGASSE 37. —

Tessék állandó gépkiállításunkat megtekinteni!

Ovakodjunk utánzatoktól!

Meggyőző czélszerűsége

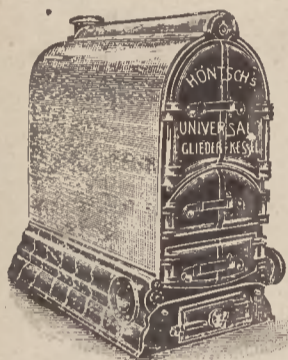
HÖNTSCH-Kazán
1913-as modell.

Impregnáló-telep.
||| I U I |||

valamint szakszerű és technikailag tökéletes kivitelű épített növényház-telepeinknek, a legjobb ajánlat Höntsch-rendszerű növényházak hírneve a kontinensen mindenütt elterjedt. Ha tehát építeni kíván, forduljon bizalommal hozzánk, készséggel szolgálunk olcsó ajánlattal modern berendezéseinkből.

Óriási megtakarítást

érhet el, ha növényházait HÖNTSCH-féle kazánnal fűti. A szabadon álló egyzetemes tagozott kazán a technikai tökéletesség mintaképe és folytonos terjedése igazolja, hogy a kertészeti körök teljes kielégítését bírja.

Minden fűtőanyaggal fűthető.
Kérje kazánleírásainak díjtalan elküldését.

HÖNTSCH és TÁRSA, Drezda, Niedersedlitz 40.

FIÓKTELEP: BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-UTCZA 14. SZ.

SAJÁT KERTÉSZETI KISÉRLETI TELEP 500 MUNKÁS. ☐ Telefon: JÓZSEF 39-56.

Zelivér belga (ardenni) tenyészmének,

tisztavérű sötétvörös berni

tenyészbikák

állandóan kaphatók:

Gr. HOYOS MIKSA

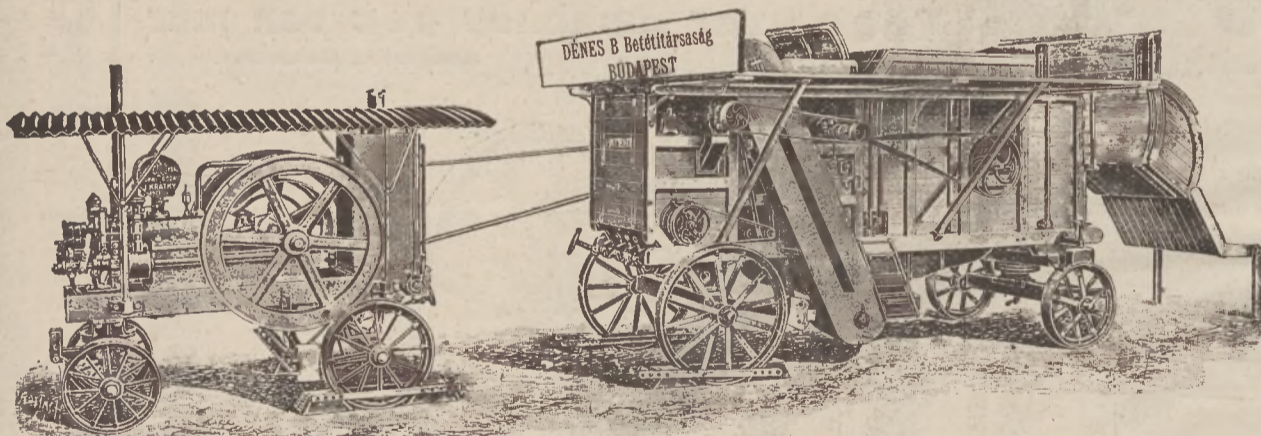
németladi uradalomban.

Pósta és távirda: **Németlad.**

Vasutállomás:

Németlad—Gyöngyöspuszta.

Benzin és nyersolaj cséplőkészletet

mielőtt vásárol, ne mulassza el, képes nagy árjegyzékünket bekérni, melyet ingyen és bérmentve küldünk.

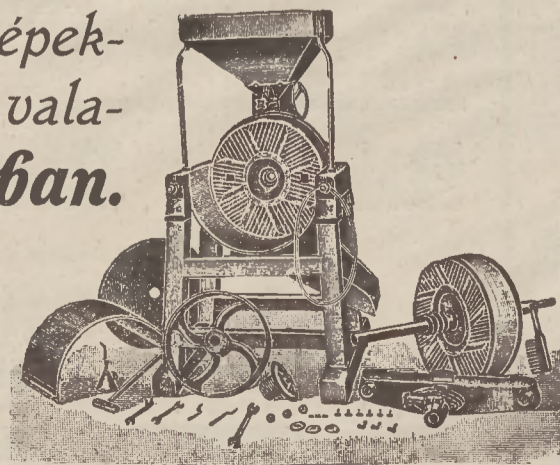
Krátký cséplőkészlet legjobb a világon!

Rayonképviselőket
keresünk. □□□□□□

Állandó nagy raktár mindenféle mezőgazdasági gépekben, benzin, nyersolaj és szívógázmotorokban, valamint **függőleges kövü darálómalmokban.**

Dénes B. Betétitársaság
Budapest, V. ker., Lipót-körut 15.

Új és egyszer használt zsákok, ponyvák, kölcsön és eladás. Lópokróczok, manilla aratógép kévekötözők kartellen kívül.

Távirat: **NAGELA.** **NAGEL ADOLF** Budapest, Arany János-utcza 10. **Telefon: 35-92.**

A LEGKIVÁ-ÓBB FAJU NEMESÍTETT

GYÜMÖLCSFÁK jutányos árban kaphatók

HOFFMANN IGNÁCZ, SZEGED

UJSZEGEDI 50 katasztrális hold területen levő

GYÜMÖLCSFAISKOLÁJÁBAN.

Kwizda Ferencz János

az osztrák-magyar oszár. és kir., a román királyi és bolgár királyi udvaroknak állatgyógyászati cikkeiben való szállítója, kerületi gyógyszerész Korneuburg-ban, Wien mellett.

KWIZDA-féle Korneuburgi marhapapor.

Étrendi szer lovak, szarvasmarhák és juhok részére.

50 év óta a legtöbb istállóban használatban étvágytalanság, rossz emésztésnél, a tej javítására és a tejelés fokozására.

Egy doboz ára K 1.40, fél doboz 70 fillér.

Főraktár: Török József gyógyszerésznél Budapesten, VI. Király-utca 12. sz. VI. Andrásy-ut 26. sz.

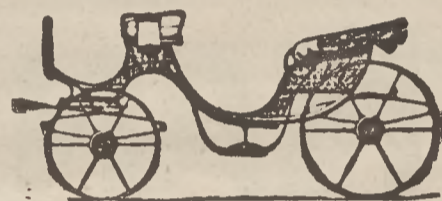
60-80 db szarvasmarhát temeskenézni teleltetésre, részre vagy a takarmány megváltásra elvállalok.

Ugyanitt néhány millió sima és gyökeres **amerikai vadvessző**, valamint **szőlőoltvány** is eladó.

Czim: „MILLENIUMTELEP“, NAGYÖSZ.

Stumpf Testvérek kocsigyártása.

Budapest, IX., Vágóhid-utca 2. Soroksári-út sarok. Alapított 1871.

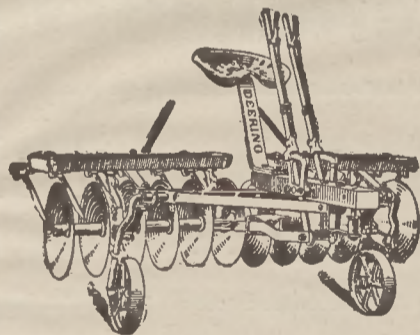
Dus raktár új és használt kocsikból. Használt kocsik becséreltetnek és átalakítások elfogadtnak jutányos árak mellett. Ugyazint mindenféle üzleti és gazdasági kocsik készítése.

Arjegyzék ingyen és bérmentve.

PROPPER SAMU

mezőgazdasági gépüzletében

Budapest, V. ker., Váci-körut 52. sz.

Negy választékban előnyös árakon kaphatók: lényeges javításokkal ellátott D. E. R. N. G. fele eredeti amerikai

tárcsásboronák

és amerikai DEERING-féle

benzinmotorok,

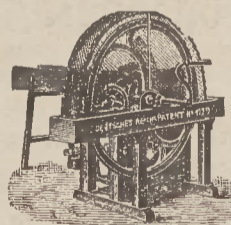
eredeti „WESTFALIA“

mütrágya-

szórógépek,

valódi „SACK“-féle ekék, vetőgépek, boronák, szőlőmivelesési és legjobb rétmivelő eszközök.

„APOLLÓ“ meszelő és permetezőgépek, szalmakötefontógépek, burgonya-

osztályozógépek, elsőrendű biztonsági járgányok hengeres és gölyös csapágyakkal, legkitünőbb

Valódi SACK-féle székletek.

szecsavágó- és répavágógépek, takarmánygyorsfüllesztők, „OHIO“ tengeriszártépógépek, amerikai darálógépek és mindenféle legelsőrendű gazdasági gépek és eszközök.

OLCSÓN ELADÓ

teljesen új

:: látható írásu ::

(legújabb modell, piros és kék írással)

IRÓGÉP

Budapest, Rákóczi-ut 59. 10/6.

MÉRET SZERINT KÉSZITÜNK KITÜNŐ SZABÁSU, OLCSÓ

uri ruhát,
bundát,
egyenruhát,
kocsisruhát,

libériát,
soffőrruhát,
vizmentes- és
porköpenyt

GUTMANN J. ÉS TSA

Telefon: 118-37. és 24-11. Budapest, Rákoczi-ut 16. Telefon: 24-11. és 118-37.

DUKES ÉS HERZOG

mütrágya és erőtakarmány nagykereskedése

BUDAPEST V.,
Váci-körut 74. sz. Telefon 88—09.

☐☐☐☐ Központ: ☐☐☐☐
GALGÓCZ

WIEN I.,
Bauernmarkt 24.

ALAPIT-
TATOTT
1873.

☐☐☐☐☐☐☐☐☐ Burgonyakeményítőgyár és mezőgazdaság Dunaszerdahely. ☐☐☐☐☐☐☐☐☐

Erőtakarmányok: szárított répaszelet, szárított tengeri keményítőmoslák, szárított tengeri szeszmoslák, repcepogácsa, napraforgópogácsa, tökmagpogácsa, lenmagpogácsa, buza, rozskorpa, malátacsira, szárított sörtörköly.

Mütrágyák: szuperfoszfát, „csillag” és „lóhere” védjegyű thomassalak, strassfurti kainit és 40% kálisó, chilisalétrom, kénsavas ammoniák, szárított marhatrágya, gipsz, enyvtelen csontliszt.

☐☐☐☐☐☐☐☐☐ Práczipitált foszforsavas mész, saját termésű cukor-takarmány-répa mag dunaszerdahelyi gazdaságunkból, eredeti Kirsche-féle Ideal takarmány-répa mag előnyös feltételek mellett beszerezhetők. ☐☐☐☐☐☐☐☐☐